

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

VERDENSHISTORIEN I BILLEDER.

HENVED

500 ILLUSTRATIONER

AF

FREMRAGENDE KUNSTNERE.

MED FORKLARENDE TEKST.

KJØBENHAVN.

NYT DANSK FORLAGSKONSORTIUM.

1889.

OLDTIDEN.

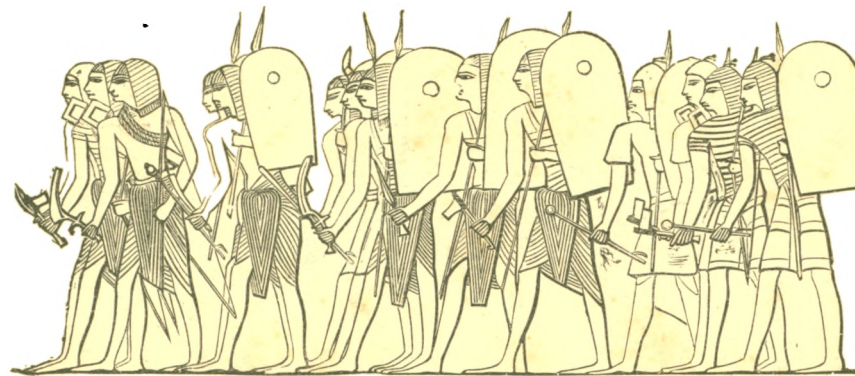
Nilen gaar over sine Bredder.

Den aarlige Oversvømmelse fremkaldt af de tropiske Regnskyl, begynder i Juni, er højest i September og efterlader et tyndt Lag Dynd, der befrugter Landet.

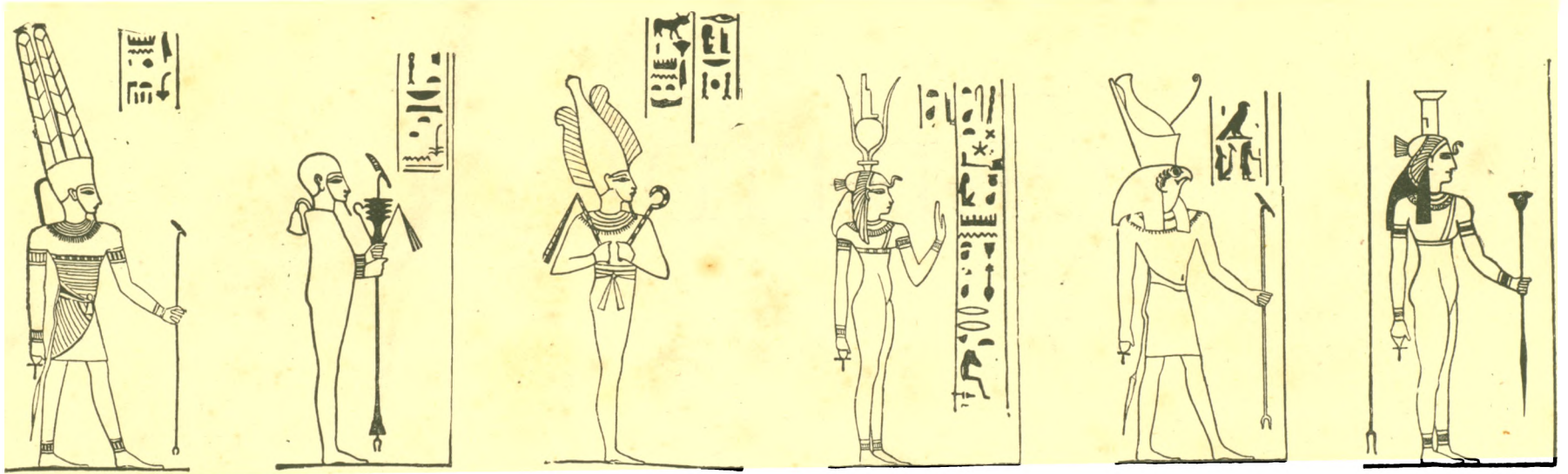
Det Indre af et ægyptisk Tempel.

Søjleskafterne forestille Stængler og Søjlehovederne eller Kapitælerne Blomster af Lotusplanten. Et saadant Søjlehoved var som oftest ikke mindre end 42 Fod i Gjennemsnit. Væggene ere bedækkede med Hieroglyfer, Ægypternes Billedskrift.

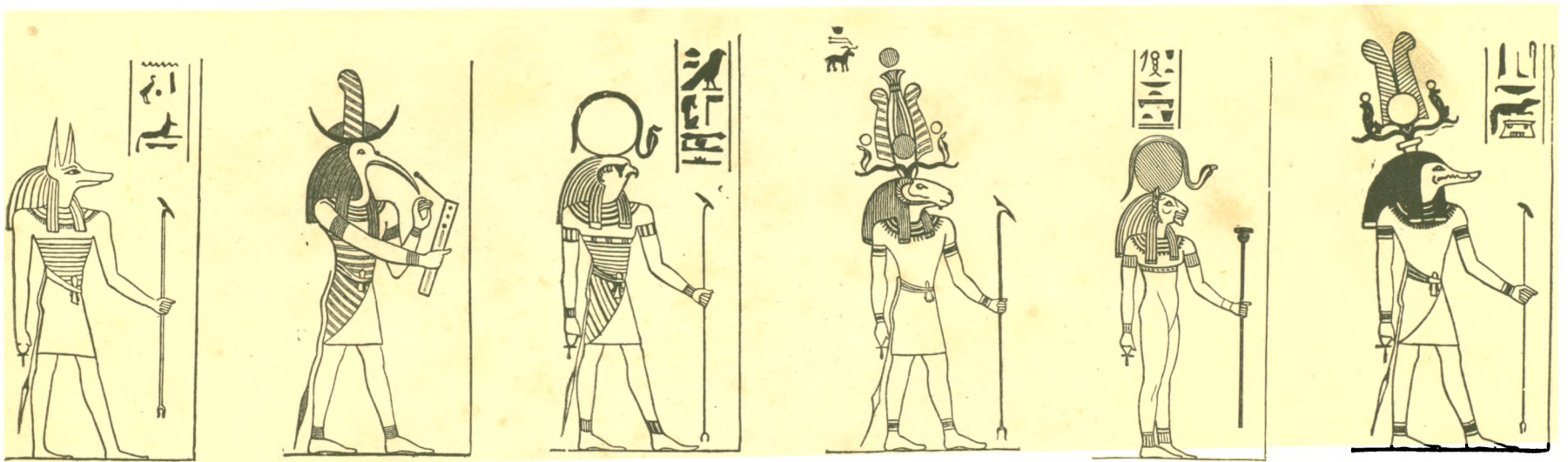

Ægyptiske Fodfolk.

Som Angrebsvaaben brugtes Sværde, Spyd, Segle, Slynger og Hakker, som Dækvaaben Skjolde og undertiden Hjelme og Fanserskjorter. Af Ægypternes Kaster (arvelige Stænder) var Krigernes den næstfornemste.

Amon (den skjulte). Ptah (den aabne). Osiris (Solens skabende Kraft). Isis (Gudinde for Jorden, senere ogsaa for Maanen). Hor. Nefthys (Nefthys).

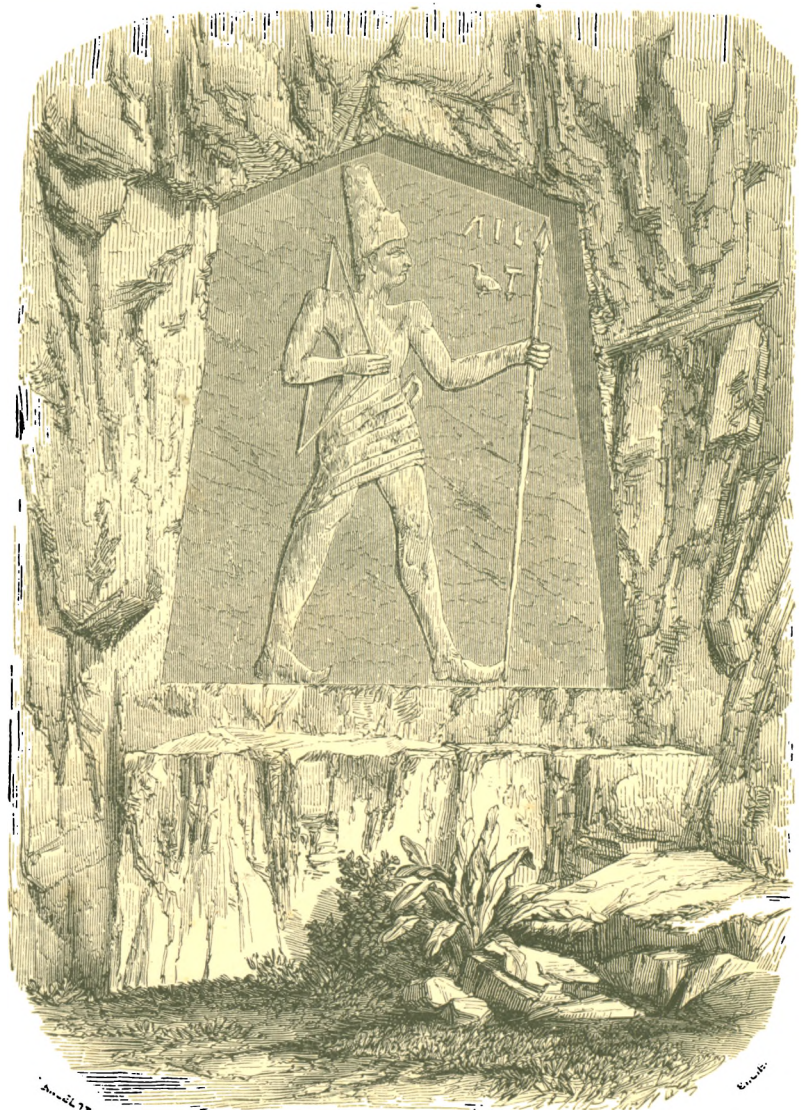

Anubis. Thot. Ra. Nun. Paht. Sebek.

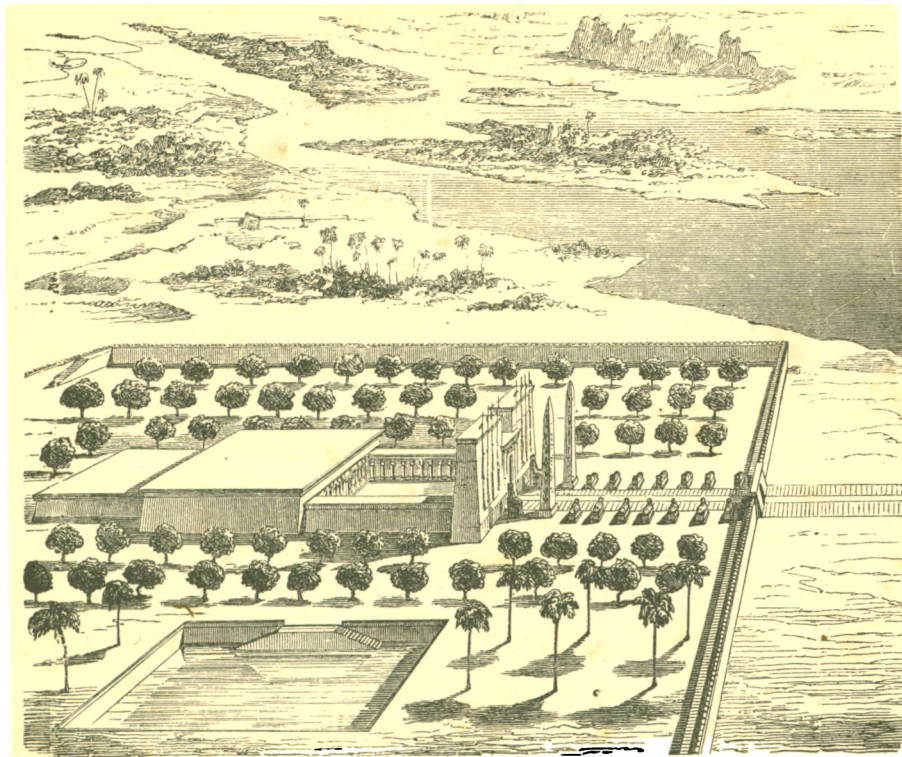
Ægypternes Guder.

Oldkinesiske Folketænd. Efter et kinesisk Træsnit.

Føregivet Billede af Ramses II. Sesostris. (Efter et gammelt Relief). Ægyptens største Sagnhelt, hvis Erobringstog siges at have strakt mod Nord til Skythien og mod Syd til Ganges. Af alle Ægyptens Pharaoner (Konger) har han efterladt sig flest monumentale Mindesmærker, saaledes: Grottetempet i Abû-Simbel, Templerne i Karnak og Luksor og mange Obelisker.

Et ægyptisk Tempel med Omgivelser.
 Fra Porten fører en Allé af Sphinxer (Figurer med Dyrkrop og Kvindhoved) ind til selve Helligdommen. Ved de store Tempel var denne Allé ofte en Fjerdingsvej lang. Foran Indgangen staar to firkantede Søjler, saakaldte Obelisker (hugne af et eneste Stykke Granit). Forbygningen bestaar af Pylonerne, to smalle Taarne, et paa hver Side af Indgangsporten.

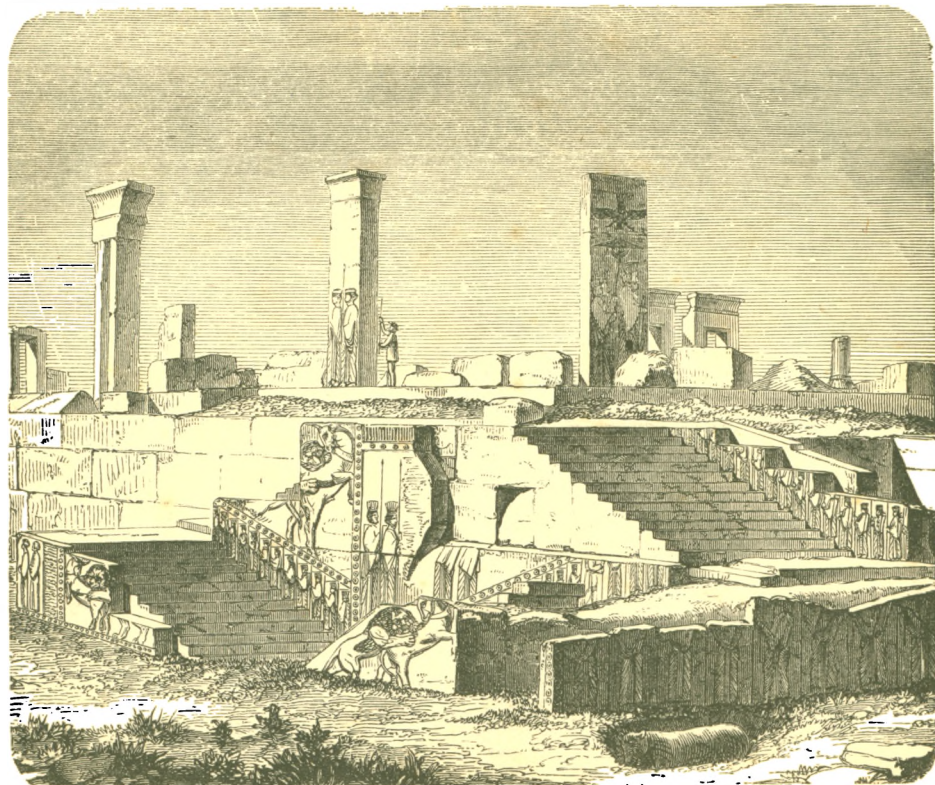
Jødiske Præster og Leviter.
 I Følge Moseloven bare de gjerne hvide uldne Klæder og høje Huer. Levi's Stamme var indviet til Helligdommens Tjeneste. Pæstedemmet tilhørte Leviten Aaron og hans Slægt.

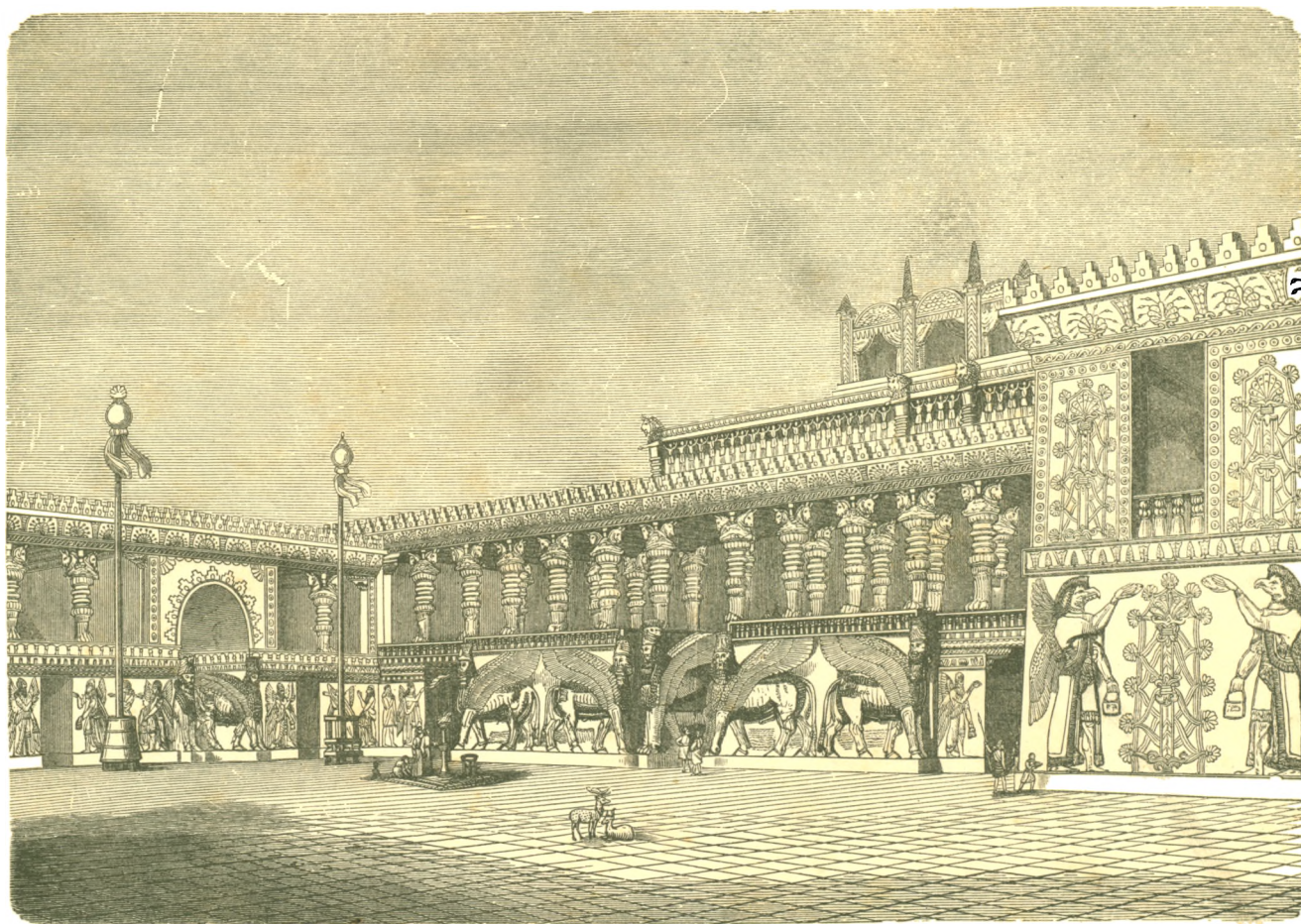
Astarte, phønikisk Guddom.
 Oprindelig Maane-Gudinde, senere Kjærlighedens Gudinde, dyrket ved hyppige Ofringer af unge Piger; indført i Jødeland af Dronning Jesabel.

Salmanassar III's Obelisk.
 Salmanassar III. var en af Assyriens største Erobrere; han underlagde sig Syrien, Armenien, Mesopotanien og Kaldæa, og selv Phøniker og Jøder hyldede ham. Paa hans syv Aen høje Obelisk ses isralitiske Sendemænd at frembære deres Gaver for Herskeren, hvorunder læses: „Jehus, Omris Søns Skat. Selvbærere, Guldplader, Guldskæer, Guldbægere, Blystænger, Stave for Kongens Haand, Spyd, dette fik jeg.“ Obeliskens fandtes blandt Ruinerne af Salmanassars Palads i Chalah.

Ruiner af Xerxes's Palads i Persepolis.
 Foruden Slottet i Persepolis havde Perserkongen et Palads i hver af sine andre tre Hovedstæder: Ekbatana, Susa (Sommerresidens) og Babylon.

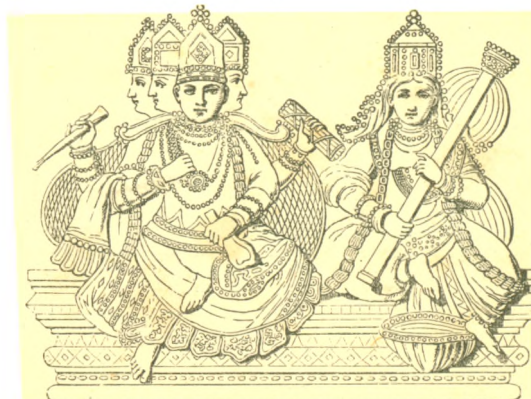
Pragtpaladset i Khorsabad. Efter en senere Restauration af Nordfløjen.

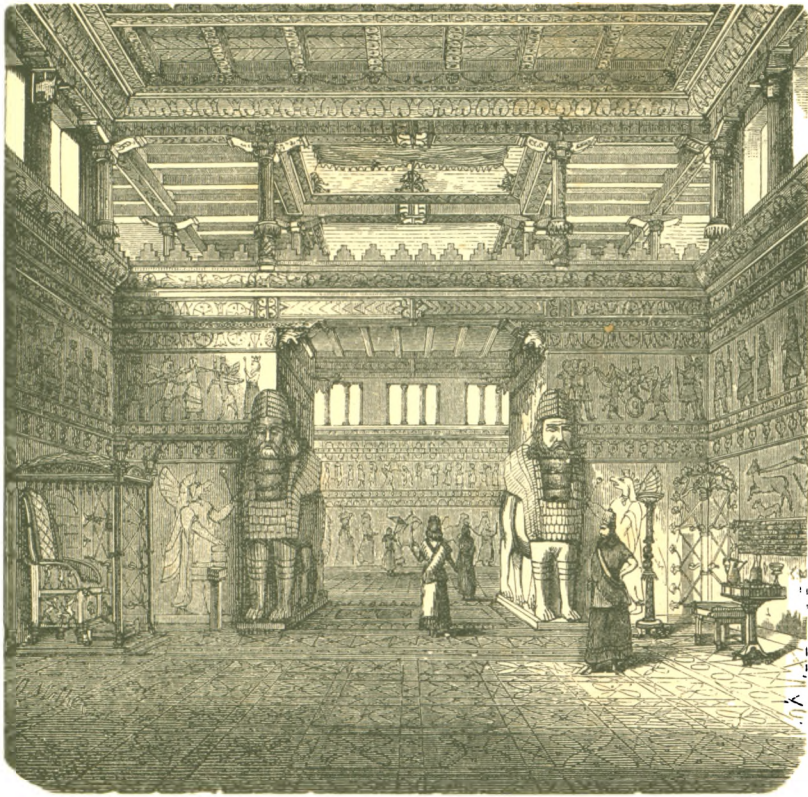
Væggbilleder fra assyriske Paladeruiner. Assyriernes almindeligste Angrebsvaaben var Spyd og Bue. Kongen, som paa Billederne gjerne gjøres et Hoved højere end sine Mænd, bar fodsids Klæder og paa Hovedet en Tiara (en høj Hjelmhue).

Amazoner efter en antik Frømstilling. I Følge Sagnet et kirgersk Folkefærd, som bestod af lutter Kvinder og som de største græske Høite (som f. Ex. Herakles) kun med Meje overvandt.

Indiske Guddomme: Brahma og Sarasvati. Brahma (det uskabte Alt) fremstilledes med 4 Hovoder og 4 Arme; Sarasvati, hans Hustru, er en af Pendschabs Floder.

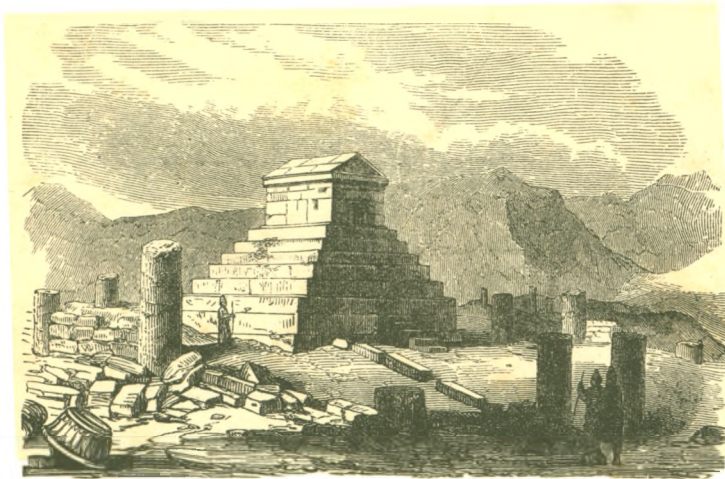
Det indre af et assyriisk Kongepalads.

Den indre Udsmykning af Assyriernes Slotte vidner om en tidlig udviklet kunstnerisk Sans. Deres Væggebilleder, der som oftest fremstille Jagt- eller Slagscener, udmærke sig ved mere Liv og Bevægelse end Ægypternes.

En phenikisk Søstad.

Phønikerne vare Verdens første Handelsfolk; de havde Colonier i Afrika, Spanien (Cadix), og England. Deres vigtigste Udførselsprodukter var Purpur og Glas. Deres største befæstede Søstad var Tyrus.

Kyros's Grav.

Dette Monument rejstes den store Erobrer i Kongens Have ved Pasargadae. Blandt Ruinerne ses endnu en lille afdang Marmorbygning og en Pille, som bærer et Billede af en firevinget Skikkelse med Menneskeansigt samt følgende Kileindskrift: „Jeg er Kong Kyros Akhømonider“. I Gravkammeret forvaredes hans Lig i en Kiste af Guld; Magere holdt Dag og Nat Vagt ved Graven. Over Gravkammeret stod ligeledes hugget i Kileskrift: „O Menneske, jeg er Kyros, Kambyses Søn, som grundede Persernes Vælde, Asiens Konge. Misund mig ikke dette Mindesmærke“. Kyros havde udvidet det persiske Rige med Medien, Lydien, Babylonien, Syrien, Palæstina og Phønikien.

Persisk Konge. Relief fra Murghab.

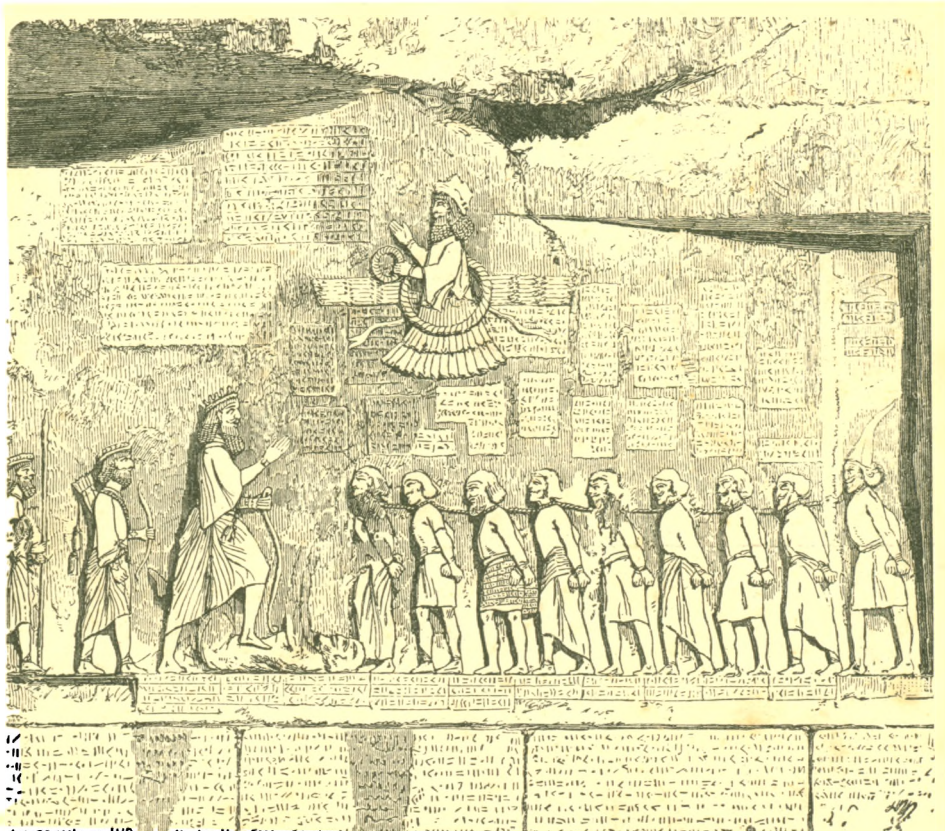
En assyriisk Konge i Spidsen for sin Hær.

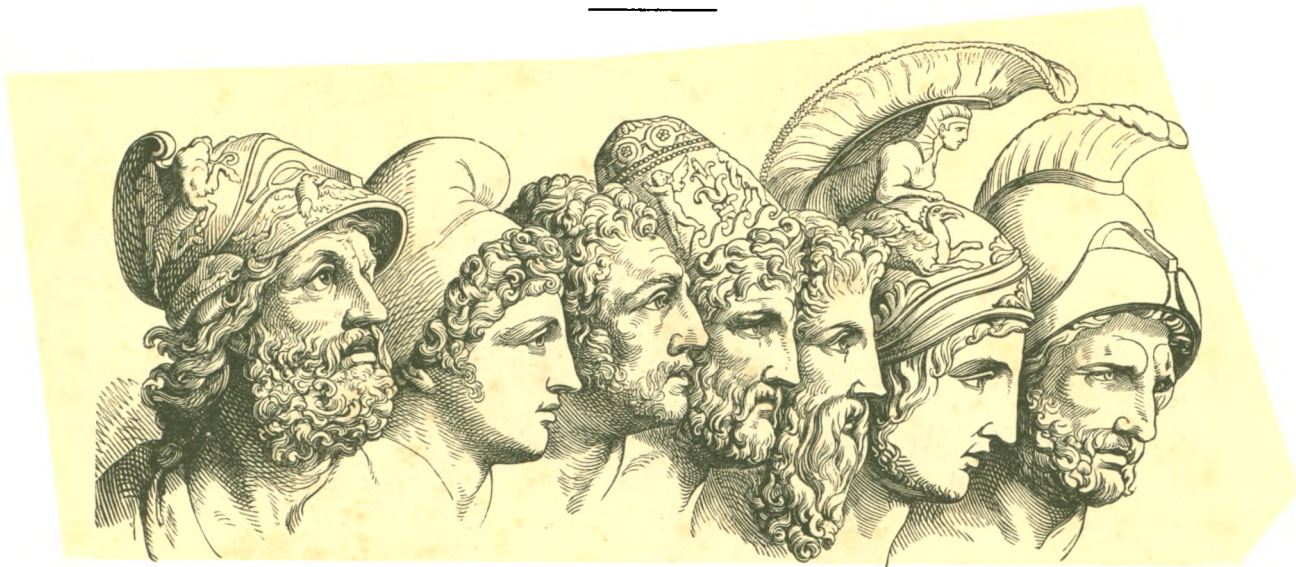
Religios Fest. Ægypterne fejrede deres religiøse Fester med Bøn, Sang, Dans og Spil paa Cither og Harpe, med Ofringer af Dyr, Planter og Røgelse samt højtidelige Optog.

Jedernes Bortførelse til Babylon. Efter et modernt Maleri af Kaulbach. Ved Juda Riges Undergang i Aaret 588 lod Babilonerkongen Nebukadnezar Kong Zedekias og hele Folket føre som Fanger til Babylon. Jerusalem med Salomonstemplet og Zions Borg blev nedbrændt og Stadsmurene slejfede.

Indskrift i Babilus. Den falske Bartja for Darius I. Bartja ell. Smerdes var en Mager, der under Kong Kambyses' Fraværelse rejste en Opstand i Persien under Foregivende af, at han var Kongens Broder som denne hemmelig havde ladet rydde af Vejen, fordi han stod højere i Folkets Yndest end han selv. Den falske Smerdes blev dog snart paagreben og dræbt.

Menelaos. Paris. Diomedes. Odysseus. Nestor. Achilleus. Agamemnon.
Helte fra den trojanske Krig.

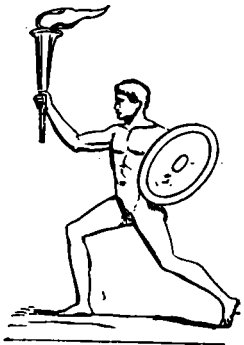

Helleniske Krigere.

Kun Borgere med Formue (o: de 3 første soloniske Klasser) vare forpligtede til Krigstjeneste som Hopliter, de 2 første Klasser tillige som Ryttere; fra det 18. til det 60. Aar kunde de udskrives, fra det 18. til det 20. Aar dog kun til Vagtjeneste i Attika og fra det 60. Aar kun til Tjeneste i Byen.

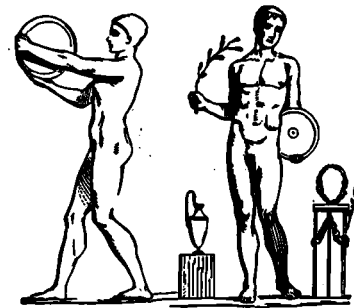
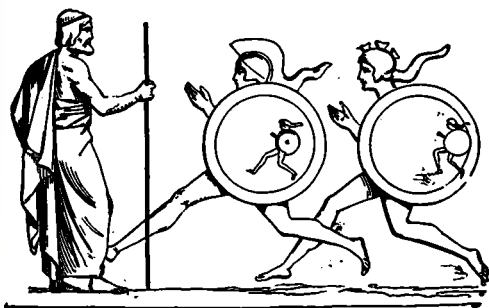
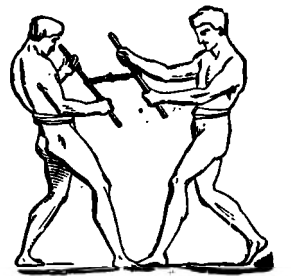
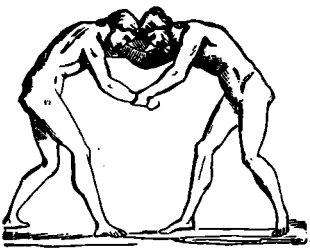
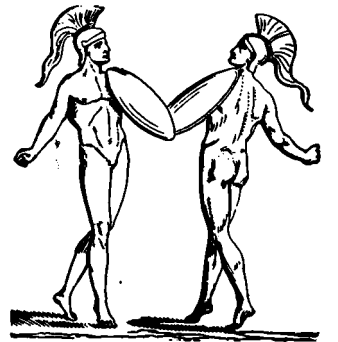

En Hoplit o: en Sværtbevæbnet med det store Skjold (Hoplon) og fuldständig Rustning, modsat Peltast o: letbevæbnet.

Græk Kæperesl.

Det var især paa Hippodromen, at de unge Grækere øvede sig i Væddekjærsel enten med Tospand eller med Firspand.

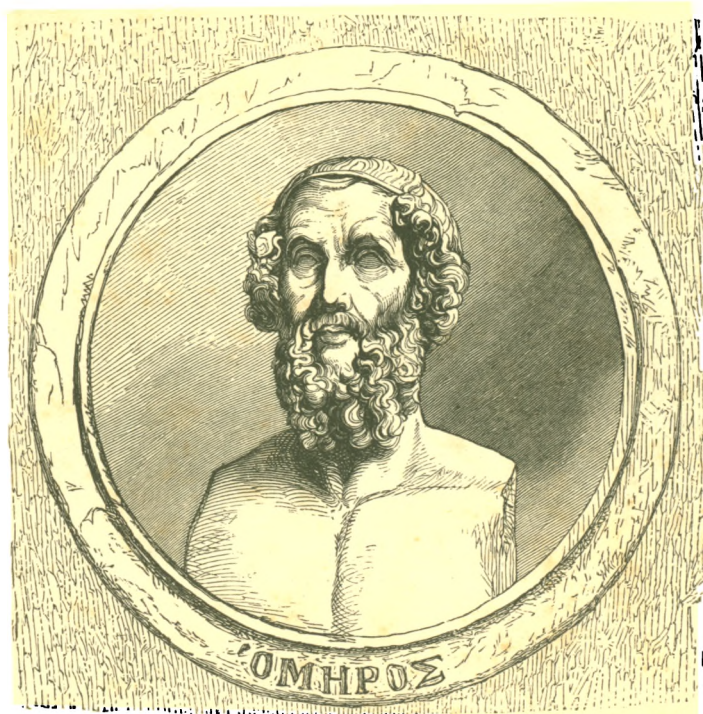

Af Legemsøvelser vare de almindeligste: Spring, Løb paa Stadion, Spydkastning, Diskoskastning, Brydning og Nævekamp. Ved de offentlige Lege (olympiske, nemæiske, isthemiske og pythiske) fik Sejerherren en Hæderskrans til Belønning.

Alcibiades.

Slægtning af Perikles og Ven af Socrates udmærkede sig som Feltherre under den peloponesiske Krig (481-404) blev senere gjentagne Gange landsforvist formedelst Letsindighed.

Homer.

Grækernes Yndlingskjalder, berømt ved de to uddødelige Digtninge: Iliaden og Odysseen, der fortælle om den trojanske Krig og Odysseus' Omflakken.

Themistokles.

Stor Feltherre og Statsmand, vandt ved sin Klogskab Sejr over Perserne ved Salamis i Aaret 480; dødførmis-kjendt i Landflygtighed.

Miltiades.

Sejrrherren ved Marathon. Han var en Tid lang Athens Yndling, men forskjertede snart dets Gunst ved et mislykket Erobringstog til Øen Paros, hvorfra han selv vendte haardt saaret hjem.

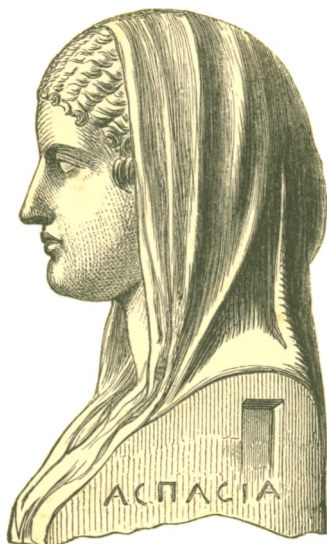
Marathonsletten,

begrændset af Havet, vidtstrakte Mossæder og Parnassos og Pentelikon's Bjerge, ligger i Atikka næppe to Mil øst for Athen. Berømt ved den Sejr, som Athenienserne der vandt over Perserne i Aaret 490.

Aristides

med Tilnavnet "den retfærdige", lige berømt som Feltherre og Statsmand. Han fremmede Demokratiets Udvikling i Athen ved at gjøre Archontembedet tilgængeligt for alle.

Aspasia.

Perikles Hustru, bekjendt saavel ved sin Skjønhed som ved sin ualmindelige Aandrigheid og Kunstsans.

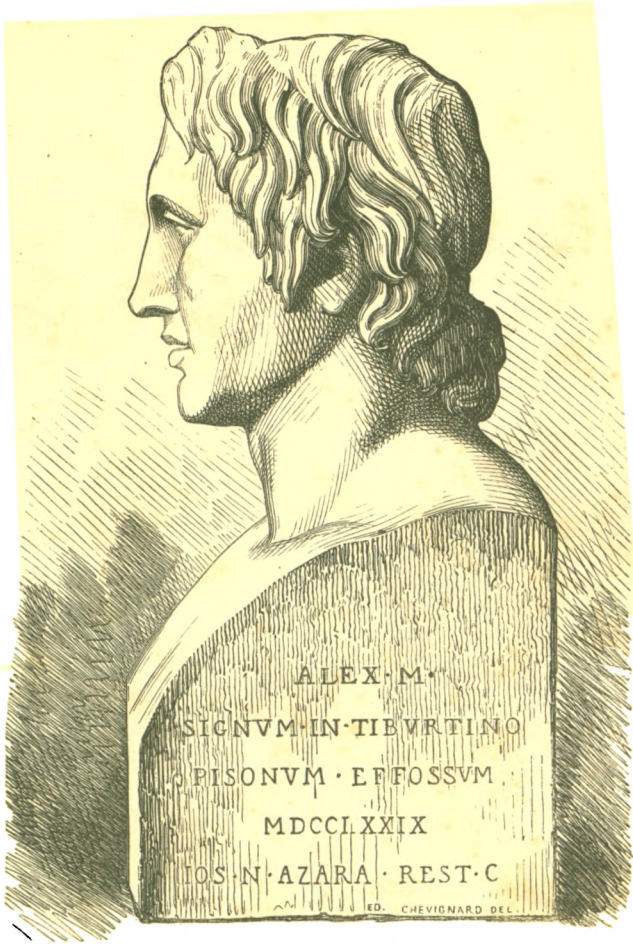
Perikles.

Athens berømmeligste Taler og Statsmand. Det var under hans Kloge og fredelige Styrelse, at Athen udsmykkedes med Pallas Athene-Templet: Parthenon paa Akropolis, Propylæerne og Odeon samt Billedhuggeren Phidias' Mesterværker.

Ptolemæos I. Lagis.

En af Diadokkerne (Alexanders Efterfølgere) Konge af Ægypten. Han fremmede Alexandrias Handel ved at indkalde Grækere og Jøder, byggede Fyrtaarnet paa Pharos og grundede Musæet i Alexandria.

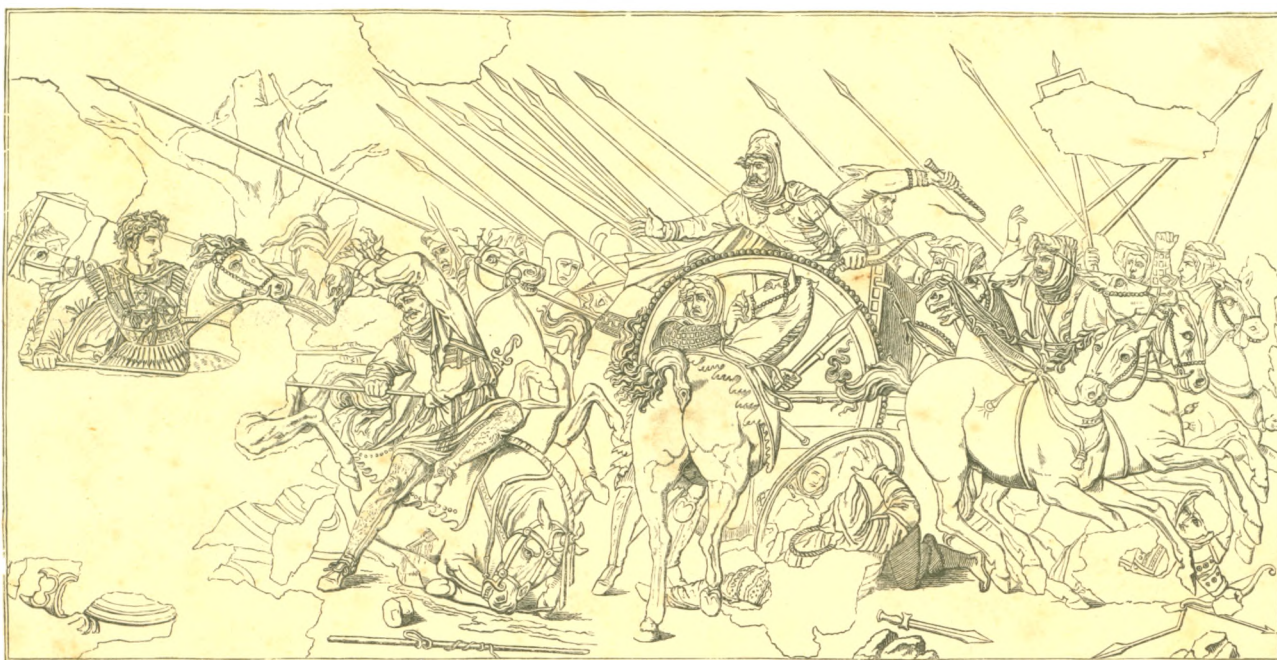
Alexander den store.
Konge af Macedonien, Grækenland, Persien og Ægypten. Af hans berømteste Slag skal nævnes Slaget ved Granikus, Slaget ved Issus, Slaget ved Arbela og Gaugamela. I Ægypten anlagde han 332 ved den kanopiske Nilmunding den efter ham opkaldte By: Alexandria.

Schliemann's Udgravninger: Den saakaldte Priamos's Skat.
1. Guldpandebaand. 2. Sølvvase. 3. Dobbeltbladet Dolk af Kobber. 4. Vase af Terrakotta. 5. Vase med Billedet af den iliske Athene. 6. Gulderenring. 7. Sølvbæger. 8. Stor Sølvvase med Hank. 9. To Ravbægere. 10. Guldrikkeskaal. 11. Guldknapper. 12. Gulderenring.

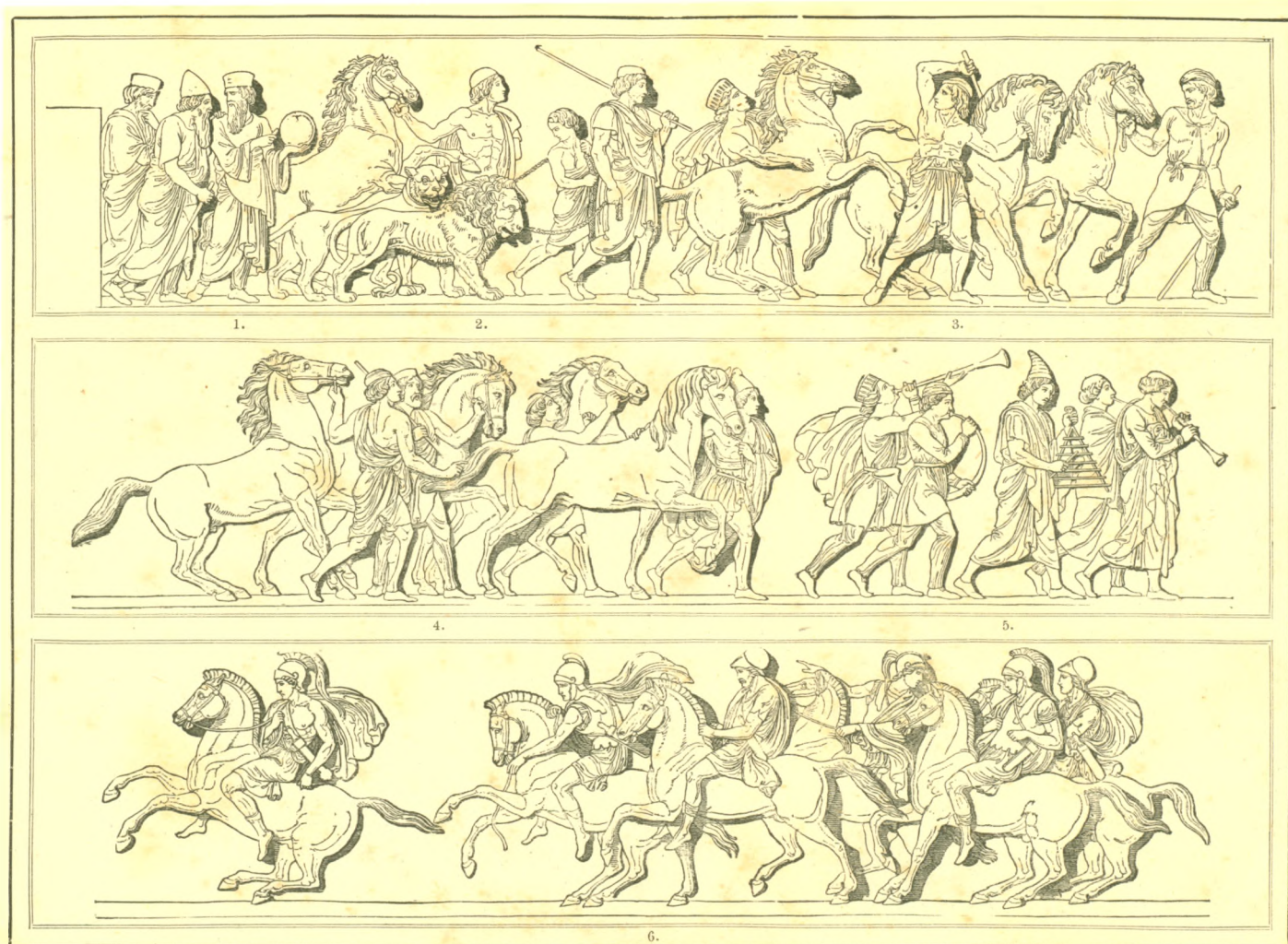

Monter fra forskellige græske Stater. a. Athen (Athen med Uglen og Indskrift Athe . . .) — b. Byzants (Bakkhos og Vindruen.) — c. Messene (Zeus og Trefodalteret; Indskrift Apollonidas.) — d. Athen (Athene og Akropolis.) — e. Theben (Skjoldet og den indiske Bakkhos.) — f. Lakedæmon (Herakles, Dioskurernes Stjerner og Huer og Indskrift La . . . da.) — g. Delfi (Apollon Musagetes og Alteret.) — h. Miletos (Apollon og Løven.) — i. Efesos (Artemis og Blatta.) — k. Syrakus (Flodnymfem Arethusa, Nike og Firspand.) — l. Samos (Løve og Tyr.) — m. Ægina (Havskildpadde og Delfin).

Alexanderslaget. (Efter det i Pompeji i 1831 udgravede Mosaikbillede, nu opstillet i det Bourbonske Museum i Neapel.)
Slaget ved Issus i Aaret 333. 100,000 Asiater maatte her vige for Alexander den stores Phalanx. Hele den persiske Lejr med Perserkongens Hustru, Moder og Døtre samt uhyre Skatte faldt i Macedonernes Hænder.

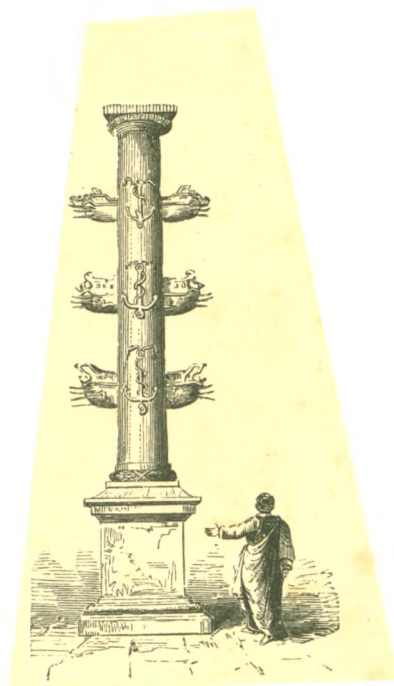
Alexandertoget. Efter Thorvaldsens Basreliefs.

1. Magere og Astrologer fra Babylon; en af dem peger paa Alexanders Lykkestjerne paa Himmelgloben. 2. Hestetømmere med søde Heste, Føstgave til Alexander. Drengene med Løver og Tigre. 3-4. Arabiske og mediske Heste. 5. Spillemand. 6. Makedoniske Riddere; i Spidsen Filotas, efter ham Amyntas.

7. Makedoniske Krigere og tessaliske Ryttere. 8. Bueskytter og andet Fodfolk. 9. Babylons Overgiver, Mazæos og hans Sønner, der hilser Alexander. Fredsgudinden, der paalægger Alexander Mildhed imod de overvundne. 10. Alexander paa Triumfvognen, styret af Nike. 11. Frygisk Spydkaster. 12. Hefæstion, og bag ved ham Parnion.

Duilius's Søjle.

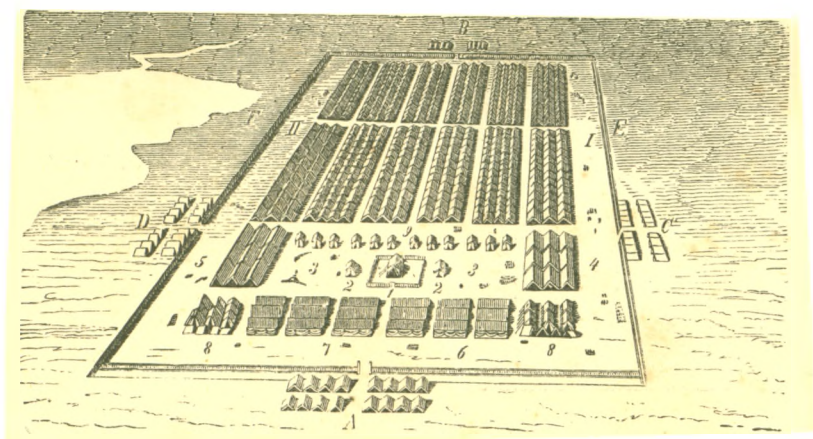
Consulen Gaius Duilius var Befalingsmand paa Flaaden under den 1ste puniske Krig (264-241). -Efter at han havde vundet Sejr i Søslaget ved Mylae 260, blev en Minde Støtte af hvidt Marmor, prydet med erobrede Skibsnabler, rejst til hans Ære paa Forum Romanum (Torvet i Rom.)

Publius Cornelius Scipio

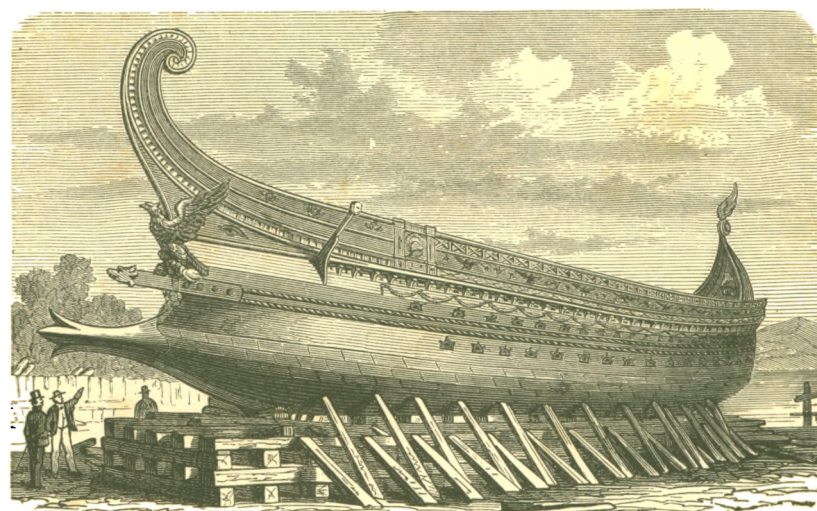
kaldet Africanus den ældre, fordi han efterat have knækket Karthagernes Magt i Spanien førte Krigen (den 2den puniske) over til Afrika, hvor han ved Zama (201) vandt en stor Sejr over Hannibal; blev senere miskjendt og gik i Landflygtighed.

Pyrrhos, Konge af Epirus, kom Tarentinerne til Hjælp i en Krig mod Romerne; han besejrede dem i flere Slag, men blev tilsidst selv slagen ved Benevent om Vaaren 275. Derpaa trak han sig ud af Kampen.

Romersk Lejr.

A. Decumansk Port. B. Prætoriansk Port. C. og D. Hovedsideporte. E. og F. Via quintana (Tversgade igjennem Lejren). I og II. Legionernes Telte. 1. Prætoriet. 2. Kvæstoriet. 3. Forum. 4. og 5. de romerske frivilliges Telte. 6 og 7. Telte for Kærnen og Forbundstropperne. 8. Fremmede Hjælpetropper. 9. Telte for de 12 Krigstribuner. Teltene dækkedes ofte om Vinteren med Huder.

Gammelt trædaaret Skib. (Efter Napoleon III's Model.)

I Krigen mod Punerne vare Romerne uheldige til at begynde med, men da tilfældig et punisk Skib strandede, benyttede de det som Model og byggede i Løbet af 60 Dage en hel ny Flaade paa 130 Skibe.

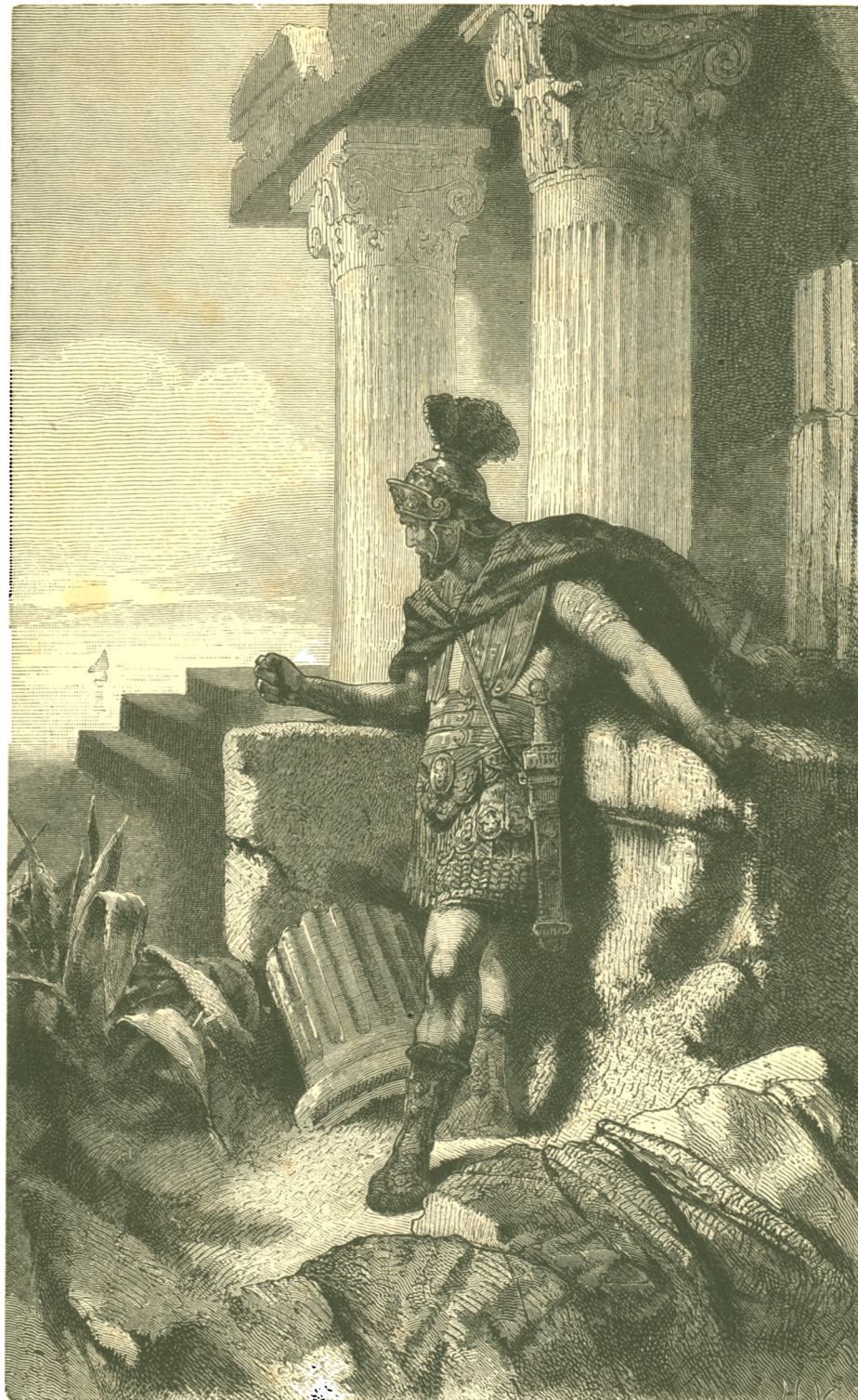
En romersk Hær overskrider en Flod.

Fodfolket var inddelt i Legioner paa 4-6000 Mand, hver Legion i 10 Cohorter, 80 Manipler og 60 Centurier. Den romerske Soldats Udrustning bestod af scutum, et langagtigt buet Skjold af Træ, bestrøket med Læder og beslaet med Jern, galea: en Bronzehjælm, lorica: et Læderpanser, og gladius: et tvæsgget Sværd, hængende i et Bælte paa venstre Side. Feltherren bar over sin Rustning en Kappe (sagum.)

Gaius Julius Cæsar,

Stamfaderen til den julisk-claudiske Kejserslægt, indgik med Pompejus og Crassus det første Triumvirat, 60; opnaaede samme Aar Consuldet og Aaret efter Statholderskabet i Gallien, som han betydelig udvidede. Under den 2den Borgerkrig 49 fordrev han Pompejus og slog hans Sønner ved Munda (45); tilkjendtes siden Diktaturet paa Livstid, men blev d. 15de Marts 44 overrumplet i Senatet og myrdet af en Flok Sammensvorne.

Marius paa Karthagos Ruiner.

Cajus Marius, kaldet „Roms tredje Stifter“ efter ved sine Sejre over Cimbrer og Teutoner (102 og 101) at have frelst Romerstaten. Han blev under den 1ste Borgerkrig 83 fordreven, flakkede en Tid lang fredløs om paa Karthagos Ruiner, men kom snart hjem og opnaaede da Consulværdigheden for 7de Gang.

Romerne Sejr over den puniske Flaade ved de ægæiske Øer.

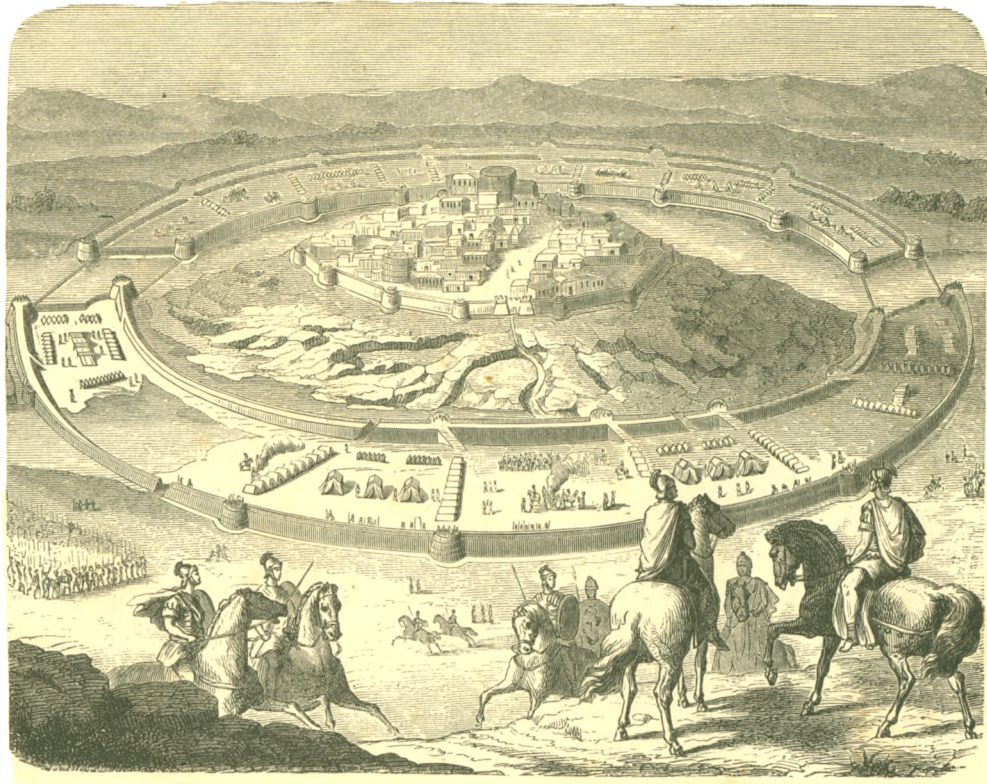
Consulen Cajus Lutatius Catulus vandt i den 1ste puniske Krig en afgørende Sejr over Karthagerne ved de ægæiske Øer (241). Efter et tabt Søslag havde en romersk Krieger opfundet de saakaldte Ravne 3: Entrebroeer forsynede med Jærnhager, indrettede paa at kunne kastes fra Skib til Skib og saaledes lette Romerne Kampen ved at forvandle Søslaget til et Landslag.

Claudius. Tiberius. Caligula.
Nerva. Antonius Pius. Nero.

Romerke Kejsere.

Augustus, Tiberius, Caligula, Claudius, Nero ere alle af det julisk-claudiske Kejsershus; Vespasian, Titus og Domitan af det flaviske.

Numantias Belejring.

Numantia, Stad i Spanien, blev 133 indtaget af Carthagos Erobrer: Publius Cornelius Scipio Æmilianus med Tilnavnet Africanus den yngre. Han indesluttede Byen med Volde og Grave og tvang den efter en haardnakket Belejring til at overgive sig til Romerne. De fleste Indbyggere vare dog forinden omkomne af Hungersnød.

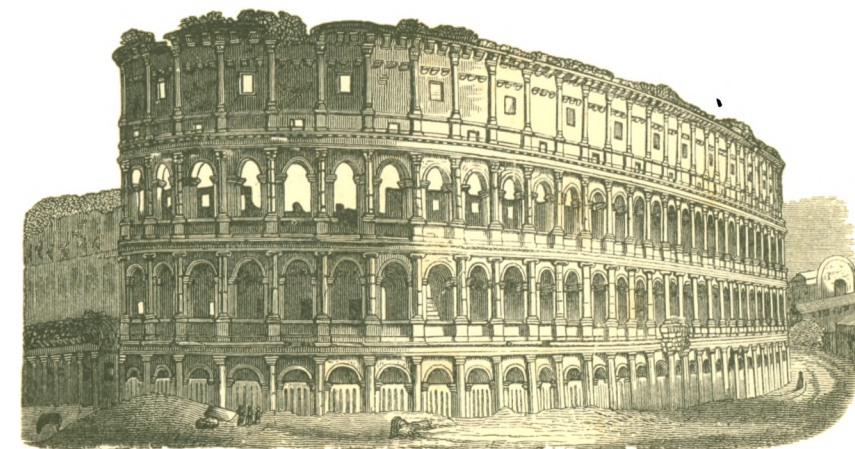
Rom paa Cæsars Tid.

Tiberø. Capitol. Jupiters Tempel. Marsmark.
Circus Maximus. Forum. Palatinerhøjen.

Fra Titusbuen.

Den syvarmede Lysestage og de hellige Kar fra Templet i Jerusalem bæres i Triumf af Titus' Soldater.

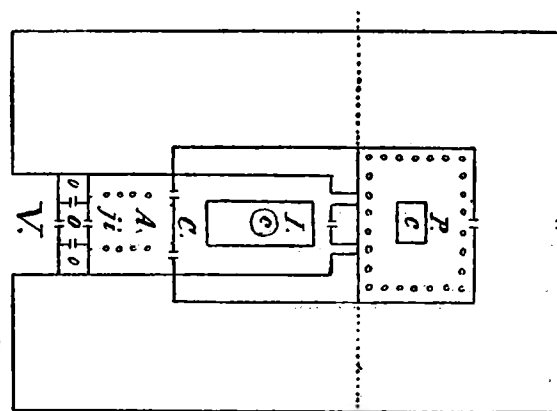
Ruinerne af Colosseum i Rom.

Colosseum, et storartet Amphitheater med 80,000 Siddepladser, opført af Kejser Vespasian.

En romersk Borger i Hædragt.

a: tunica: en snæver ulden Kjortel der naaede næsten til Knæerne og om Livet sammenholdtes af et Bælte. b: Purpurbrømme (til Tegn paa Senator- eller Ridderværdighed). c: toga, et aflangt usyet Stykke hvidt uldent Tøj; der paa langs blev foldet sammen og derpaa slynget om Legemet, saaledes at det førtes under højre Arm op over venstre Skulder hvorved der paa Brystet dannedes en Fold sinus: d: soleæ, Sandaler, der med Remme surredes fast til Fødderne. Hovedet var i Regelen ubedækket; kun i Regnvejr og paa Rejser benyttedes pileus, en rund Filthat.

Grundrids af et romersk Hus.

V. Vestibulen. o. ostium, Indgangsdøren der bevogtedes af en Slave. A. atrium, en større Søjlehal med firkantet Aabning i Loftet (her samledes Familien til Maaltiderne og her sad Husmoderen vævende blandt sine Slavinder). c: cavaedium en indre Gaard, hvis Midte optoges af I: impluvium, et af Søjle-gange omgivet aabent Bassin, hvori Regnen løb ned fra Tagene; c: Cisternen med et Springvand. P. peristylum, en aaben Plads, omgivet af Søjler og smykket med blomstrende Buske og Trær. c: cubilula Sovekamre. Gulvet var af brændt Ler eller belagt med Marmorfliser, Væggene vare ofte smykkede med Malerier i Fresco.

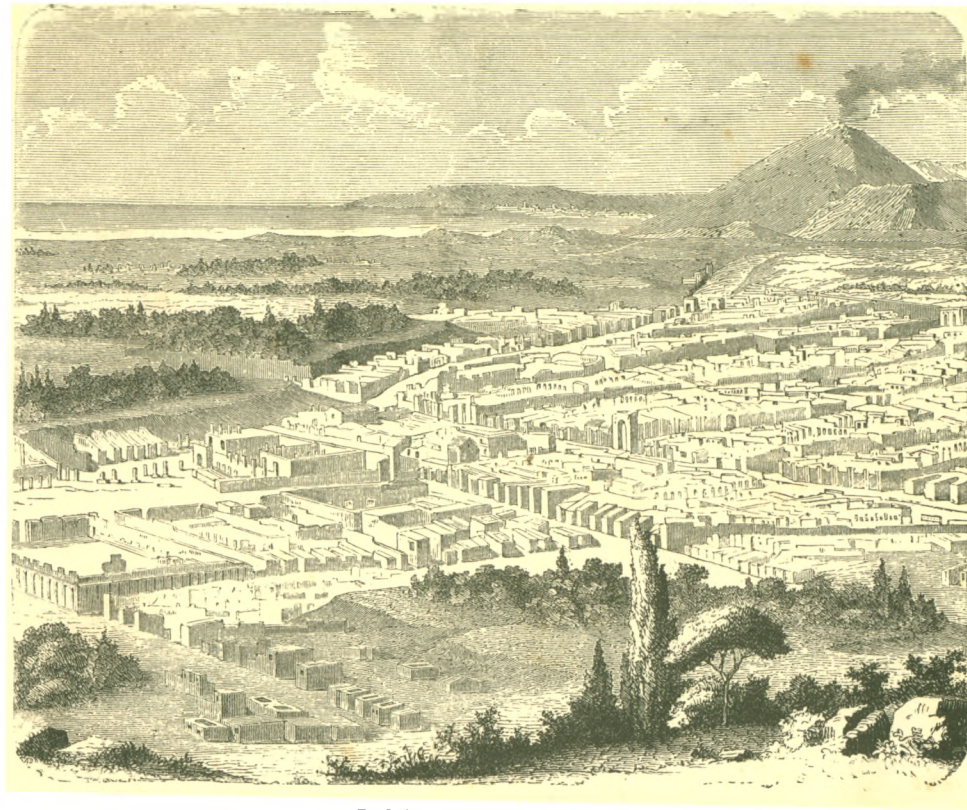
Titus Triumfbue.

Senatet og det romerske Folk hædrede Titus som Jædelands Erobrer ved hans Hjemkomst (70) med en herlig Triumf. Til Minde om denne Begivenhed rejstes en Triumfbue af Marmor, hvorpaa hans Sejrsindtog er fremstillet i Relief.

Gravmonumenter paa Via Appia,

Via Appia, kaldet „Vejenes Dronning“, var oprindelig anlagt fra Rom til Capua af Censoren Appius Claudius i Aaret 312 senere forlænget til Brundisium (nu Brindisi). Den er bygget af tæt sammenføjede Kvadersten.

En Del af det udgravede Pompeji.

Ved Vesuvs Udbrud (79) under Kejser Titus Regjering begravedes i Aske tre Byer: Herculenum, Pompeji og Stabie. I vort Aarhundrede er det lykkedes igjen at udgrave mere end Tredjedelen af Pompeji, der har været en By paa 40,000 Indbyggere. De af Lava og Aske fremdragne Ruiner med deres forholdsvist velbevarede Væggemalerier og Husgeraad ere blevne en udtømmelig Kilde til romersk Kulturhistorie.

De dødsdømtes Kamp med Dyrene.

Kampe imellem Mennesker og Dyr fandt hyppig Sted i Republikkens sidste Tid. Under Pompejus dræbtes ved en Forestilling 18 Elefanter, 500 Løver og 410 andre afrikanske Dyr, under Cæsar 400 Løver og 40 Elefanter. Under Kejser Augustus' Regjering nedlagdes ialt 3,500 afrikanske Dyr i Cirkus. Dyrenes Gitterbure vare anbragte under Sædersækkerne.

Trojansøjlen.

Til Minde om en Sejr, som Trojan vandt over Dakerne lod han paa et Torv i Rom rejse en Marmorsøjle (c. 100 romerske Fod høj) prydet med Afbildninger af hans Bedrifter. Paa Toppen satte en kæmpestor Broncestatue af Kejseren, som Pave Sixtus V. senere ombyttede med en Statue af Apostelen Petrus.

• Romersk Væddekjærsel.

æddekjærslerne afholdtes i Cirkus omkring en lang, 4 Fod høj og 12 Fod bred Mur: Spina kaldet. Paa denne stod ved hver af Enderne tre kegleformige Søjler, mellem Søjlerne var anbragt Gudebilleder og midt paa var rejst et højt forgyldt Mastetræ; i Kejsertiden blev dette ombyttet med en Obelisk. Banen skulde under en apkjærsel gennemfares 14 Gange, og Vognstyreren havde saaledes en Strækning af c. $1\frac{1}{4}$ Mil at tilbagelægge i 25 Minutter. Sejrherrn fik en Palmegren eller en Sølvkrans.

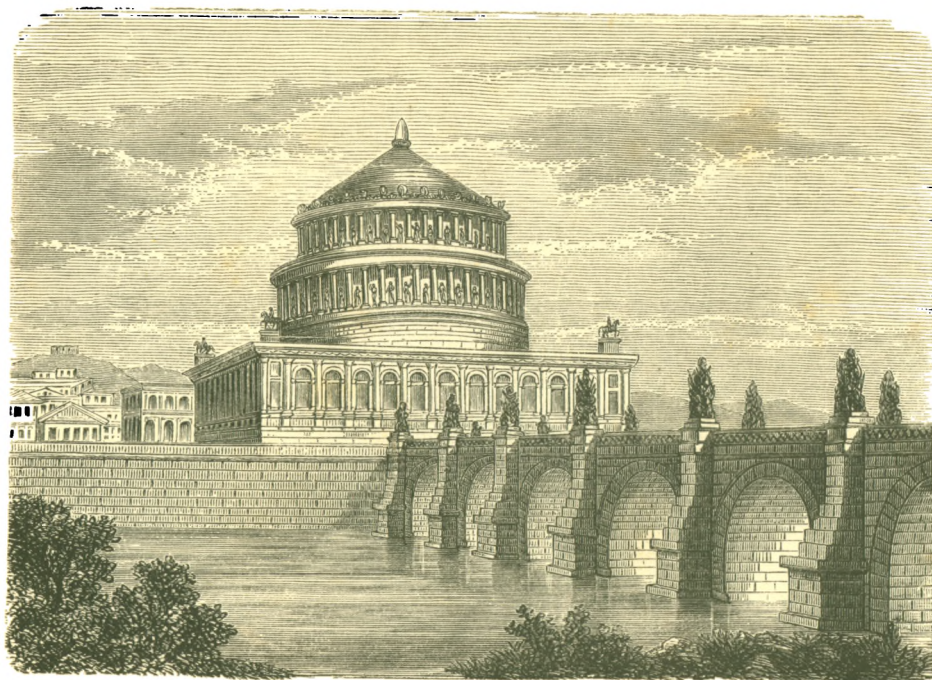
Gladiatorkamp.

Rundt om i Landet var der oprettet Fægteskoler, hvor Slaver blev oplærte til paa Arenaen (den sandbestræede Skueplads i Cirkus) at kæmpe med hinanden blot for at kildre et blodtørstigt Publikums vanartede Smag. Særlig berømt var Fægteskolen i Capua.

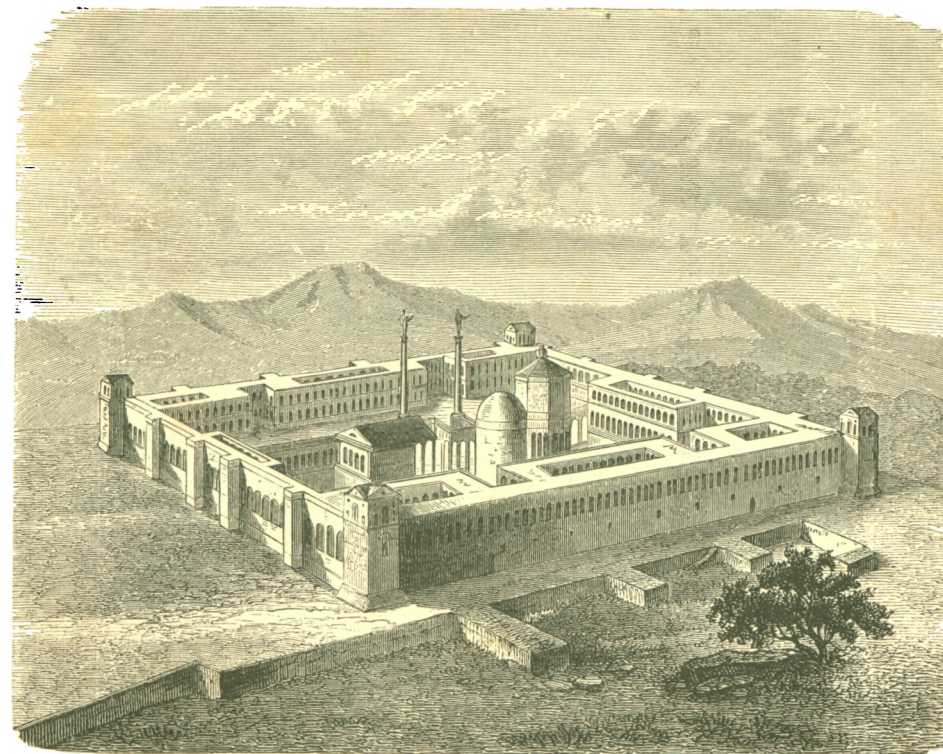
Virgils Grav ved Posillipo.

Digteren Publius Virgilius Maro fra Andes ved Mantua døde Aar 19. Hans Hovedværk er Heltedigtet Æneiden, der fortæller om Æneas' Flugt fra Troja, om hans mange Eventyr paa Havet og hans Landing paa Italiens Kyst, hvor han lagde den første Grund til Romerstaten i Kolonien Latium.

Hadrians Gravmøle.

Det nuværende Engelsborg. Kejser Hadrian regerede fra 117—138.

Diocletians Palads i Solona efter dets Restauration.

Diocletian, en af de mægtigste romerske Kejsere, regerede fra 284—305.

Efesos,

By i Lilleasien, oprindelig jonisk Koloni, Sæde for en af de første større kristne Menigheder.

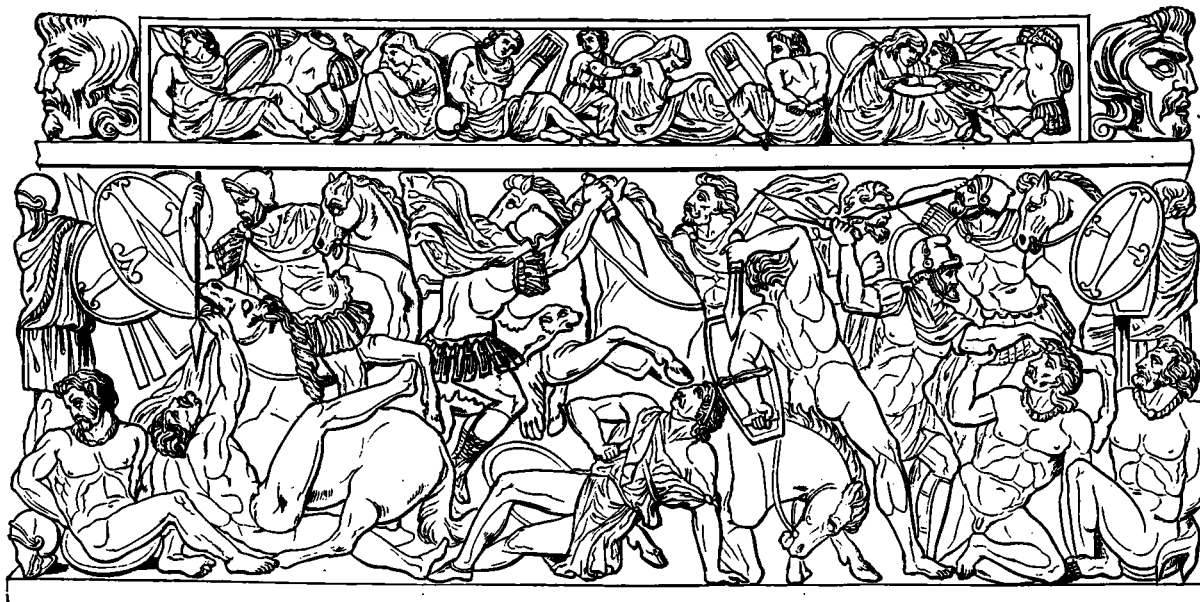

En Vandalernes Afsejling med et Rov.

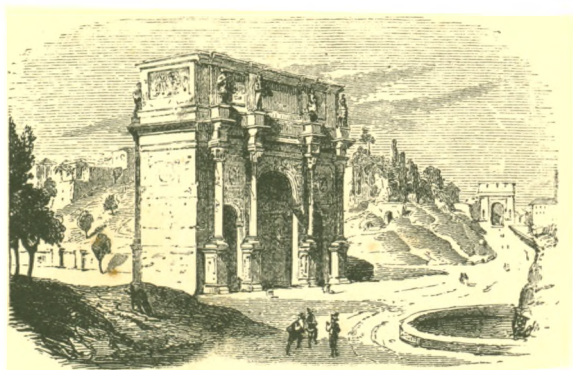
andalerne, et germansk Folkeslag, der i det 2det Aarhundrede boede ved Riesengebirge. Paa Folkevandringens Tid trængte de ind i Gallien og overvæltede med deres vilde Horder Italien og Spanien. I Aaret 455 hjemstogte de Rom paa deres Rejse langs Middelhavets Kyst. Deres Raahed og Vildskab er blevet til et Mundheld: Vandalisme.

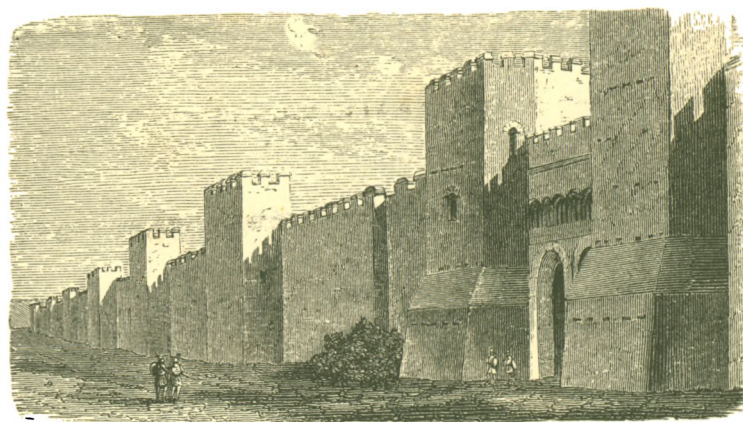
Capitolium (Højborgen) og Forum Romanum i den senere Kejsertid.

Den markomanniske Krig 166, Kamp imellem Romere og Markomanner. (Basrelief paa Sarkofagen fra Villa Amendola ved Rom).

Constantin den stores Triumfbue.

Stadmure omkring Rom
opførte af Kejser Domitius Aurelianus (240–245).

Statue af Constantin den store,

Kejser fra 325–337. Han tillod Kristendommen at udbrede sig i hans Rige og lod sig selv døbe paa sit Dødsleje. Han er derfor afbildet med et Kristus-Diagram paa sin Herskerstav.

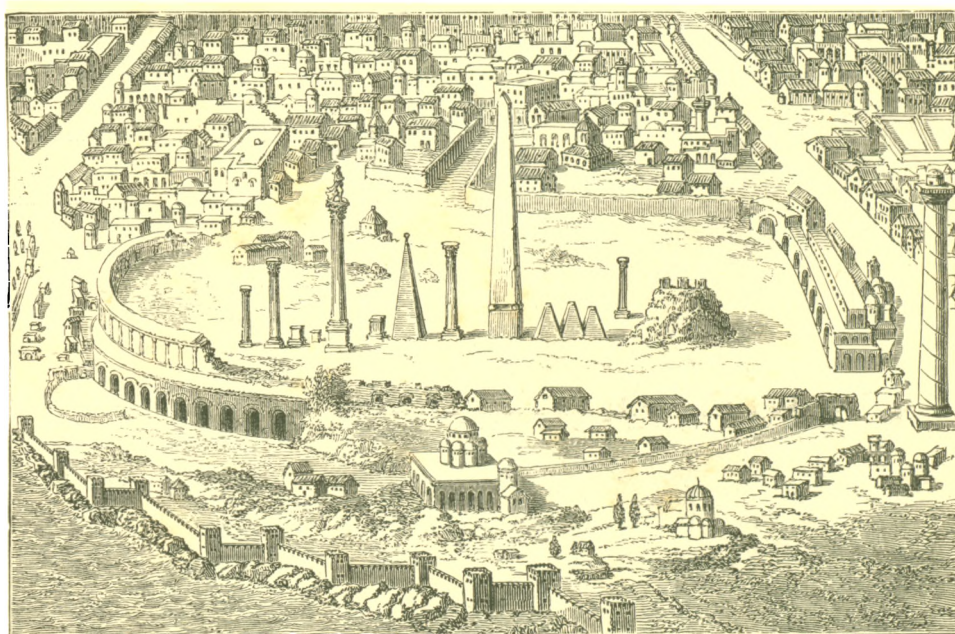
Levninger af Septimius's Vold nord for Piktervolden.

Medens Romerne vare Herrer i Britannien opførtes forskellige Grænsefæstninger, saakaldte „Piktervolde“, hvoraf endnu findes Levninger ved Tynesflodens Munding, til Værn imod et keltisk Folkfærd: Pikterne.

Apostelen Petrus.

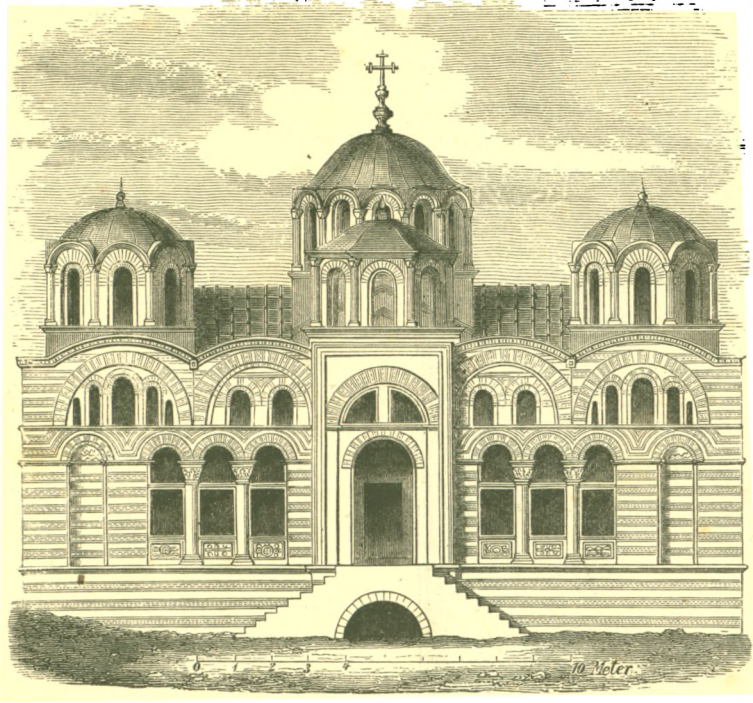
Billedstøtte fra det femte Aarhundrede, står i St. Peterskirken i Rom.

Cirkus og Hippodrom i Constantinopel. Efter et Stik fra „Imperium orientale“.

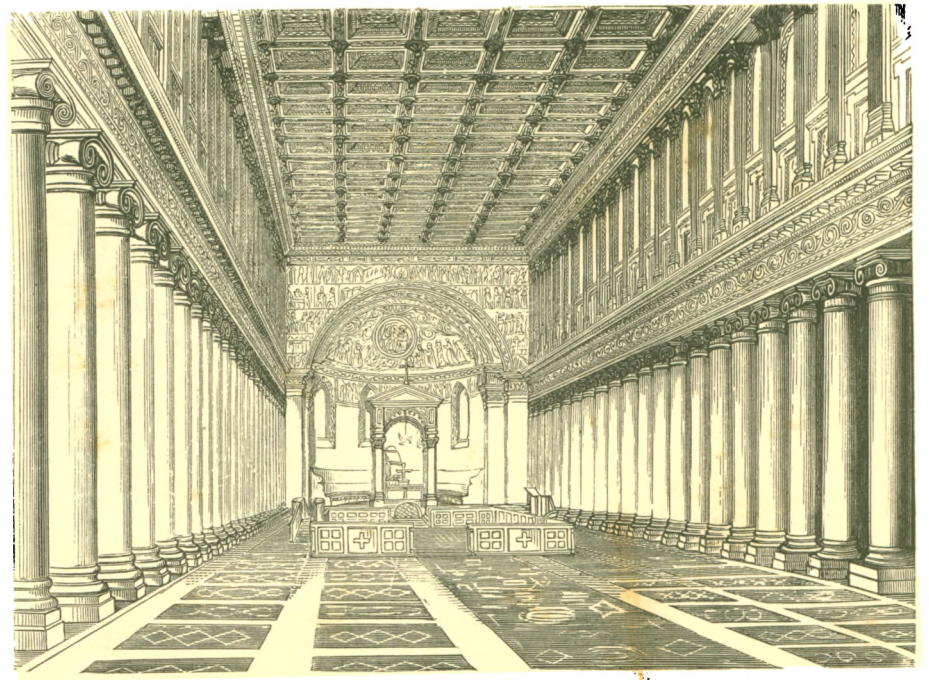
I Aaret 330 gjorde Constantin den store det gamle Byzants til Romerrikets Hovedstad under Navn a Nova Roma, der dog snart ombyttedes med Constantinopel.

BYZANTINSK KUNST.

Theotokoskirken i Byzants.

I det græske Rige var den almindeligste Kirkeform et ligesidet (saakaldet græsk) Kors med en Kuppel over Midten og lavere Kuppel over Fløjene. Løvrigt gennemførtes Rundbuestilen.

Kirke i Basilikastil.

Basilika betegnede egentlig en pragtfuld Hal, gik derfra over til at betegne en kristen Kirke i den ældste Stil : en aflang Bygning med et rummeligt, højt Midtskib der ved Søjlerader adskilles fra smallere Sideskibe.

Kejser Justinian og Biskop Maximian med Hofinder og Drabaster.

Græsk Kejser (527—565), under hvis Regering Riget blev udvidet med Nordafrika og Italien ved Feltherrerne Belisarius' og Narses' Sejre.

Kejserinde Theodora med Følge.

(Begge efter et Mosaikmaleri i Døren til Kirken St. Vitale i Ravenna).

BYZANTINSK KULTUR.

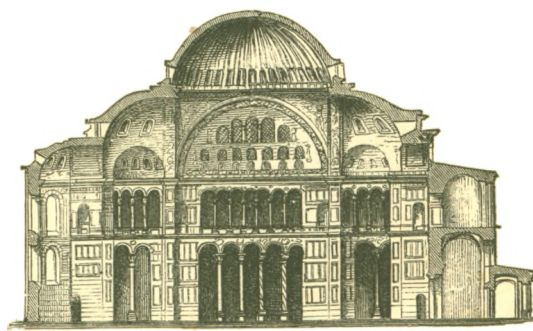

1. Kejseren.		18. Skjold.	
2-8. Vaabendragere.	} Efter en Miniatur fra 9. Aarh.	19. Sværd.	} Af Justinian I.'s Mosaik i San Vitale.
4. Trone med Tronhimmel.		20. Spyd af forskellige Mønstre.	
5. Kejser Justinian I.	} Efter Mosaikbilleder i Kirken San Vitale i Ravenna, indviet 547.	21. Konsulardragt. Skulderbind.	
6. Kejserinde Theodora.		22. Toga picta. 4-6. Aarh.	
7. Kristus, Maria og en Engel.		23. Scepter.	
8-9. Mosaikbillede i Agia Sofia i Konstantinopel.		24. Bispestol i San Vitale. Originalen bestaar af mange Stykker skaaret Elfenben. Fra Aar 547.	
10. Emailler fra et Bogfederal.		25. Kalk af Guld, besat med Filigran og Edelstene. Fra Tiden 508-27.	
11. Hjørnestykker af Fig. 26.		26. Bogfederal til et Evangelarium (Emaux cloisonnés. Louvre-Museum, Paris).	
12. Skulptur fra Agia Sofia.		27. Jagthorn af en skaaren Elefanttand.	
13. Karl den stores Krone. Bøjlen senere Tilføjelse.		28. Terningkapitel fra Agia Sofia.	
14. Konstantin Monomacchos's Krone (email cloisonné).		29. Dobbeltkapitel fra San Vitale.	
15. Den hellige Stefans Krone. Bøjlen senere Tilføjet.			
16. Scepter.	} Tilhørende de ungarske Kroninsignier.		
17. Kaabe.			

Kejser Valens's Sammenkomst med Athanarik.

Kejser Valens (364—378) førte lange og haardnakkede Krige med Thervingerne og Vestgoterne, som havde en tappere Anfører i „Dommeren“ Athanarik. Med denne sluttede Valens endelig Fred ved et Møde paa Donau (369).

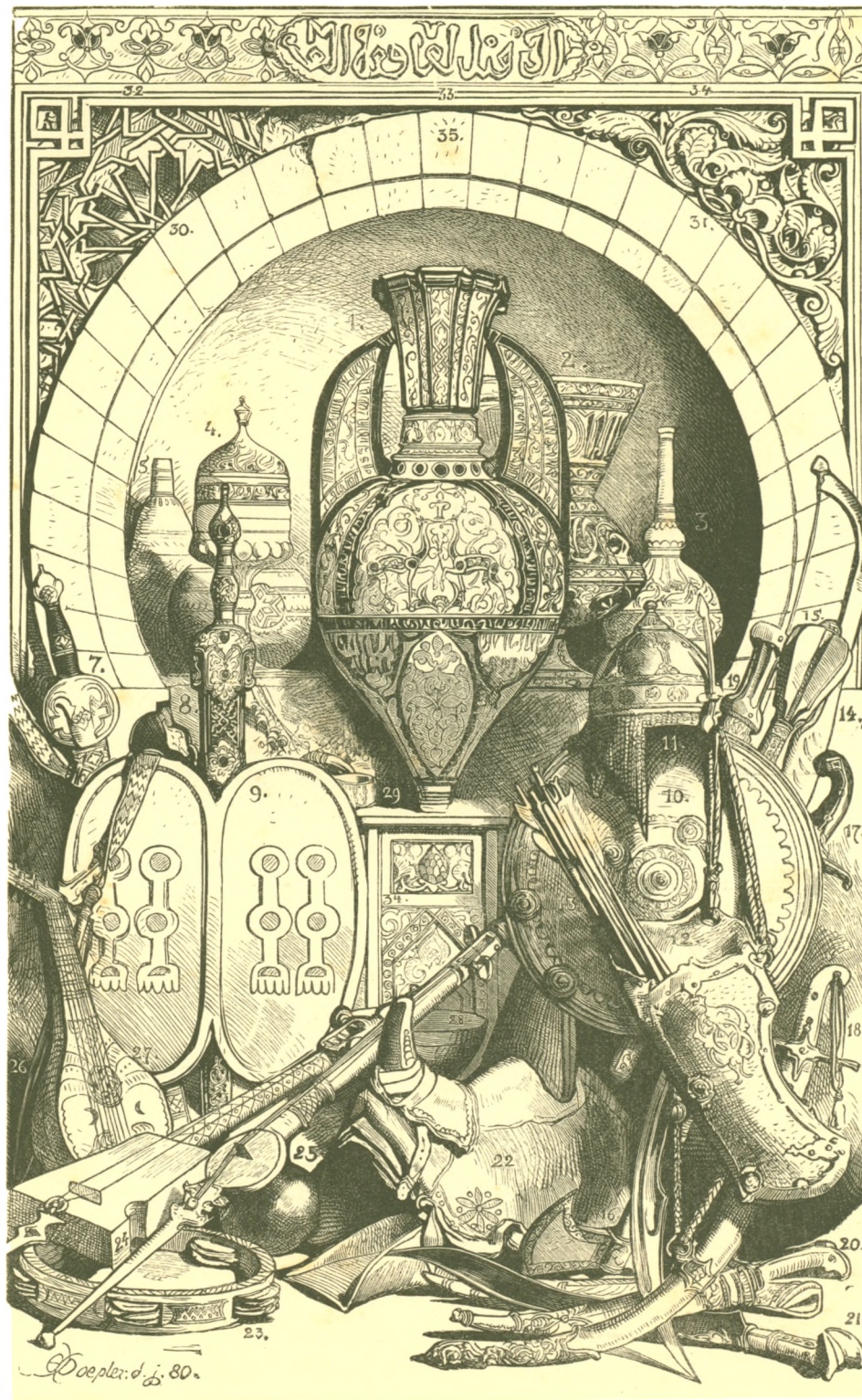
Gennemskit af Sofiakirken i Konstantinopel.

En af Verdens største Pragtbygninger, opført af Kejser Justinian. Under dens Opførelse var henved 10,000 Arbejdere stadig beskæftigede. Da Bygningen stod færdig, udbrød Kejseren: „Lovet være Gud, der har værdiget mig at fuldføre et saadant Værk. Jeg har overgaaet dig, Salomon!“

MIDDELALDEREN.

MAURISK KULTUR.

I. Kar.

1. Stor Vase, Fajance (fundet og opbevaret i Alhambra).
2. Glaskar med Emaillemaleri.
3. Flaske af Metal.
4. Røgelsekar af Bronze.
- 5-6. Lerkar.

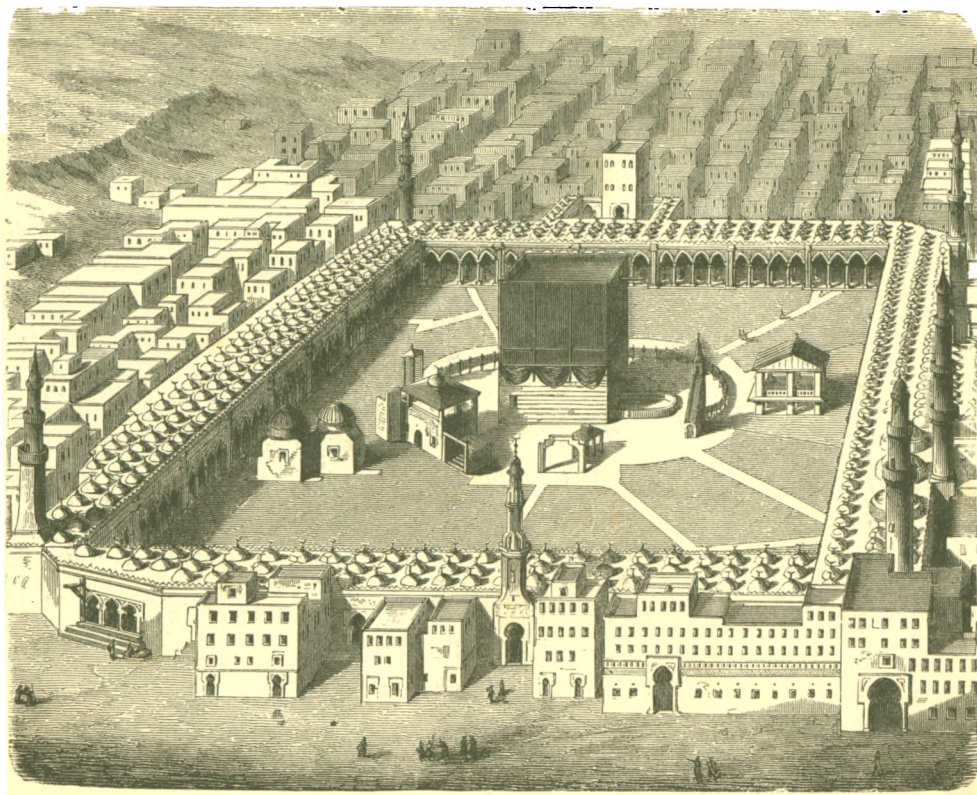
II. Vaaben og Krigstøj.

7. Sværd. Begyndelsen af 15de Aarh. (Efter en Fremstilling paa et Loftsmaleri i Alhambra).
8. Sværd. Harun al Raschids (den retfærdiges) Gave til Karl den store. (Rigsklenodierne i Wien).
9. Skjold. Begyndelsen af 15de Aarh. (Efter en Fremstilling paa et Loftsmaleri i Alhambra.)
10. Rundskjold fra 16de Aarh.
11. Hjelms. Begyndelsen af 16de Aarh.
12. Kogger.
13. Pile.
14. Bue.

15. Stridskolbe. } Begyndelsen af 16. Aarh.
16. Stridsøxe. }
- 17-18. Sabler.
19. } Begyndelsen af 19de Aarh.
20. } Dolke: Dschaibie kaldet.
21. } Yatagan.
22. Sadel med Stigbøjle.

III. Musikinstrumenter.

23. „Tar“ eller Bjældetamburin.
24. „Rabab-el-maghanni“ eller Sangerviolin (2-strænget) til at spille med Bue paa.
25. „Kemengeh“ (3-strænget Violin).
26. Bue til Nr. 24 og 25.
27. „Ud“ i Form af en Luth (spilles med en Gribbefjer).
28. „Darabukkeh“ eller Tromme.
29. Smykkegenstande.
- 30-34. Ornamenter fra forskellige Tidsaldre.
35. Arabisk Rundbue.

Den store Kaaba.

Saaledes kaldes Allahtemplet i Mekka, Muhamedanernes heiligste Valfartssted. Blandt Templets Mærkværdigheder nævnes Kilden Zemzem (ofte sigende den, Hagar og Ismael fandt i Ørkenen) og den sorte Sten „Aërolithen“ o: en Sten, der er faldet ned fra Luften.

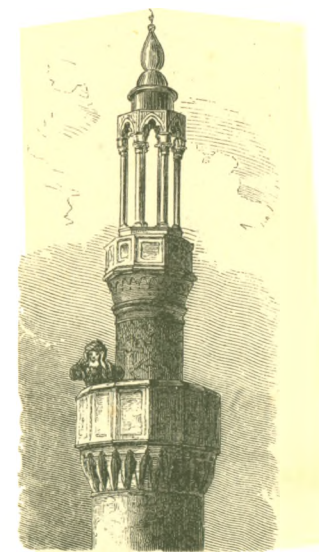
Det nuværende Medina.

Medina ell: Medinet al Nabi (Profetens Stad), en af Muhamedanernes højhelige Stæder, særlig besøgt af Pilegrimmene, fordi der findes en Moske med Muhameds Grav.

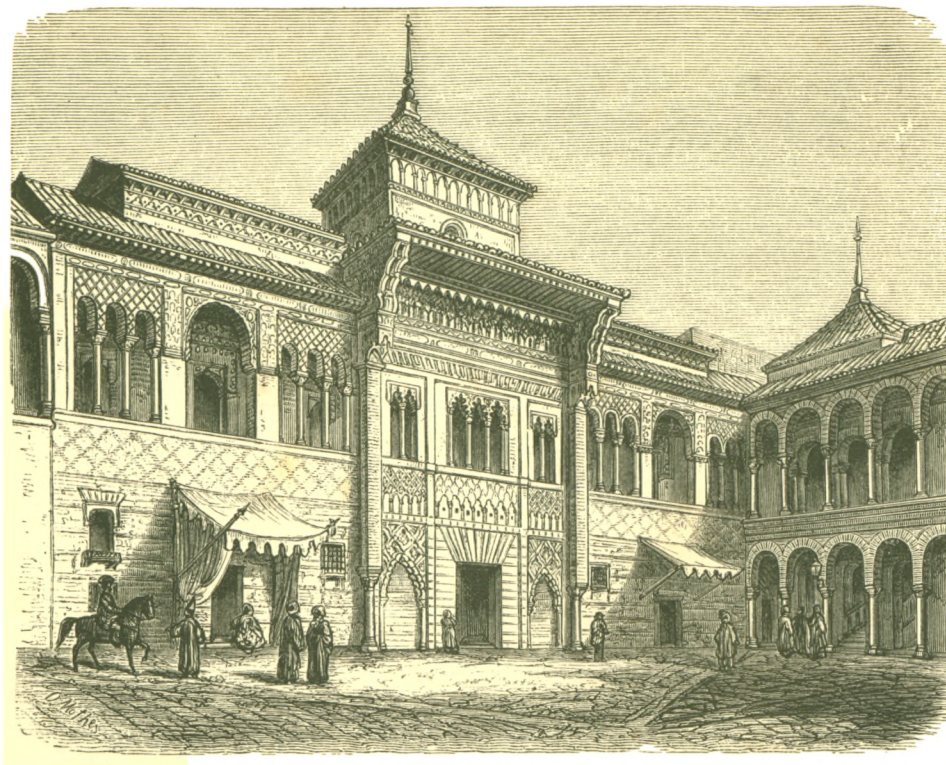
Omars Moske i Jerusalem.

Den store Omar antog Titelen af Emir al Munem (de rettroendes Behersker). Han byggede den efter ham opkaldte Omarmoskee paa Moriah-Bjærg i Jerusalem.

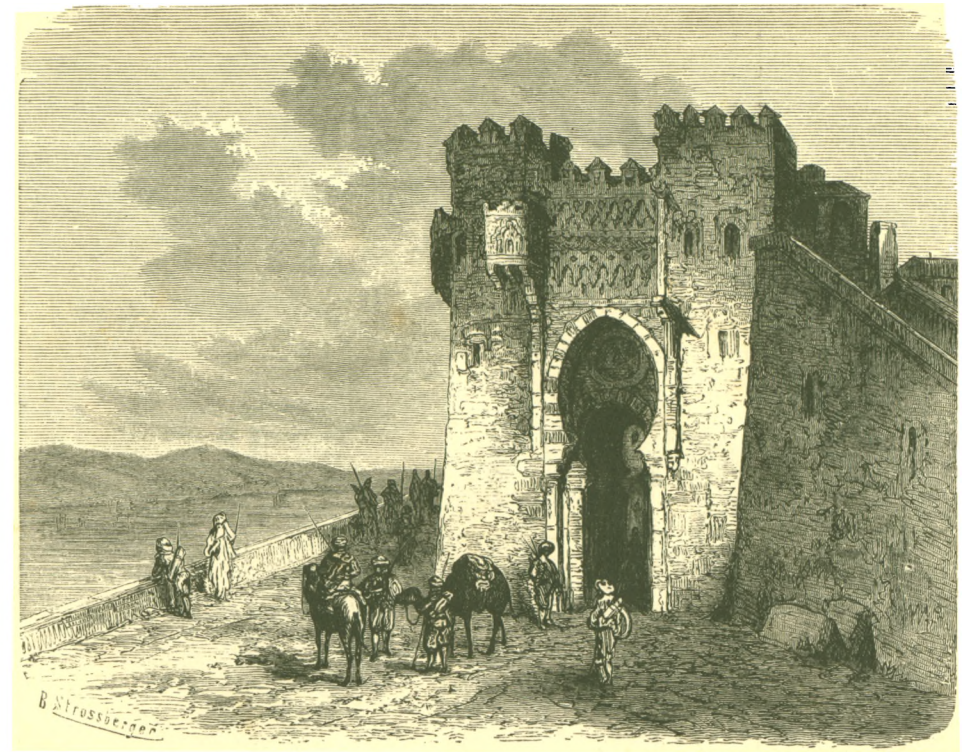
Toppen af en Minaret.

Bedetiderne forkyndes ved „Muezzinerne“ eller Udraaberne fra Moskeernes Minareter o: Taarne. Alle troende Muselmænd skulle nemlig fem Gange om Dagen bede med Ansigtet vendt mod Mekka.

Alkazar i Sevilla.

Araberne bemægtigede sig efterhaanden Nordafrika og Størstedelen af Spanien. De kaldtes der: Maurer og grundede den mauriske Bygningsstil, om hvis forunderlige Skjønhed Alkazar (Castellet) i Sevilla og Puerta del Sol i Toledo endnu ere talende Vidnesbyrd.

Puerta del Sol i Toledo.

Moskeen Ibu-Tulun i Kairo.

Moskee kaldes ethvert muhamedansk Bedehus. Tilvenstre paa Billedet ses Minareten eller Taarnet hvorfra Udraaberen kalder de troende til Bøn.

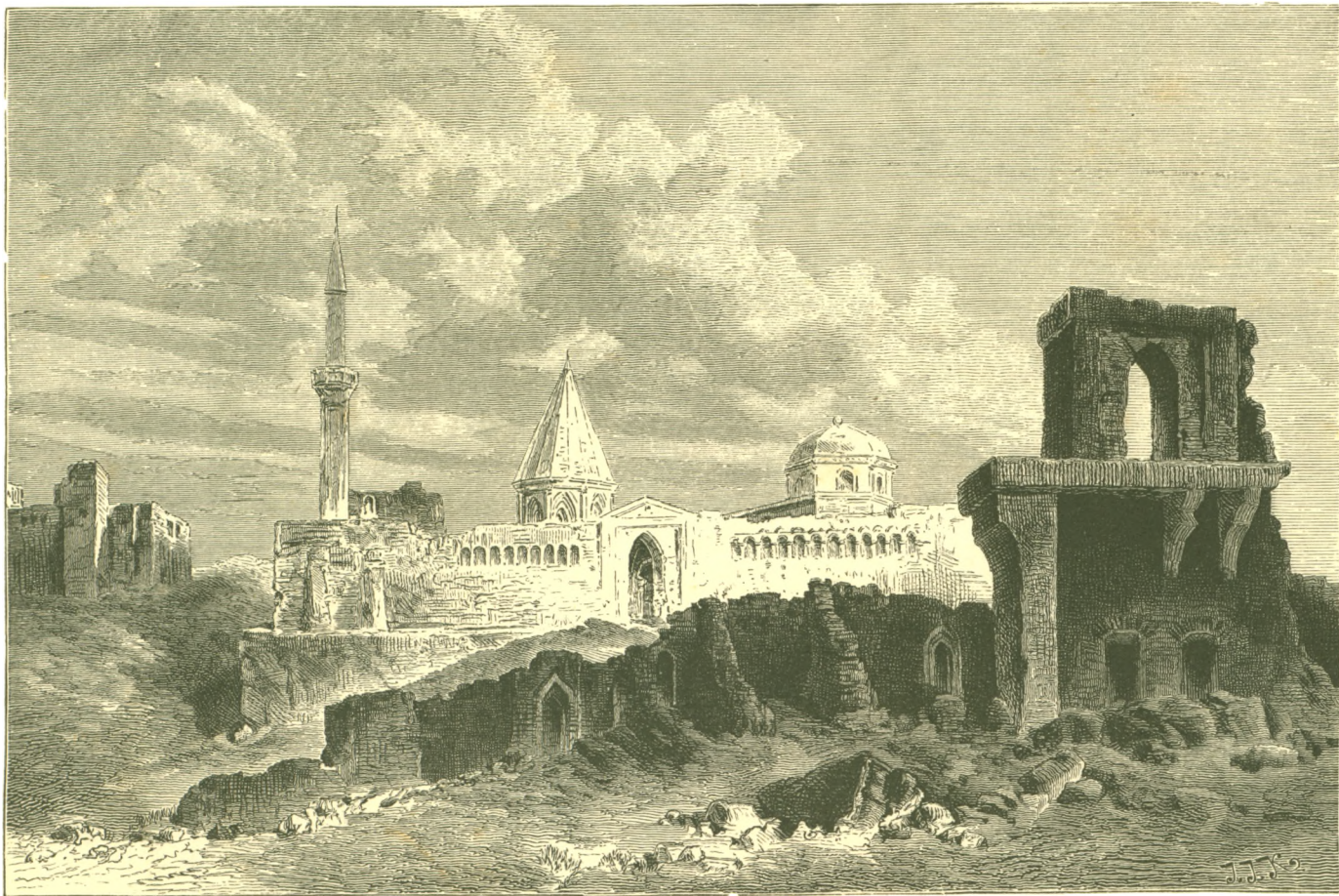
Khalifernes Grave i Damaskus.

Muhameds Efterfølgere kaldte sig Kalifer. Herskerslægten: Omejaderne grundede Kalifatet i Damaskus.

Damaskus.

Knudepunktet for de store Karavanlinier blev 635 erobret af Kalifen Omar og var Kalifatets Hovedstad under Omejadernes Regering.

Ruiner af Seldschukide Paladset i Konia.

Seldschukerne vare en tyrkisk Fyrsteslægt, hvis Stamsfader, Togrul Bey (Seldschuks Sønneson) d. 1068, opnaaede Emirværdigheden i Kalifatet, og saaledes banede Vej for sine Efterfølgere, der underlagde sig Størstedelen af Lilleasien.

NORDISK KULTUR.

1. Ornament paa en Tallerken fra Schweizer-Pælebygningerne.

2-3. Ornamenter paa Broncekar fra Broncealderen.

4. Dolk af Flint, funden i Danmark.
5-6. Lansspidser af Flint, sammesteds.
7. Flintkniv.
8. Pilespids af Flint.
9. Naal af Ben.
10-11. Pilespidser af Sten og Ben; fundne skæftede i Danmark.
12-14. Stenhamre fra Danmark.

Stenalderen.

15. Flintøxe fra Danmark.
16. Stenhammer fra Danmark.
17. Stenøxe, indfattet i Hjortehorn, fra Tørvejorden sammesteds.
18. Harpun af Rensdyrhorn.
19.-27. Skaaler og Urner af brændt Ler, fortrinsvis fra Danmark.

28. Dolk med Skede af Bronze.
29. Pile af Bronze, fundne ved Rhinen.
30. Broncesax.
31. Broncepincetter fra Danmark.
32-33. Bronceknive fra Danmark.
34-35. Paalstave af Bronze, fra Danmark.
36. Kelt af Bronze.
37. Bronzebile.
38-39. Broncedolke fra Rhinen.
40. Broncesegl fra Danmark.
41. Saakaldet Husurne fra Pælebygn.
42-46. Urner i forskellige Former fra forskellige Fundsteder.
47-48. Broncespyd fra Danmark.
49-50. Bronzeøxe fra Rhinlandene, Stenøxe fra Danmark.
51. Bronceskjold, fundet i Danmark.

Broncealderen.

52. Broncesmykke (Armspange) f. Danmark.
53-54. Halsringe af Bronze, fra Rhinen.
55-57. Ringe og Spanger af Bronze til Over- og Underarm, fra Danmark.
58-59. Broncekar med rig Gravering, fra Danmark.
60, 62 og 65. Broncebula fra Danmark.
61 og 64. Armspanger af Bronze.
63. Halssmykke af Bronze, fra Danmark.
66. Broncediadem fra Danmark.
67. Broncekæder.
68-69. Bronceskjolde (69 den indre Side).
70. Sværd med Bronceskede, fra Rhinen.
71-73. Broncesværd fra Danmark.
74. Hærlur af Bronze, fra Danmark.
75-76. Broncejælde fra München.
77. Broncebula fra Danmark.

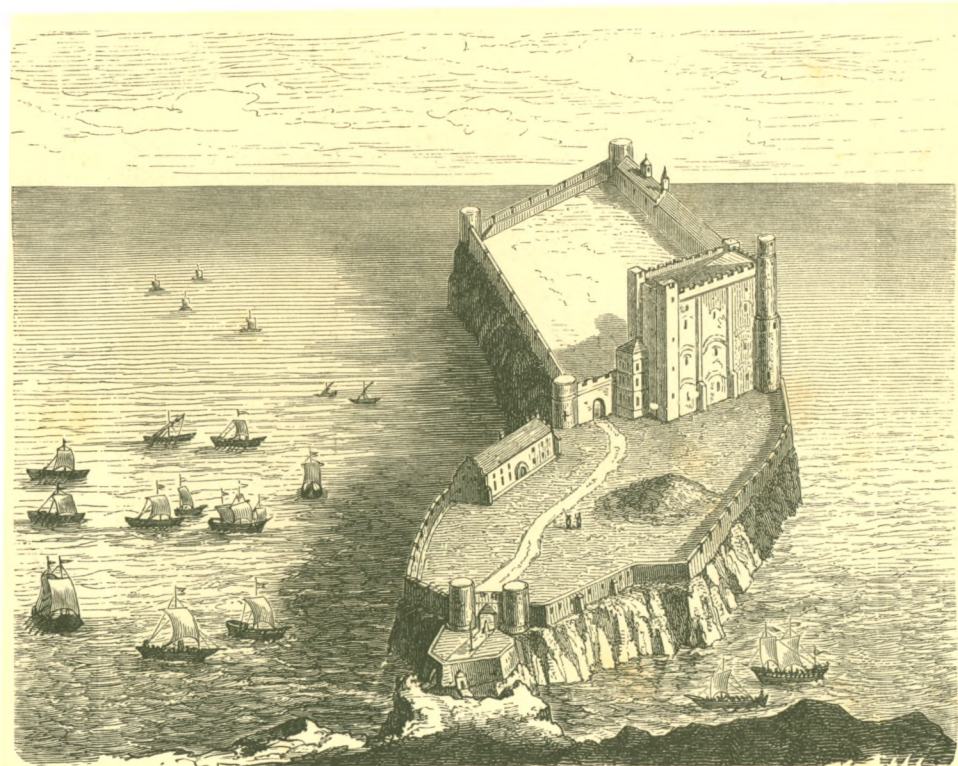
Jernalderen.

78. Sværd med Hjalte og Skede af Bronze, Klinge af Jærn. Hallstadt i Østerrige.
79. Sværd med Broncejalte og Jærnklinge. Hallstadt.
80. Lansspids af Jærn, fra Rhinen.
81. Sværd fra Hallstadt.

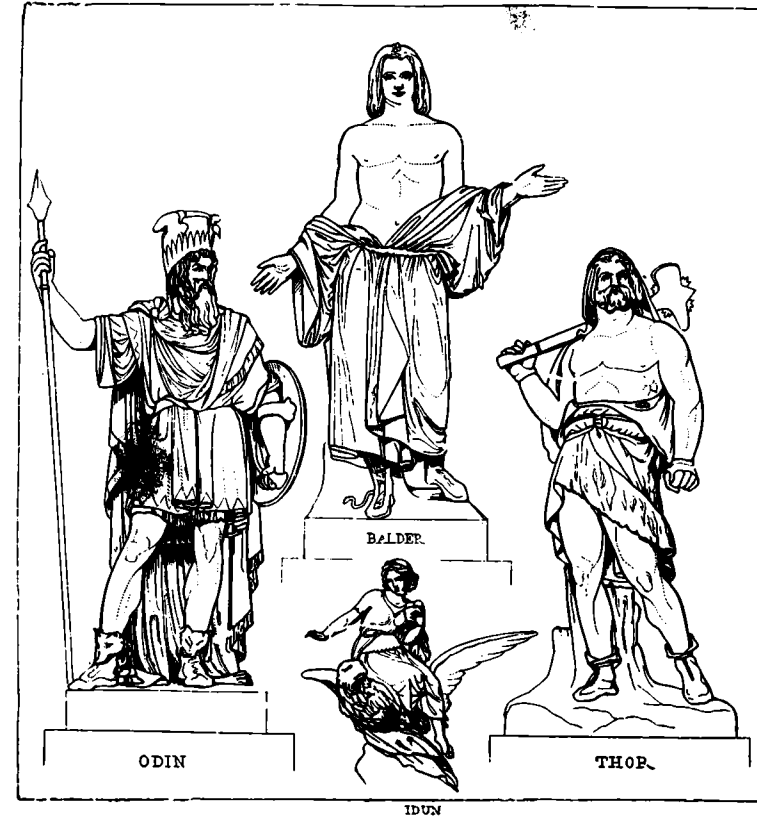
Gebel al Tarek (Gibraltar).

Klippen hvorpaa den engelske Fæstning senere blev bygget, opkaldt efter den mauriske Feltherre Tarek, der paa sit Erobringstog overskred Strædet og grundede Arabernes Herredømme i Spanien (egentlig: Djebel-al-Tarek o: Tareks Klippe)

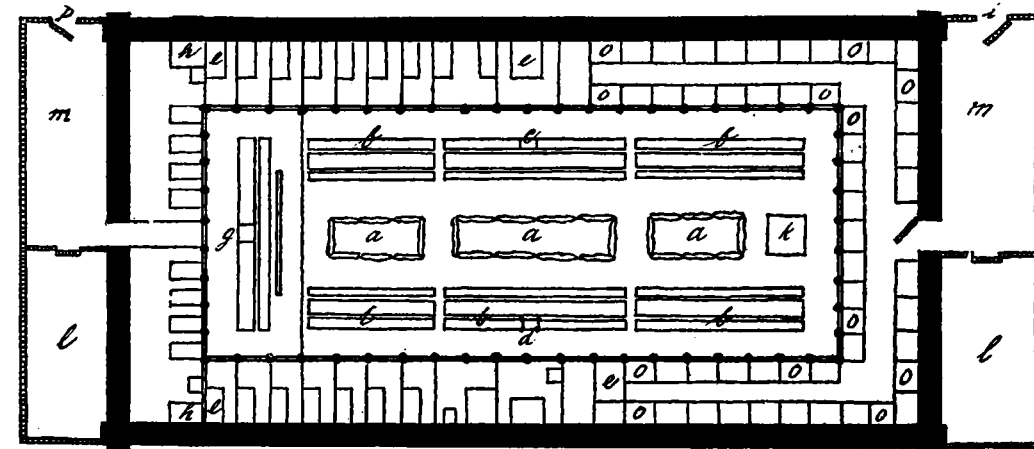
Normannisk Søborg.

Langs Østersøens og Nordsøens Kyster anlagde Normannerne efterhaanden befæstede Borge til Støtte for deres Magt.

Nordiske Guder.

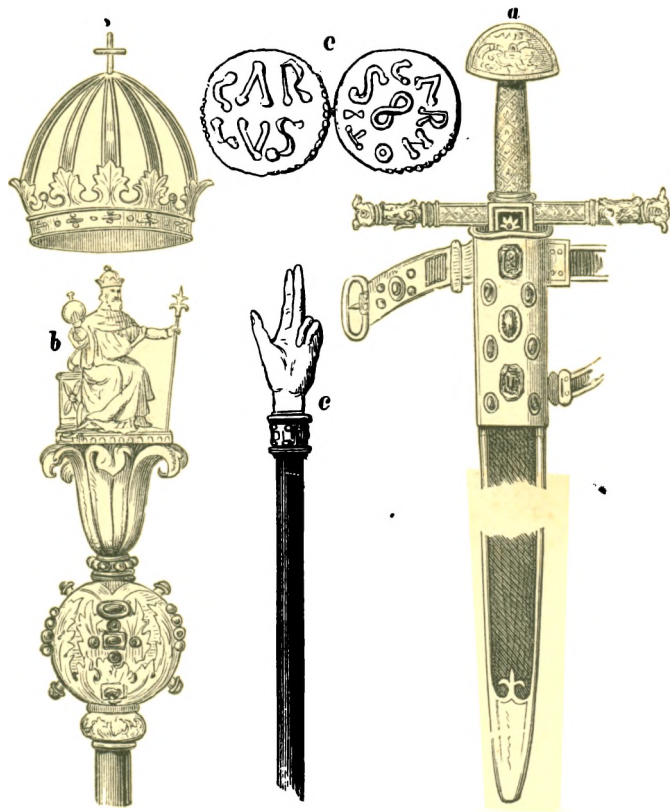
Odin, Gudernes Øverste, „Sejrfader“, til hvem Vikingerne ofrede hvert Foraar, naar de drog ud paa Tog, Balder, Uskyldighedens Gud, Ydun, Udødelighedens Gudinde, og Thor, Kampens Gud, der laa i evig Strid med den onde Slægt: Jætterne. Hans vigtigste Vaaben var Hammeren Mjølner, (o: den knusende); derfor var Hammertegnet helligt i Norden (og det var f. Ex. Skik ved Bryllupper at lægge en Hammer i Brudens Skjød jvf. Trymsqviden.)

Nordisk Glædehal.

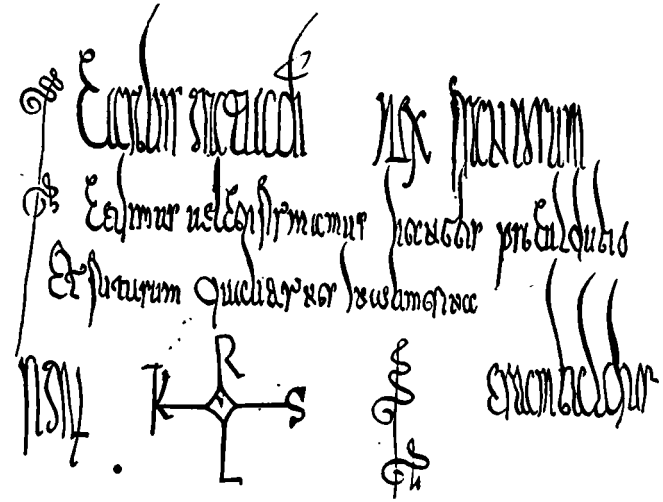
a. Lang-Ild. b. Langbænke med Borde og Skamler. c. Højsæde paa lavere Bænk. d. Højsæde paa høiere Bænk. e-e. Lukkede Senge. g. Tværbænk med Højsæde. h-h. Senge for Kvinderne. i. Dør for Mændene (Karledør). k. Skjænkebord. l-l. Klever (Sidekamre). m-m. Forstuer. o-o. Senge for Hjemmemændene. p. Dør for Kvinderne.

Karl den store, Frankernes Konge, i Aaret 800 kronet til romersk Kejser. Han underlagde sig Lombardiet, Saxland (o: Nordtyskland), Dele af Spanien og Italien, saa hans Rige strakte sig fra Tiberen til Nordsøen.

Karl den stores Sværd (a)

Scepter (b), Dommerstav (c), Krone (d), Mønter fra hans Tid (e).

Karl den stores Haandskrift fra Aar 783.

„Carolus gratia Dei rex Francorum . . . Cedimus vel confirmamus hoc nobis procul dubio . . . et futurum qualiter nos in elemosina . . .“ — Signum Karolus. — Ercambaldus.

Vikingetog.

De nordiske Vikinger, de saakaldte Normanner, taklede hvert Foraar deres Skibe og sejlede ud paa Krigstog for om Høsten igjen at vende tilbage med rigt Bytte. De gjorde Strandhug paa Englands og Frankrigs, senere endog paa Spaniens og Nordafrikas Kyster. De erobrede et Stykke af Nordfrankrig, det efter dem benævnedes Normandi, og et lignende Stykke af England: Danelagen kaldet.

Nordisk Viking.

Videnskabernes Pleje i Klostrene.

Munkesæsenet opkom i det 6te Aarhundrede. Ved Indtrædelsen i Klosteret maatte Munkene aflægge 8 Løfter forpligtede sig til at leve i 1) Fattigdom, 2) Lydighed og 3) ugift Stand (Coelibat). Munkene i de større Klostre vare flittige Arbejdere, der hengave sig til Studium af Skriften, Afskrivning af Bøger, Træskæring, Havedyrkning, Byggearbejder, Sygepleje, Skolegjerning etc.

Keltiske Stenkolosser.

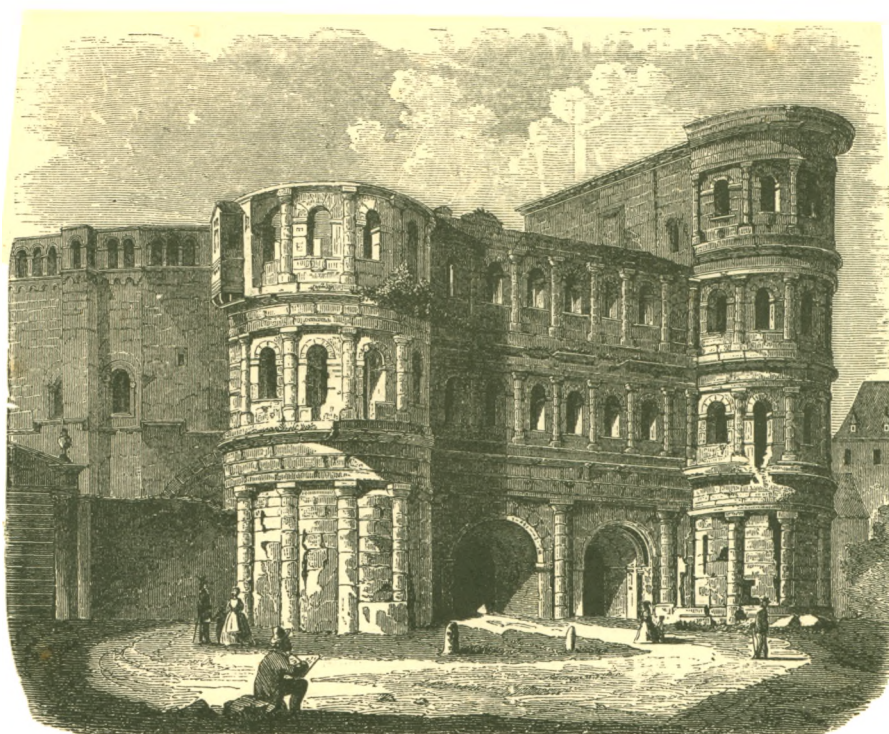
Domkirken i Aachen.

Karl den store gjorde Aachen til Kejserrigets Hoved- og Residenzstad.

Bonifacius's Statue i Fulda.

Winfred, senere kaldet Bonifacius, virkede for Kristendommens Udbredelse i England og Frisland. I Aaret 732 blev han, af Pave Gregor III udnævnt til Erkebiskop for de kristnede Lande. Paa et Tog til det indre af Frisland blev han overlistet af Hedningerne og dræbt. Hans Lig blev i Følge hans Ønske bisat i Klosteret i Fulda.

Porta Nigra i Trier.

Gregor VII.

En af Middelalderens største Paver. Han hed oprindelig Hillebrand og var en fattig italiensk Munk. Efterat have opnaaet Kardinalværdigheden 1048, blev han Sjælen i Pavestyrelsen indtil 1059, da han selv valgtes til Pave. Han paalagde Gejstligheden (ikke blot Munkene, men Præster og Bisper) tvungent Coelibat og udelukkede (paa et Kirkemøde i Rom 1076) de tyske Fyrster fra al Indflydelse paa Pave- og Bispevalg.

Henrik IV i Slotsgaarden i Canossa.

Den tysk-romerske Kejser Henrik IV. havde formedlet Gregor VII's Optræden paa Kirkemødet i Rom erklæret ham for afsat, men Paven svarede med at lyse Kejseren i Ban og saaledes læse hans Under-saatter fra deres Trokabsæd. Den stolte Kejser ydmygede sig og begav sig i den strængeste Vintertid barfodet og i Bodsragt over Alperne ned til Italien, hvor Paven boede paa Bjærgslottet Canossa. Der maatte han vente 3 Dage ude i Gaarden, førend han blev modtaget og Bandet hævet.

Karl IV's Mindemærke i Prag.

Karl IV, kaldet „det hellige romerske Riges Stifader“ fordi han tilsidesatte det for sit Arveland Bøhmen, hvis Universitet (det første i Tyskland) han stiftede i Aaret 1348 i Prag. Han byggede Staden Karlsbad.

Ludvig VI's Segl.

Ludvig VI., ogsaa kaldet den tykke, var Konge af Frankrig 1108-37.

Karl Martell.

Efter Gravmålet i St. Denis.

o: Hammeren, Major Domus i Neustrien, tilføjede i Slaget ved Tours Maurerne et stort Nederlag, der standsede deres videre Fremtrængen i Frankrig.

Kejserpaladset i Goslar Hannover.

Henrik IV's Residensslot. Efter dets Restauration.

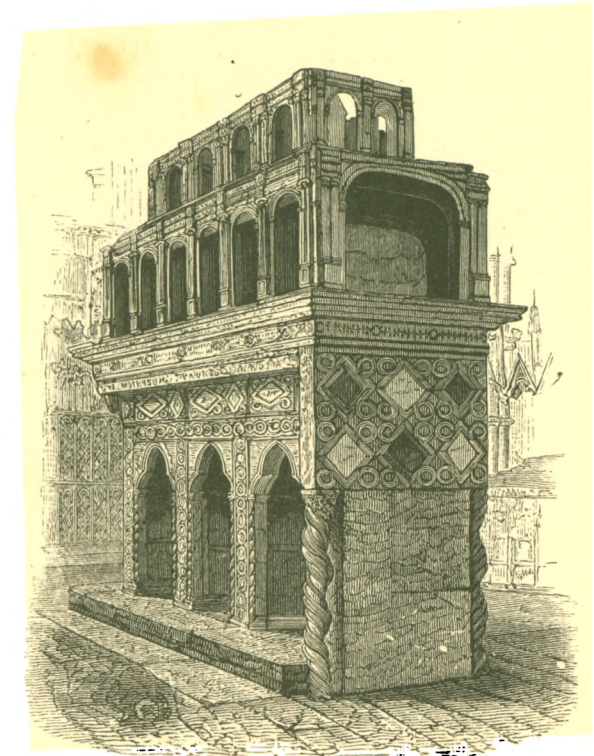
De skjæve Taarne i Bologna.

Bologna var Italiens mest ansete Universitetsby i Middelalderen.

Ruiner af Robert Djævels normanniske Slot.

Robert II., kaldet le Diable, Hertug af Normandiet (1028-35) var Fader til Vilhelm Erobreren.

Edvard Bekenders Grav i Westminster.

Edvard Confessor (=: Bekjenderen), en Søn af Ethelred (den raadvilde og Emma, kom paa Tronen i England 1042. Han blev senere fordrevet og gik i et fransk Kloster. I sit Testamente indsatte han Vilhelm Hertug af Normandiet (siden kaldet: Erobreren) til sin Efterfølger.

Lothar. Efter en Miniatur fra 9de Aarh.

Lothar I., Søn af Frankerkongen Ludvig den fromme, romersk Kejsar, Konge af Italien og Herre til Lothringen, der opkaldtes efter ham. † 855.

Kongestolen i Rouen.

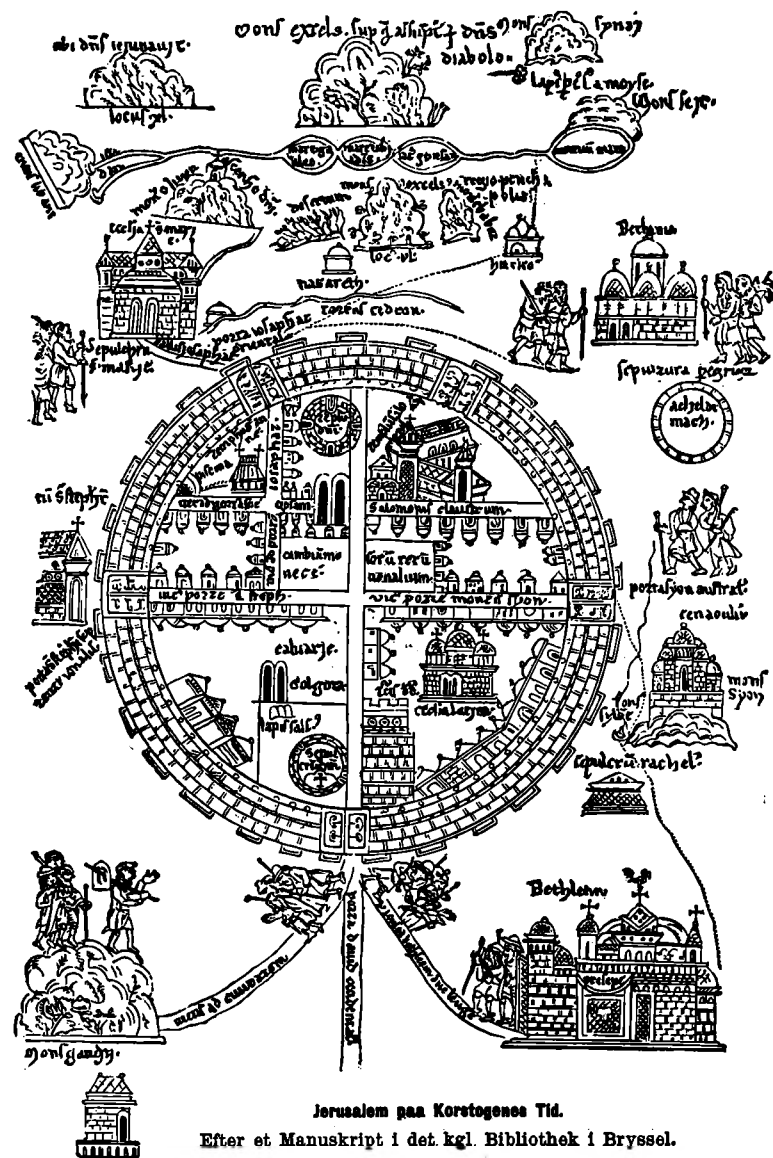
Skotisk Hovding fra 13. Aarhundrede.

Hver Clan eller Stamme havde sin Hovding (Laird). Clangforfatningen ophævedes 1746.

Henrik Løves Mindemærke i Brunsvig.

Henrik Løve, Kejser Frederik Rødkjægs mægtigste Vasal, var Hertug af Sachsen og Bayern. Han gjorde hyppige Krigstog mod Slaverne for at udbrede Kristendommen i Mecklenburg og Pommern. Han nægtede senere Kejseren, sin Fætter, Lenspligt, blev erklæret i Rigets Acht og maatte for en Tid gaa i Landflygtighed. Han var Fader til den senere Kejser Otto IV. og til den danske Dronning Gertrud, gift med Knud (VI.) Valdemarssøn.

Jerusalem paa Korstogenes Tid.

Efter et Manuskript i det. kgl. Bibliothek i Bryssel.

Moskeen Ahmed-Khaga og Torv i Bagdad.

Bagdad, Kalfatets Hovedstad under Abbassiderne, opnaede sin største Blomstring under Harun al Raschid, o: den retfærdige (786—809).

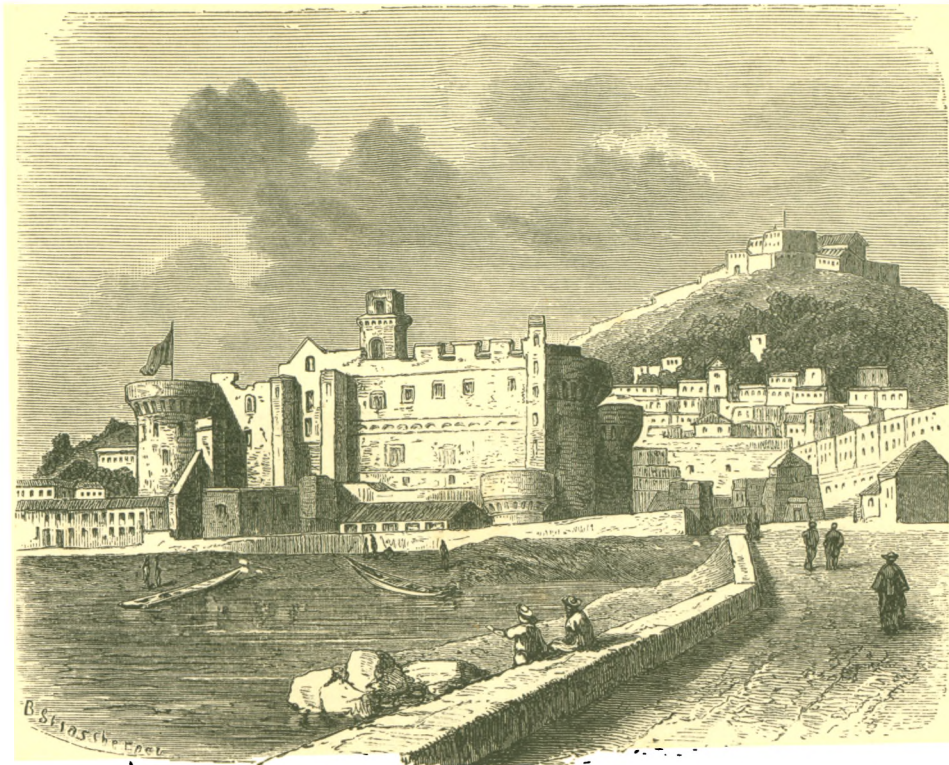
Thomas a Becket bliver viet til Erkebiskop.

Thomas a Becket, Kantser hos Kong Henrik II. Plantagenet, blev i 1162 ved Kongens Indflydelse forfremmet til Erkebiskop af Canterbury. Han faldt siden i Unsaede hos Henrik II., der havde troet, at hans Yndling vilde have gjort Kirken afhængig af Kronen, maatte derfor en Tid lang forlade Landet, men blev, da han 1170 i Følge et Forlig vendte tilbage, myrdet foran Alteret i sin egen Domkirke.

ROMANSK KULTUR.

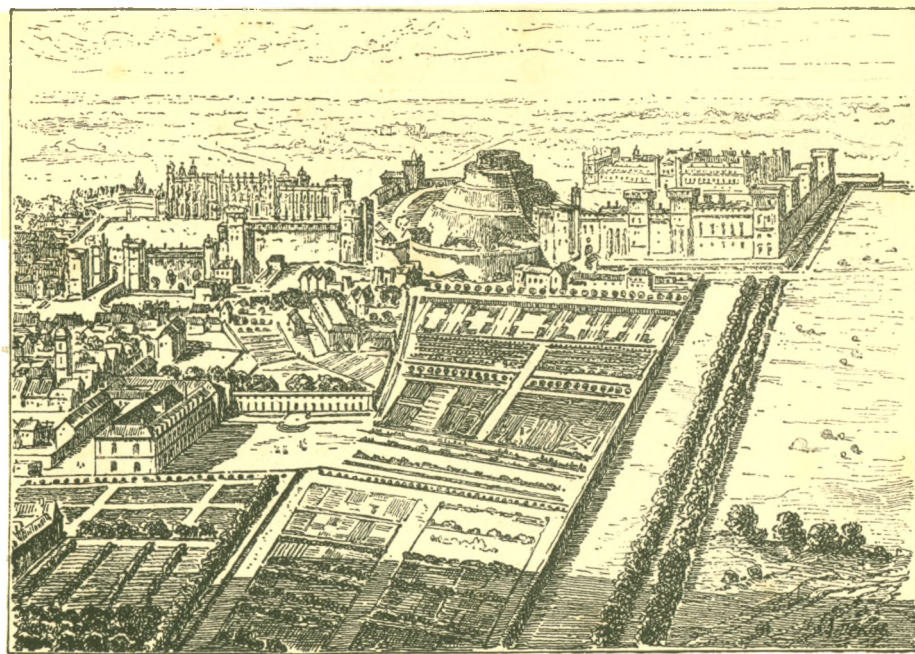
1. Relikvieskrin (af Aar 1220) fra Aachen.
2. Relikvieskrin fra Hildesheim.
3. Broncefygte. (12te Aarh.)
4. Den hellige Thomas & Becket's Mitra (Bispehue).
5. Kors til at bære for en Procession. (12te Aarh.)
6. Krumstav (emalleret). Kathedralet i Trier. (12te Aarh.)
7. Virakfæde. (Beg. af 18de Aarh.)
8. Kalk med Dobbelthank fra Klosteret Marienstern i Sachsen. (12te Aarh.)
9. Bog med udskåret Elfenbenslaag. Bibliotheket i St. Gallen. (10de Aarh.)
10. Bog, smykket med Miniaturer. Konrad af Landspergs hortus deliciarum. (12te Aarh.)
11. Føldestol (faltistorium). (11te Aarh.)
12. Bøger og Dokumenter.
13. Skrin af udskårne Elfenbenstavler. Fransk. (10de Aarh.)
14. Stof med et Mønster fra 11te eller 12te Aarh.
15. Musikinstrumenter. Trefoldigt Instrument. (12te Aarh.)
16. Harpe. (Midten af 12te Aarh.)
17. Portal af Domkirken i Bamberg. (12te til 13de Aarh.)
18. Søjler og Kapitæler af Domkirken i Goslar.
19. Søjler og Kapitæler, franske. (12te Aarh.)
20. Dørhammer af Bronze, fransk. (12te Aarh.)
21. Skjold. (11te Aarh.)
22. Hjælm med Næseskjærm og Sidestykker, fransk. (Beg. af 12te Aarh.)
23. Konisk Hjælm med bevægelig Næseskjærm. (Beg. af 13de Aarh.)
24. Sværd. (12te til 13de Aarh.)
- 25-27. Spær og Lanser. (Slutningen af 12te og Beg. af 13de Aarh.)
28. Bille (Stridsøxe). (Beg. af 13de Aarh.)
29. Pantsersærk.

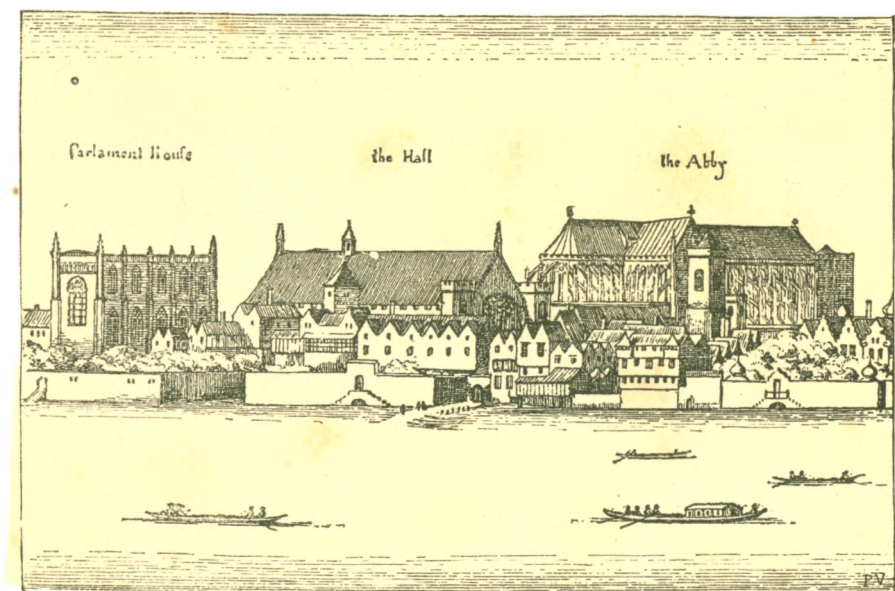
Castel nuovo, Karl af Anjous Residents i Neapel.
Karl af Anjou, Konge af Neapel 1266-85, Broder til Ludvig den hellige (IX.) af Frankrig.

Kreml, den indre Stædt i Moskov.

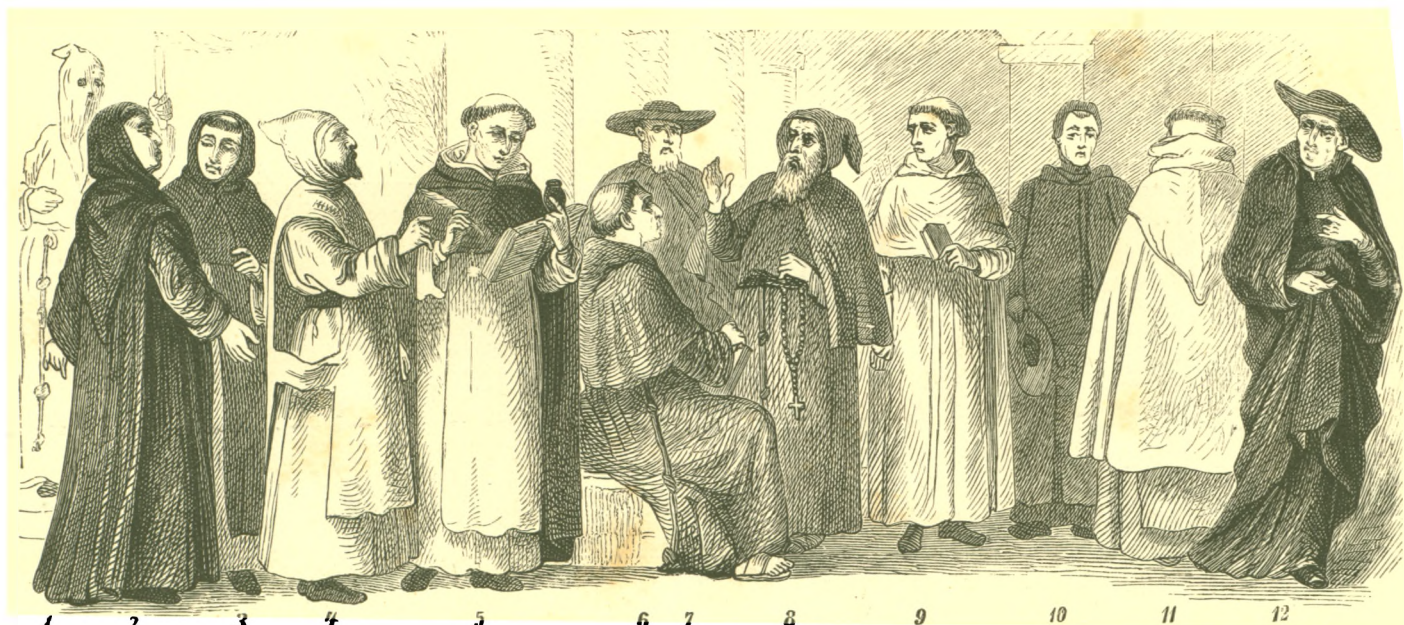

Windsor paa Edvard III.s Tid.
Befæstet Slot i Berkshire ved Themsen. De engelske Kongers fornemste Residenspalads i de sidste 800 Aar.

Westminster med Parlementsbygget i 14de Aarh.
I Westminster-Abbediet findes Gravmæler over alle Englands store Mænd, baade Digtere, Videnskabsmænd Feltherrer og Statsmænd.

GEJSTLIGE ORDENS DRAGTER.

Munke: 1. Hvid Bodsbroder i Rom. 2. Benediktiner. 3. Cistercienser. 4. Karthusier. 5. Dominikaner. 6. Franciskaner. 7. Augustiner. 8. Kapuciner. 9. Fræmonstratenser. 10. Barmhertig Broder. 11. Karmelit. 12. Jesuit.

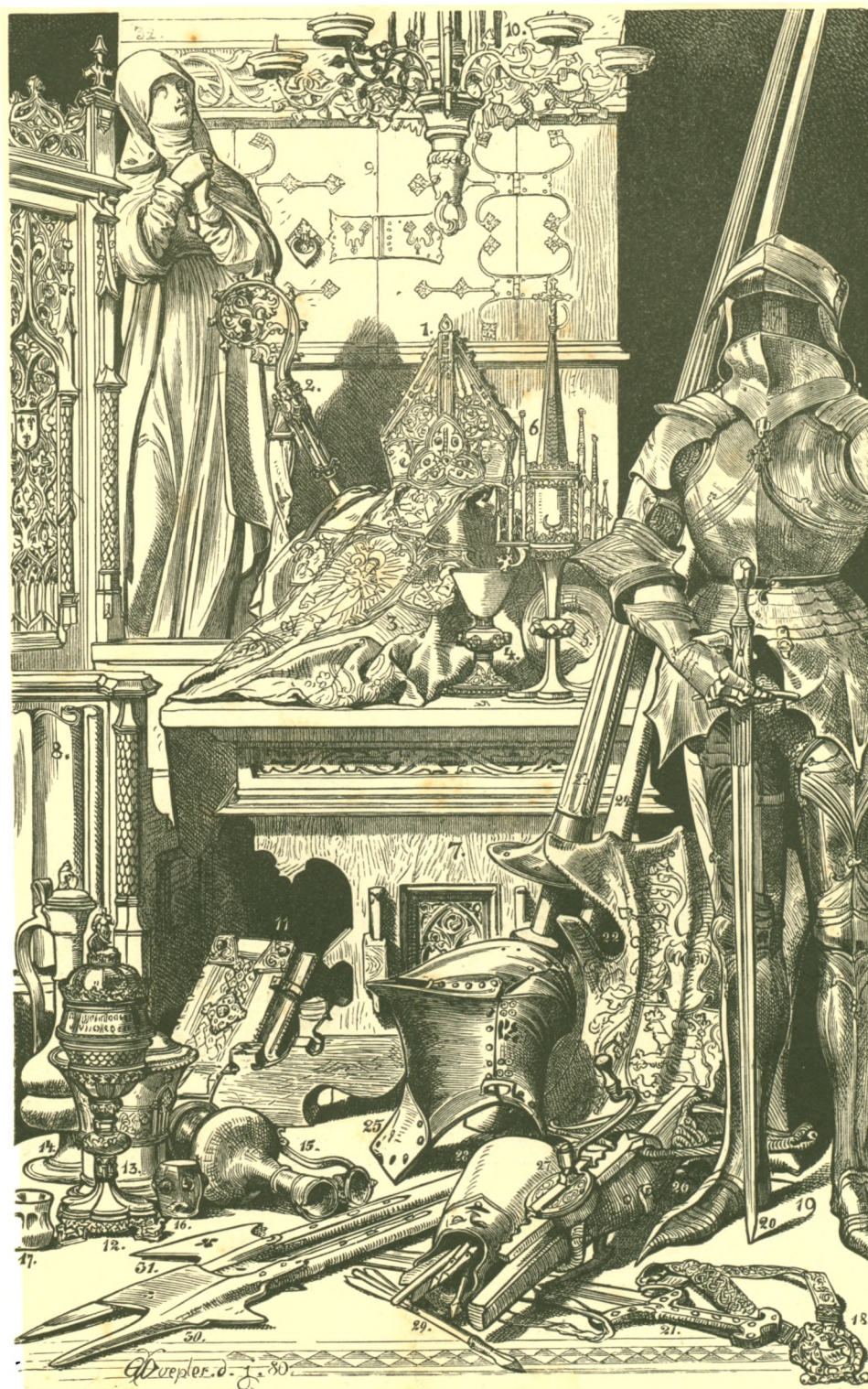
13. Augustiner (Husdragt). 14. Dødens Fædre. 15. Trappist (Husdragt). 16. Samme (ved Arbejdet). — **Nonner:** 17. Beguine. 18. Ursulinerinde. 19. Benediktinerinde (i Ceremonidragt, naar hun gjør Profes). 20. Klarissenonne. 21. Annunciade.

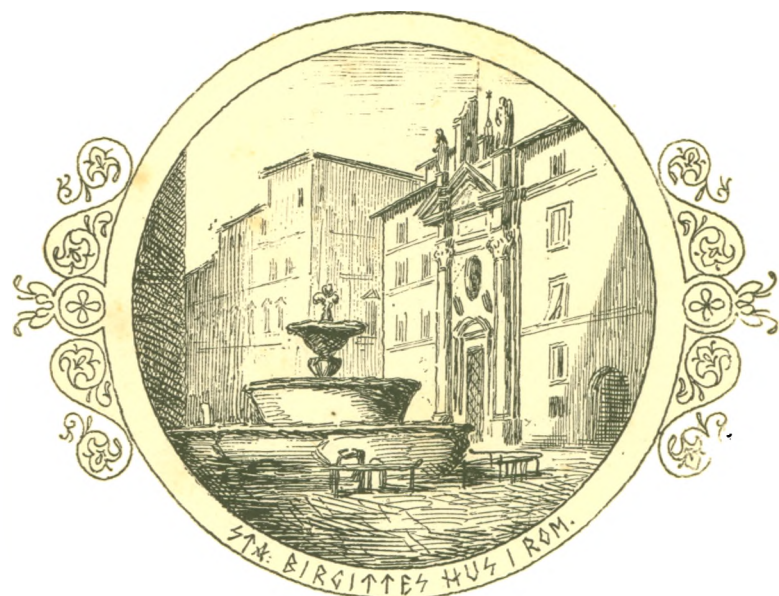
Gejtlige Riddere.

22. Stefanzorden. 23. Stormester for den tyske Ø. 24. Tempelherre. 25. Første Stormester for Johanniterne. 26. Ridder af det gyldne Skind. — Enkelte Ordenstegn: 27. Kristusorden. 28. Serafimorden. 29. St. Jakobsorden. 30. Calatravaorden. 31. Helligaandsorden.

GOTISK KULTUR.

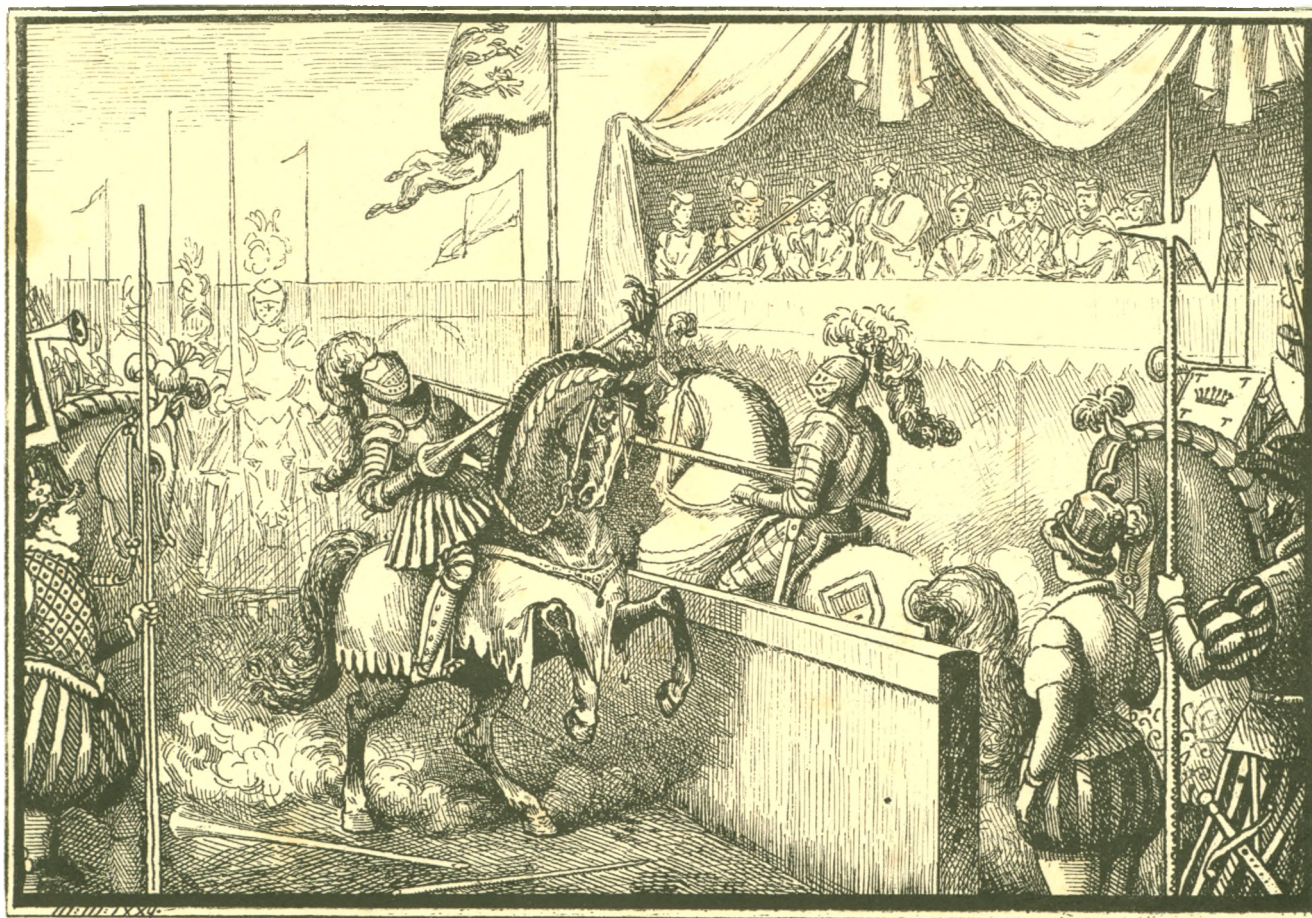

1. Mitra (fransk). Begyndelsen af 15de Aarh.	19. Gotisk Rustning med Salade (Stormhue) og Hageskærm Midten af 15de Aarh.
2. Krumstav. 15de Aarh.	20. Sværd. 15de Aarh.
3. Casula. 15de Aarh.	21. Sværd. 14de Aarh. (Nationalmuseet i München.)
4. Kalk. 14de Aarh.	22. Tartsche (Dystskjold) fra Marburg, tilhørende en Land- greve i Hessen. Anden Halvdel af 15de Aarh.
5. Potena til Kalken.	23-24. Rustninger. 15de Aarh
6. Monstrants. Begyndelsen af 14de Aarh.	25. Stikhjælm til Turnering; brugelig i anden Halvdel af 15de Aarh.
7. Bord. 15de Aarh.	26. Armbrøst.
8. Lænestol (fransk). Slutningen af 15de Aarh.	27. Dertil hørende Vinde.
9. Skab. 15de Aarh.	28. Kogger og
10. Lysekroner af Bronze. (Raadhuset i Goslar.) 15de Aarh.	29. dertil hørende Bolt.
11. Bog med Metalbeslag. Slutningen af 15de Aarh.	30-31. Hellebarder.
12. Sølvkar fra 1472 (tysk).	32. Madonna. Træskærerarbejde af Veit Stoss, tilhørende Nürnbergers Raad.
13. Sølvbøger (engelsk). 15de Aarh.	
14-15. Tinkander. 15de Aarh.	
16-17. Glas. 15de Aarh.	
18. Halskjæde af forgyldt Sølv med Emaillé. 1490.	

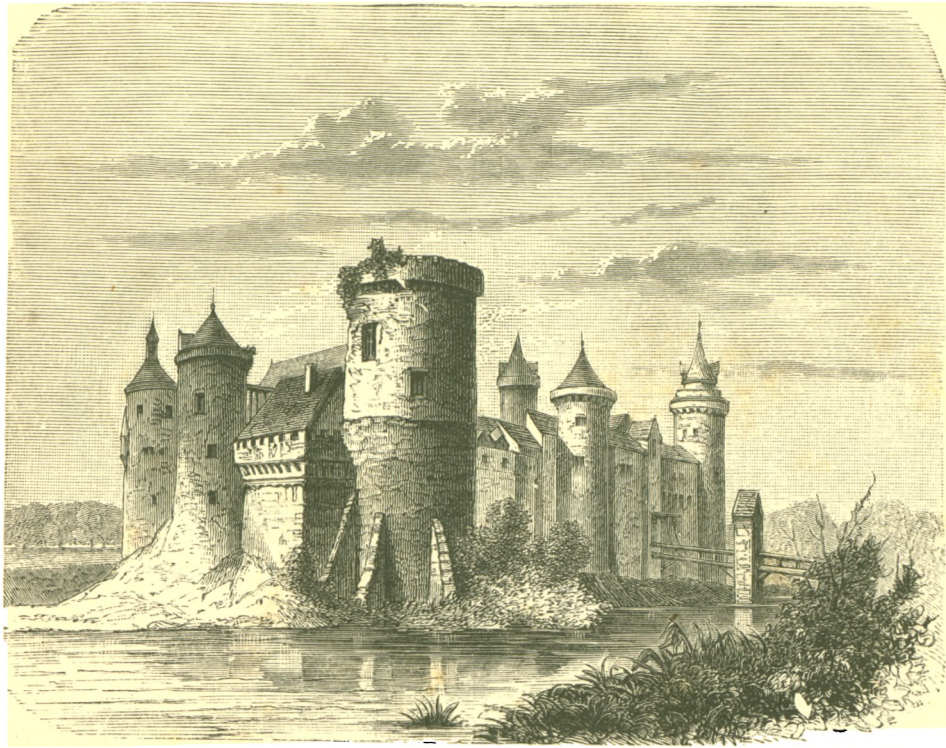
Birgitta boede i Rom fra 1349-1378; derfra foretog hun i sin høje Alderdom en Pilgrimsrejse til det hellige Land (1372).

Den hellige Birgitta, svensk Profetinde og Seerske, f. 1302, d. 1373, grundlagde med Pavens Tilladelse Vadstena Klosterkirke 1344 og stiftede Birgittinerordenen eller den hellige Frelasers-Orden, som 1379 blev stadfæstet som selvstændig Orden af Urban VI; den omfattede baade Munke og Nonner, der levede i Kloster sammen. De ældste Birgittinerklostre i Danmark rejstes i Maribo og Mariager.

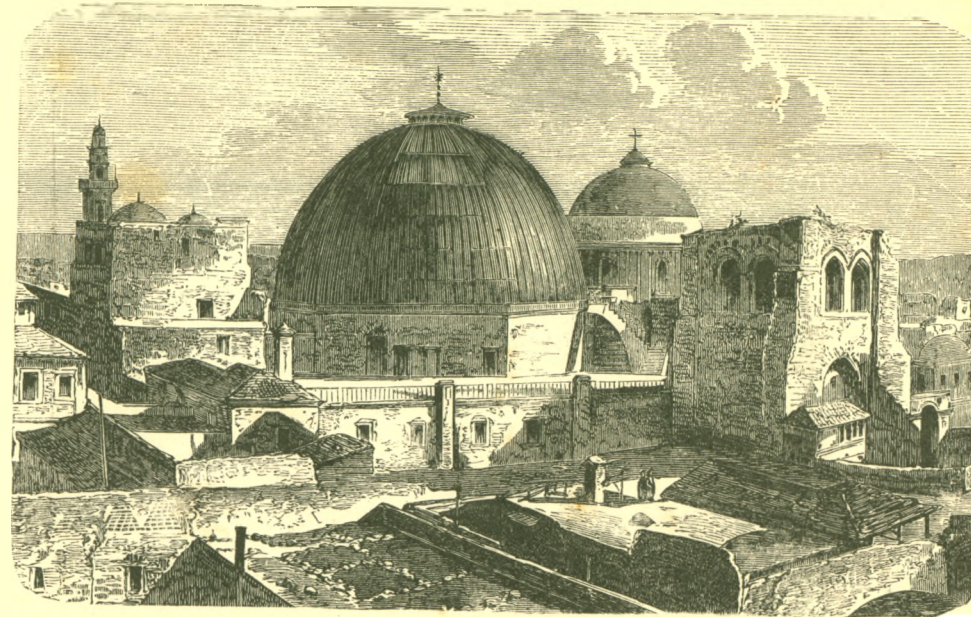

En Turnering eller et Ridderapil.

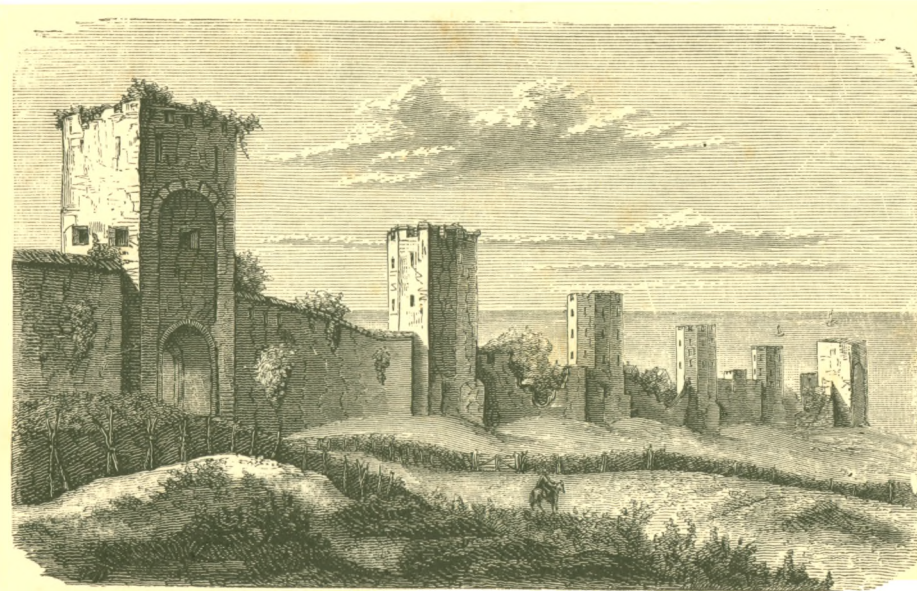
Paa Kamppladsen var rejst en Tribune for Hoffet og dets Damer. Ridderne mødte til Dystløb (o: Enekamp) i Staalrustninger og med væjende Hjælmbuske, der gjerne viste deres elskedes Farve, yæbnede med lange Lanser foruden Staalspids. Kampdommerne gave Tegn til Kampens Begyndelse, og under Trompetfanfærs sprængte fra hver sin Side de to Modstandere ind for Skranken med fældede Lanser. Den, der ved et veirrettet Sted kastede sin Modstander af Sædien, blev erklæret for Sejrherre og modtog Kampprisen af den fornemste og skønneste Jomfrus Haand.

Slot i Rouen,
en gammel bekjendt Stad i Normandiet.

Gravkirken i Jerusalem i dens nuværende Skikkelse.

Visbys Stademure i Middelalderen.

I Aaret 1361 indtog Valdemar IV. Atterdag, Konge af Danmark (1340—1375), Hansestaden Visby paa Gulland. Han lod et saa stort Stykke af den søndre Ringmur nedrive, at elleve Mand kunde gaa jævnsides derigjennem, og d. 23. Juli om Aftenen holdt Kongen sit Indtog igjennem bemeldte Aabning.

Guedomakamp. Efter et gammelt Kobberstik.

En Prøve eller et Bevis, hvorved man i Middelalderen søgte at faa Afgjørelse paa en tvivlsom Sag umiddelbart ved Guds Dom. Dertil tjente f. Ex. retslig Tvekamp.

Domkirken i Köln.

Gothisk Cathedral, paabegyndt i Aaret 1248, fuldført i dette Aarhundrede.

Troubadourer. Efter et Manuskript i det store Bibliothek i Paris.

Vandrende Sangere, som drog om fra Hof til Hof og foredrog deres Digte til Harpens eller Citherens Klang. De kaldtes i Nordfrankrig: Trouverts, i Sydfrankrig (Provence): Troubadurer, i Tyskland: Minnesangere (af Minne = Liebe, o: Kjærlighed, fordi de sang mest om Ridderdaad og Elskov).

Slaget ved Sempach (1386).

Arnold Winkelried (en Mand fra Canton Uri), raabte til Schweizerne „Jeg vil bane Jer en Vej, sørg for min Hustru og mine Børn“, idet han omfattede en Del fjendtlige Lanser og krystede dem i sin Favn for derved at bryde de pansrede Østrigeres Slagorden. Over Winkelrieds Lig trængte Schweizerne uimodstaaeligt frem og vandt en afgjørende Sejr. Hertug Leopold af Østrig faldt selv i Slaget.

Mindestøtten ved Sempach.

En Kampesten rejst til Minde om Winkelrieds Daad paa Valpladsen ved Sempach. Indskriften lyder: Hier hat Winkelried den Seinen eine Gasse gemacht, 1386. Her har W. banet sine Landsmænd en Vej.

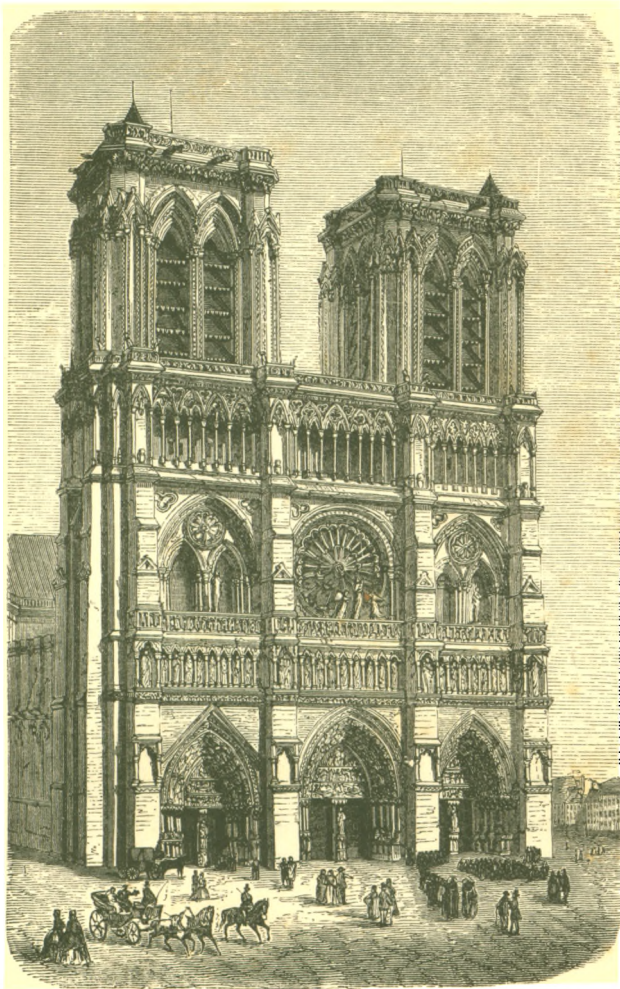
Hanseatiske Skibe for Kjøbenhavn.

Under Erik af Pommerns Regering (1426) indesluttede en stor hanseatisk Flaade Kjøbenhavn fra Søsiden og belejrede Staden, men denne blev tappert forsvaret af Dronning Filippa, en engelsk Prinsesse.

Kalmar Slot.

I Aaret 1397 samlede Dronning Margrethe her Afsendinge fra alle tre nordiske Riger og grundede Rigerne Forening ved Kalmarunionen (1397-1520), i Følge hvilken Rigerne skulde beholde deres Love og Vedtægter, men regeres af en og samme Konge og have Krig fælles.

Notre Dame-Kirken.

o: Vor Frue-Kirke; berømt gothisk Kathedral i Paris (paabegyndt 1163).
Den ligger i den ældste Del af Staden paa Øen: Cité.

Pavepaladset i Avignon.

Fra 1309-77 Residensslot for 7 Paver, senere for flere Modpaver. Det benyttes nu til Kaserne.

Engelsberg og Engelsbroen i Rom.

Castello di St. Angelo. Antik Rundbygning, opført af Kejser Hadrian og bestemt til hans Mausoleum; senere omdannet til Citadel og Statsfængsel.

Paladset Medici i Florents.

Lignende Paladser opførtes samtidig (mod Slutningen af det 15de Aarhundrede) i Venedig, Genua og Majland af Datidens største Bygmestre som: Brunelleschi og Bramante.

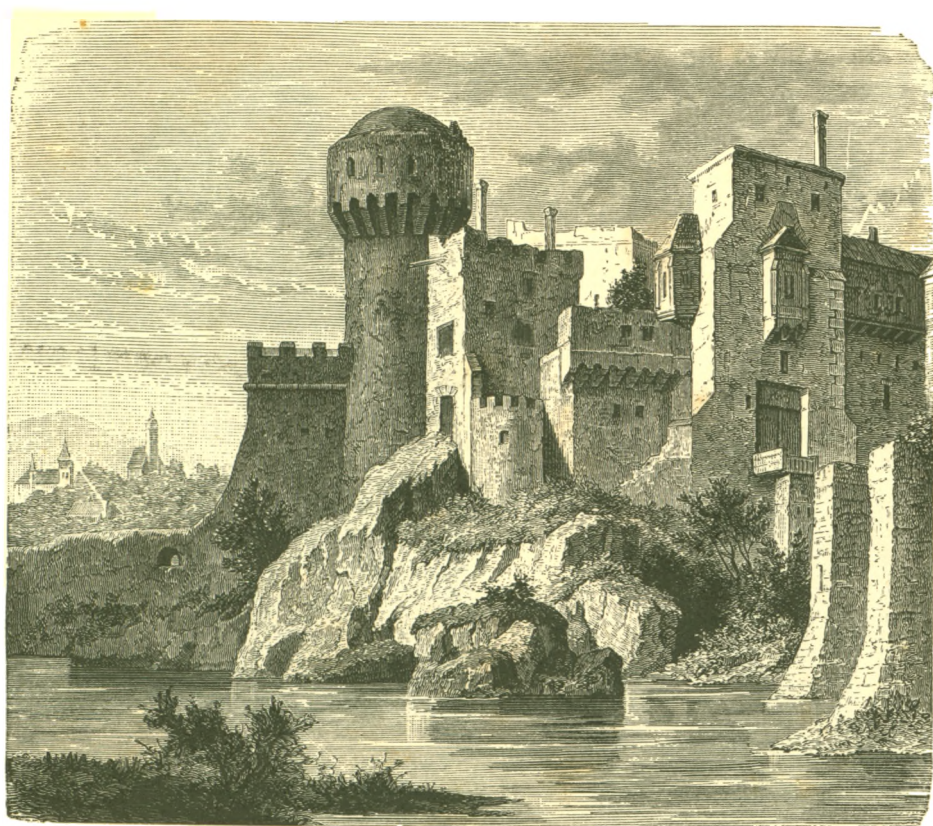

**Stavkirke (af Tømmer) i Hiterdal i Norge.
Den største Stavkirke i Norden.**

Peterskirken med Peterspladsen i Rom.

Opført af Pave Leo X. under Rafaels og Michel Angelos Ledelse. Byggearbejdet paabegyndtes 1506 og varede i over 100 Aar. Kuppelen alene er 405 Fod høj og 140 Fod i Diameter.

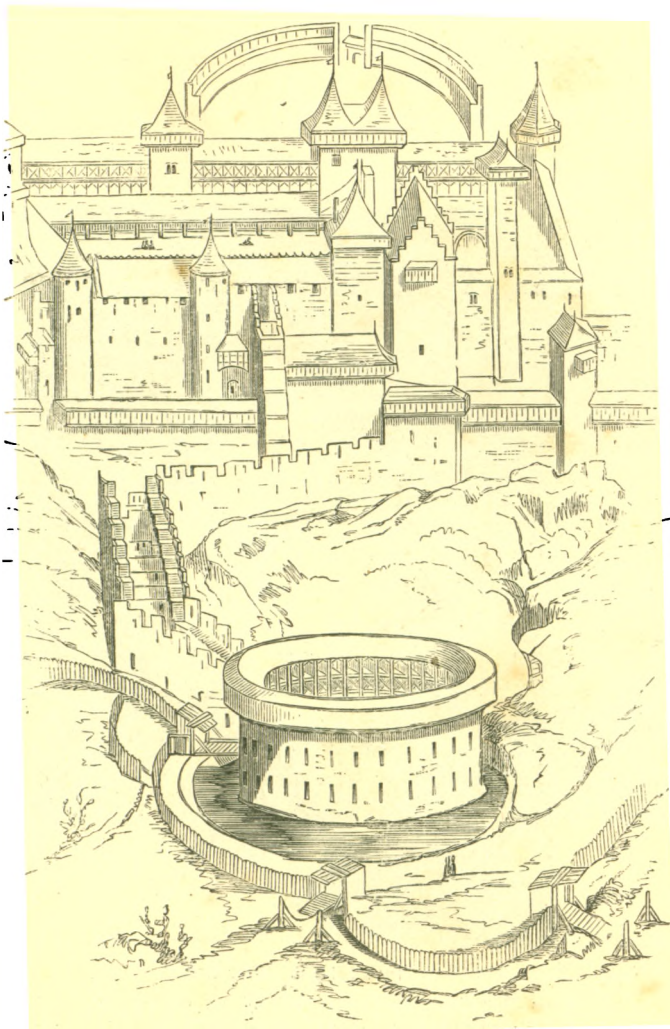
Johan Hunyades' Slot ved Hatzeg i Transylvanien.

Johan Hunyades, ungarsk Nationalhelt, Statholder i Transylvanien, senere Rigsforstander. Han forsvarede Landet mod Tyrkerne i en Række af Aar og døde 1456.

Jakob af Artevelde. Statue i Gent.

Jakob af Artevelde, en flamsk Adelsmand, Brygger i Gent, stillede sig i Spidsen for Borgerne og fordrev den franksindede Greve Ludvig I. af Flandern. Han indledede Underhandlinger med England, men blev 1345 myrdet ved et Gadeopløb.

**Borgen Carassonne
ved Aube i Sydfrankrig.**

Slag ved Crécy.

I Aaret 1346 vandt Englænderne under Anførsel af deres krigerske Konge Edvard III. en stor Sejr over Franskmændene ved Crécy i Picardiet.

Dante Alighieri.

Italiens største Digter, særlig berømt ved sit Størværk: Den guddommelige Komedie, der falder i tre Afsnit: Helvede, Skjærsilden og Paradiset. Han døde i Ravenna 14. Septbr. 1321.

Johan Hufs. Af Luthermonumentet i Worms.

Johan Huss, egentlig en czechisk Bondsøn, Professor i Prag, ivrede i Skrift og Tale imod den katolske Kirkes Vranglære og Præsteskabets Forfald, blev i Aaret 1414 banlyst af Paven og Aaret efter indstævnet for Kirkeforsamlingen i Constanz, der under Kejser Sigismunds Forsæde dømte ham fra Livet. Han blev levende brændt.

Savonarola. Af Luthermonumentet i Worms.

Hieronimus Savonarola, italiensk Dominicanermunk, Banebryder for Reformationen, optraadte 1499 som stræng Budsprædikant i Florentz imod den medicæiske Fyrsteslægts Udsvævelser og styrede efter dens For drivelse den nye Republik som en gammeltestamentlig Dommer. Han blev senere anklaget for Kjættereri og hængt over et brændende Baal.

Savonarolas Død.

Den 23de Maj 1498 førtes Savonarola til Skafottet, som var rejst paa „Piazza della Signoria“ i Florentz. Da Biskoppen af Verona fratog ham de gejstlige Insignier, sagde han: „Hermed udelukker jeg dig fra den stridende og triumpherende Kirke“, hvortil Savonarola svarede: „Fra den „stridende“ kan hænde, men den „triumpherende“ er ikke din!“ Han døde under Bekjendelsen af den apostoliske Tro og udstrakte Armene som til Velsignelse; hans Aske kastedes i Arno.

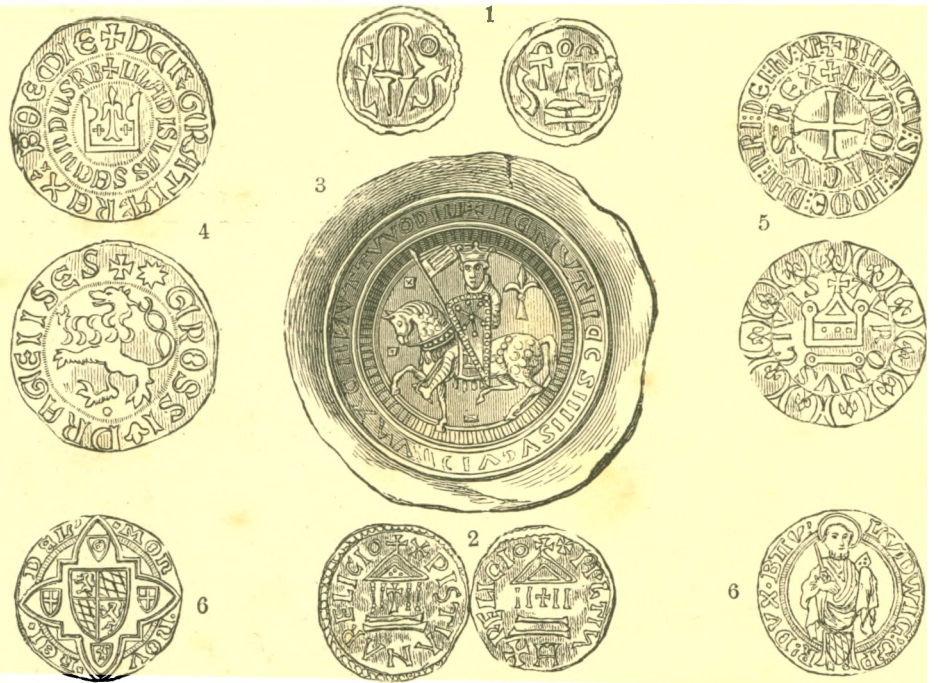
Pave Julius II. Efter Rafael.

Hans Regering varede fra 1503–13 og optoges af langvarige Krige med Frants I. af Frankrig og Kejser Karl V. af Tyskland.

Lorenzo af Medici,

kaldet „den prægtige“, gjorde Florentz til Italiens Midtpunkt i aandelig som politisk Henseende, omgav sig med et glimrende Hof af Kunstnere og Lærde og forøgede det af Farfaderen Cosmo stiftede medicæiske Bibliothek.

Mønter fra Middelalderen.

1. Sølvdenar fra Karl den stores Tid. 2. Sølvdenarer fra Ludvig den frommes Tid. 3. Tysk Sølvbrakteat fra Slutningen af 12. Aarhundrede. 4. Fransk Tournos fra 13. Aarh. 5. Bøhmisk Groschen fra Beg. af 14. Aarh. (Wenceslav 3). 6. Guldgylden fra Pfalz.

Procession til en Auto da Fé. Efter Limborg „Historia Inquisitionis“.

Auto-da-fé, o: Troshandling, hvorved den spanske Inquisition forstod en højtidelig Opbrænding af Kjætttere. Saaledes kaldtes de, som afvege fra den katholske Kirkelære.

ITALIENSKE DIGTERE OG LÆRDE.

DEN NYERE TID.

Martin Luther og hans Hustru Katharina af Bora.

Martin Luther, født i Eisleben 1483, død sammesteds 1546, Professor ved Universitetet i Wittenberg, gennemførte Reformationen eller Kirkeforbedringen i Tyskland, hvorfra den udbredte sig over hele Norden. Han giftede sig med en forhenværende Nonne, Katharina af Bora, med hvem han havde sex Børn.

Luther opholdt sig, efterat være bleven erklæret fredløs af Kejser Karl V., over et Aar paa Slottet Warburg som „Lunker Georg“ under Kurfyrst Frederik den vises Beskyttelse. Her oversatte han Bibelen paa tysk og aabnede derved Lægfolk Lejlighed til at læse den og selv forvise sig om den katholske Kirkes Vranglære.

Moritz af Sachsen.

Tapper Feltherre, der, skjønt Protestant, under den schmal-kaldiske Krig gik over paa Kejser Karl V.s Parti for at opnaa Kurfyrstendømmet Sachsen, traadte dog efter at have tilfredsstillet sin Ærgjerrighed tilbage til Protestanterne og virkede med stort Held under Resten af Krigen som deres Hærfører.

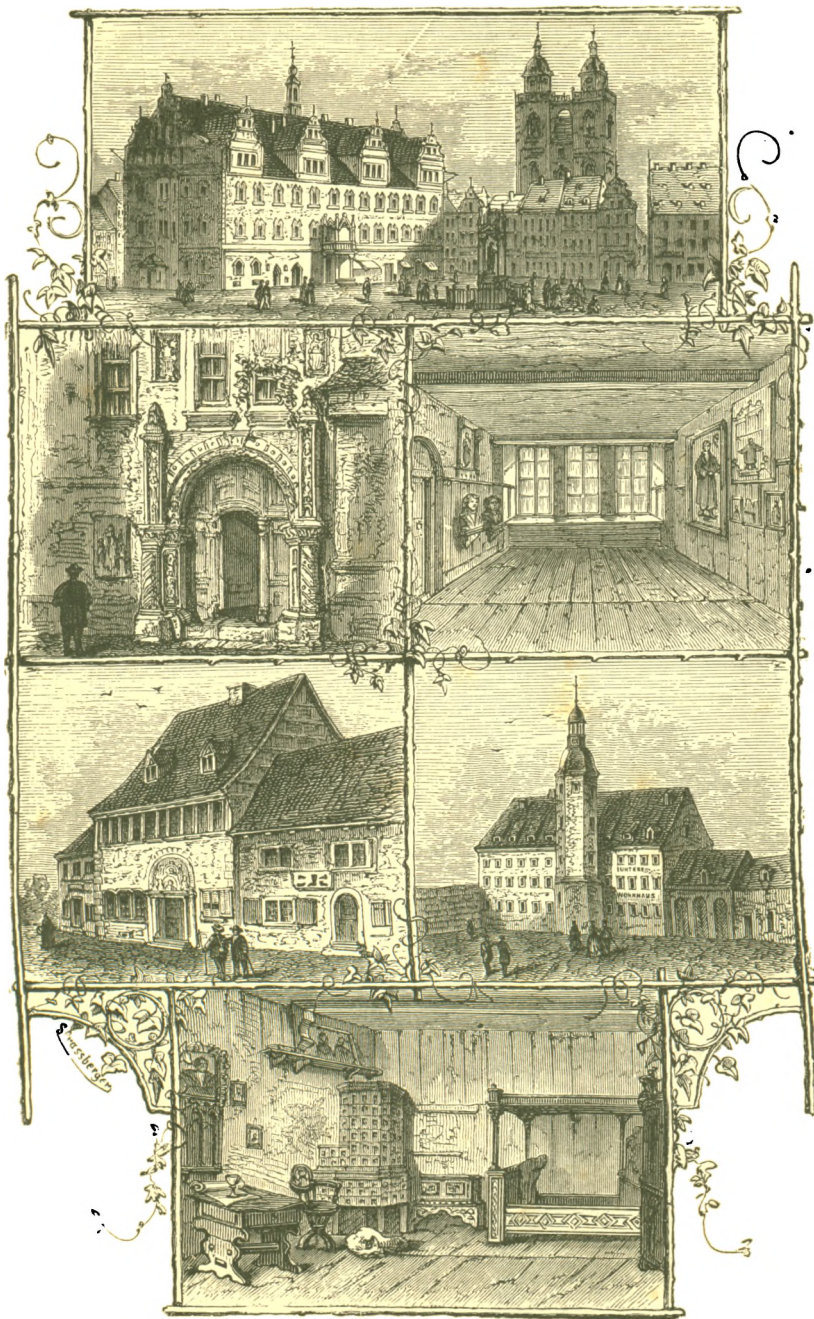
John Knox.

Præst i Edinburgh, Skotlands Reformator, død 1572. Ivrede imod den katolske Kultus som „Afgudstjeneste“ og indførte med ubøjelig Strængighed den calvinistiske eller presbyterianske Kirkesære.

Ulrik (Huldreich) Zwingli.

Præst i Zürich, f. 1484, d. 1531, indførte Reformationen i Nord-Cantonerne i Schweiz, fandt Heltedøden i Slaget ved Cappel, hvor han kæmpede i Spidsen for Züricherne imod de katolske Syd-cantoners lejede Tropper. Hans Lig blev brændt og hans Aske strøet for alle Vinde.

Minder om Martin Luther.

1. Torv i Wittenberg med Luthermindesmærket. 2. Lutherhus i Eisenach. 3. Stue i Eisleben, i hvilken Luther fødtes. 4. Lutherhus i Eisleben. 5. Augustinerkloster i Erfurt. 6. Lutherstue paa Warburg.

Ulrik v. Hutten og Frants v. Sickingen. Medaillon fra Luthermonumentet i Worms.
Hutten var Digter, Sickingen Ridder; de toge begge Parti for Reformationen og søgte heldtemodigt at bekæmpe dens Fjender. De døde samme Aar 1523.

Petrus Valdes. Af Luthermindesmærket i Worms.

Petrus Valdes, Kjøbmand i Lyon, stiftede 1170 et kirkeligt Parti: Valdenserne, der ogsaa kaldtes „de fattige fra Lyon“ formedelst deres frivillige Fattigdom. De satte sig til Maal at sikre Kirken mod Forfald ved at føre den tilbage til den apostoliske Tids Renhed.

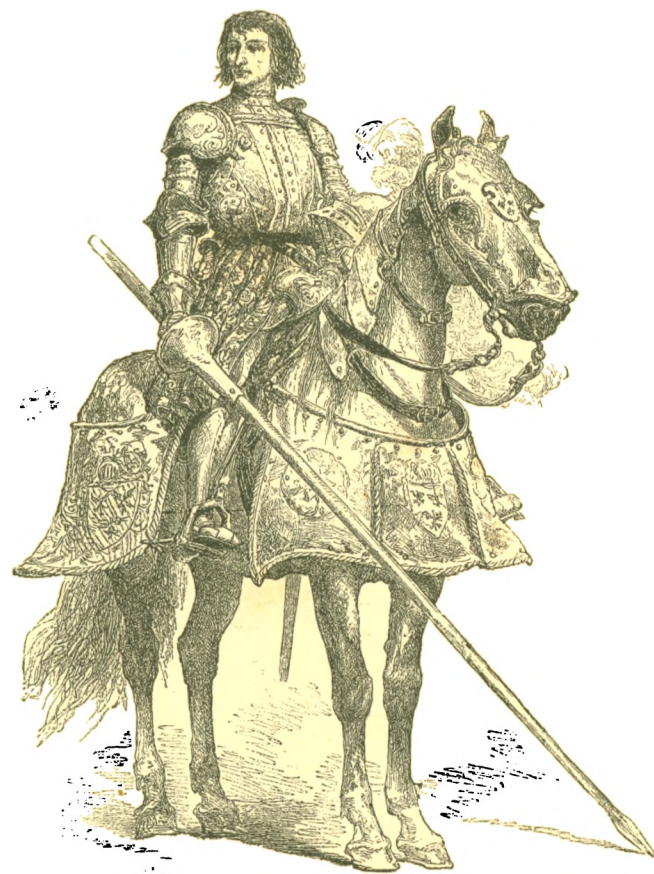

Frantz I's Tropper. Efter Frantz I's Gravminde.
 a) Arkebusier. b) Gensdarm. c, d) Tambour og Piber. e) Hovedsmand af Fodfolket. f, g) Pikenerer og Hellebarderer. h) Schweitzer Hovedsmand og Fændrik.

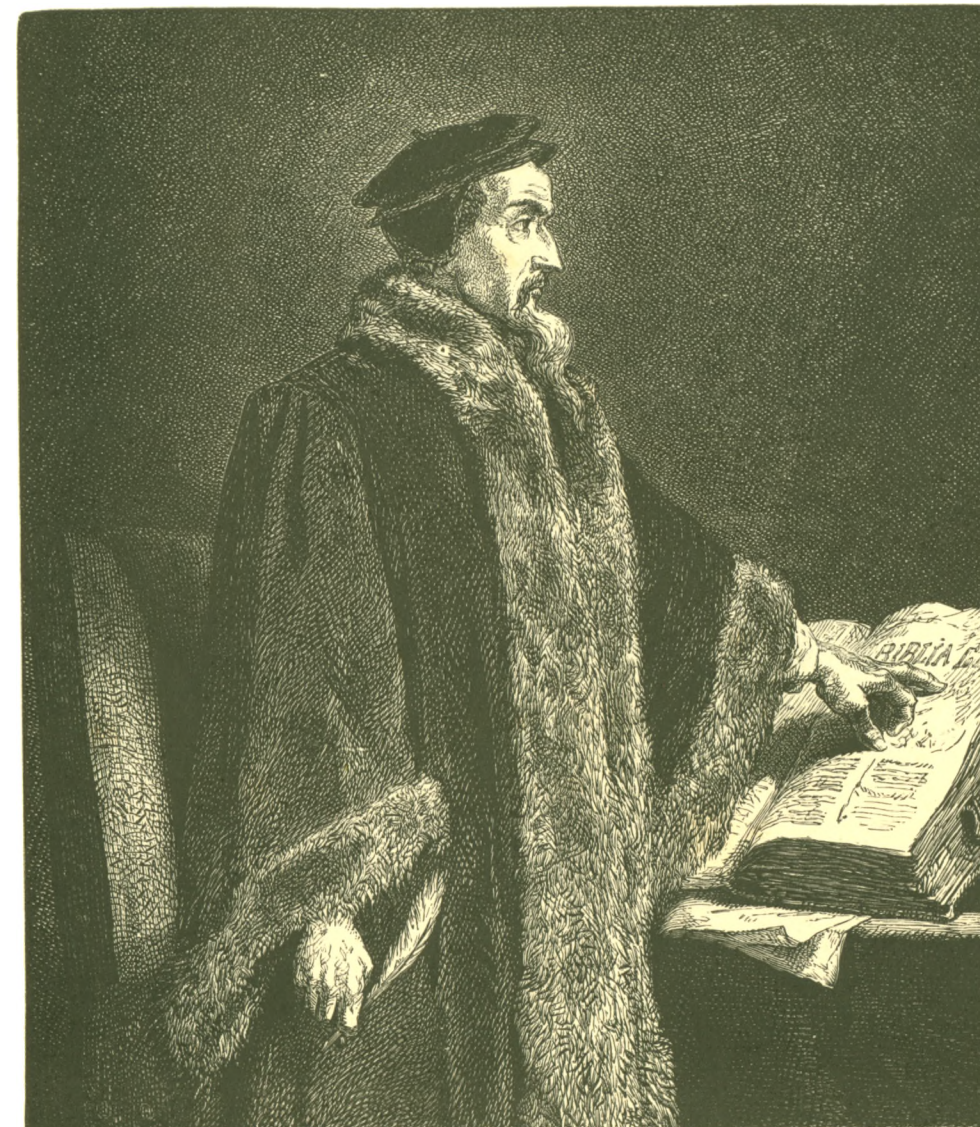

Landknechte, der rykker frem til Angreb. Efter Frantz I's Gravminde.
 i) Musketer. k) Fanebærer. l) Hovedsmand. m) Oberst. n) Hellebardere. o, p) Tambour og Piber. q) Arkebusier.

Frantz I., Konge af Frankrig (1515-1547), førte langvarige Krige med Kejser Kar V.

Bayard,
 „Ridderen uden Frygt og Dadel“, Sejrhæren ved Marignano (1515), slog efter Slaget paa Valpladsen den unge Kong Frantz I. til Ridder, faldt i Aaret 1524 ved Lodi.

Johan Calvin. Efter et Billede fra Samtiden.
 Præst i Genf, død 1564, gennemførte Reformationen i Sydschweiz og Frankrig, idet han nærmere bestemte Zwinglis Lære og skærpede Kirketugten endog ved Landsforvisninger og Henrettelser. Den strænge Kirkeforbedrer styrede Genf i en Række af Aar med næsten enevældigt Dictatur.

AF LUTHERS OMGANGSKREDS.

Reformationens Befordrere.

Tyske Kunstnere i det 16de Aarhundrede.

Fyrster i de habsburgske Riger.

Rudolf I. af Habsburg, Stifter af det østrigske Rige og Stamsfader til det habsburgske Hus. — Ferdinand V. den katolske, Konge af Spanien 1479—1516, gift med Isabella af Castilien. — Sigismund, tysk Kejser, Konge af Ungarn 1411—87. — Mathias Corvinus, Søn af Johannes Hunyades, Konge af Ungarn 1458—90. — Maximilian I., tysk Kejser, fik i Medgift med Marie af Burgund Nederlandene. — Karl V., tysk Kejser, Konge af Spanien 1519—56.

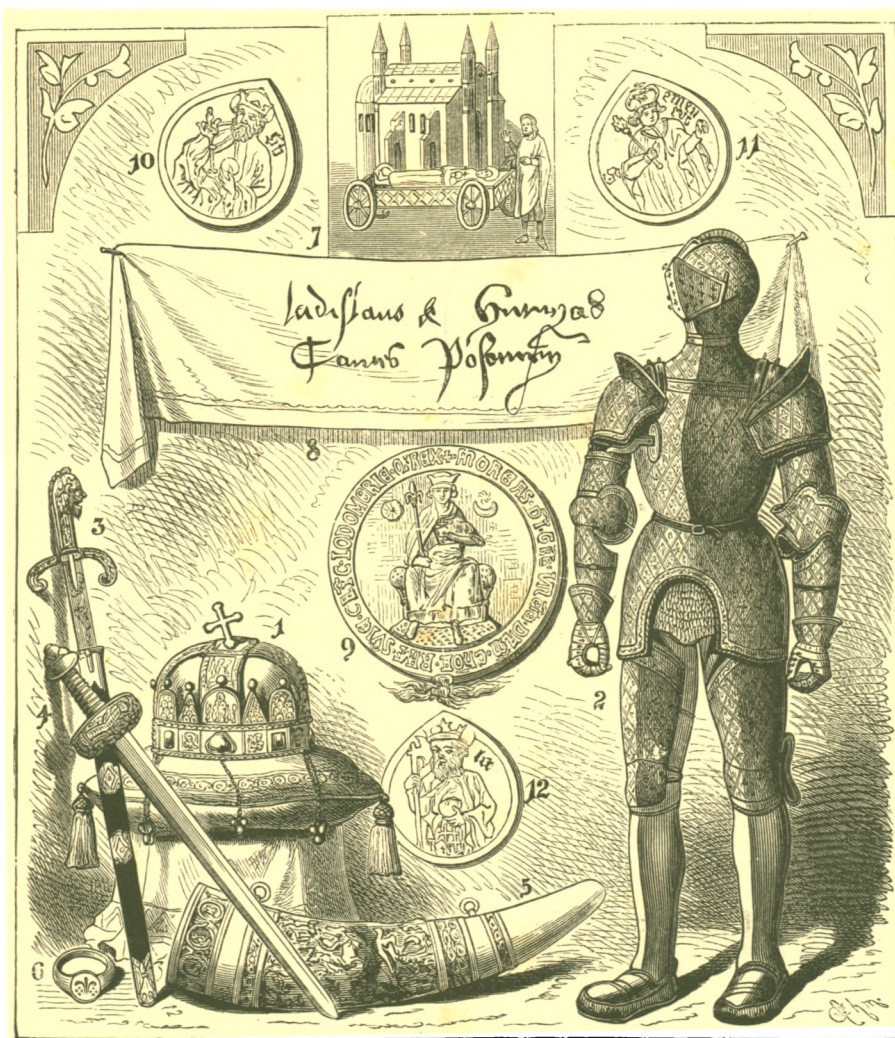
Philip af Montmorency, Greve af Horn,

anset Feltherre, som under Opstanden i Nederlandene tilligemed sin Ven, Grev Egmont, blev stillet for den af Alba oprettede Domstol „Blodretten“ og dødsdømt for Kjæteri. Han blev henrettet paa Torvet i Bryssel i Aaret 1568.

Vilhelm af Nassau-Oranien (den tavse).

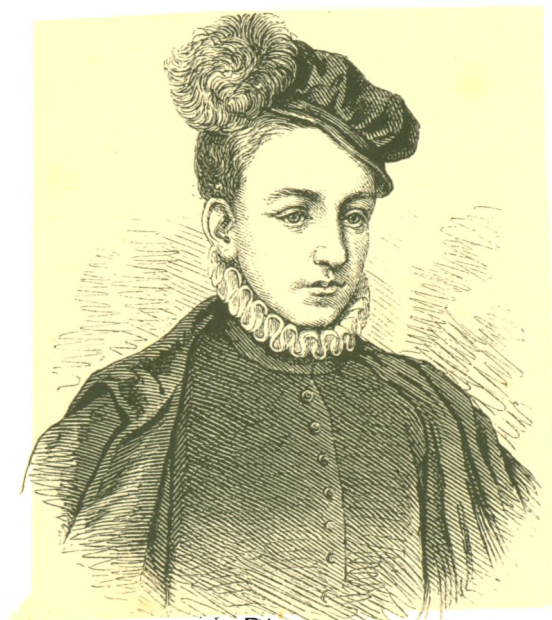
Statholder for den nederlandske Republik (de 7 nordhollandske Provinser, der havde indgaaet Forbundet i Utrecht 1579), snigmyrdet i sin Bolig i Delft 1634 af Katholiken Balthasar Gérard.

1. Ungarsk Krone. 2. Ludvig II's Jærnbrynje (Vaabensamling i Wienerarsenalet). 3. Ludvig II's Sværd. 4. Stefanssværd i Domkapitlets Skatkammer i Prag. 5. Lepels Horn (i Gazbereny). 6. Karl Roberts Seglring. 7. Ladislav I's Gravkirke (af Marc's Krønneke). 8. Ladislav Hunyades Underskrift. 9. Kong Andreas II's Segl af Bulla aurea. 10, 11. St. Stefan og Hertug Emerik (Relief i Nationalmuseet). 12. Kong Ladislav I.

William Shakespeare,
Verdens største dramatiske Digter, f. 1564 i Stratford ved Avon og d. 1616 i sin Fødeby. Optraadte først som Skuespiller og Med-ejer af et Theater og kom i stor Yndest ved Dronning Elisabeths Hof. Af hans Tragedier er de bekendteste „Romeo og Julie“, „Macbeth“, „Hamlet“ og „Othello“; af hans romantiske Skuespil: „Cymbeline“, „Kjæbmanden i Venedig“ og „En Skjærsommernatsdrøm“.

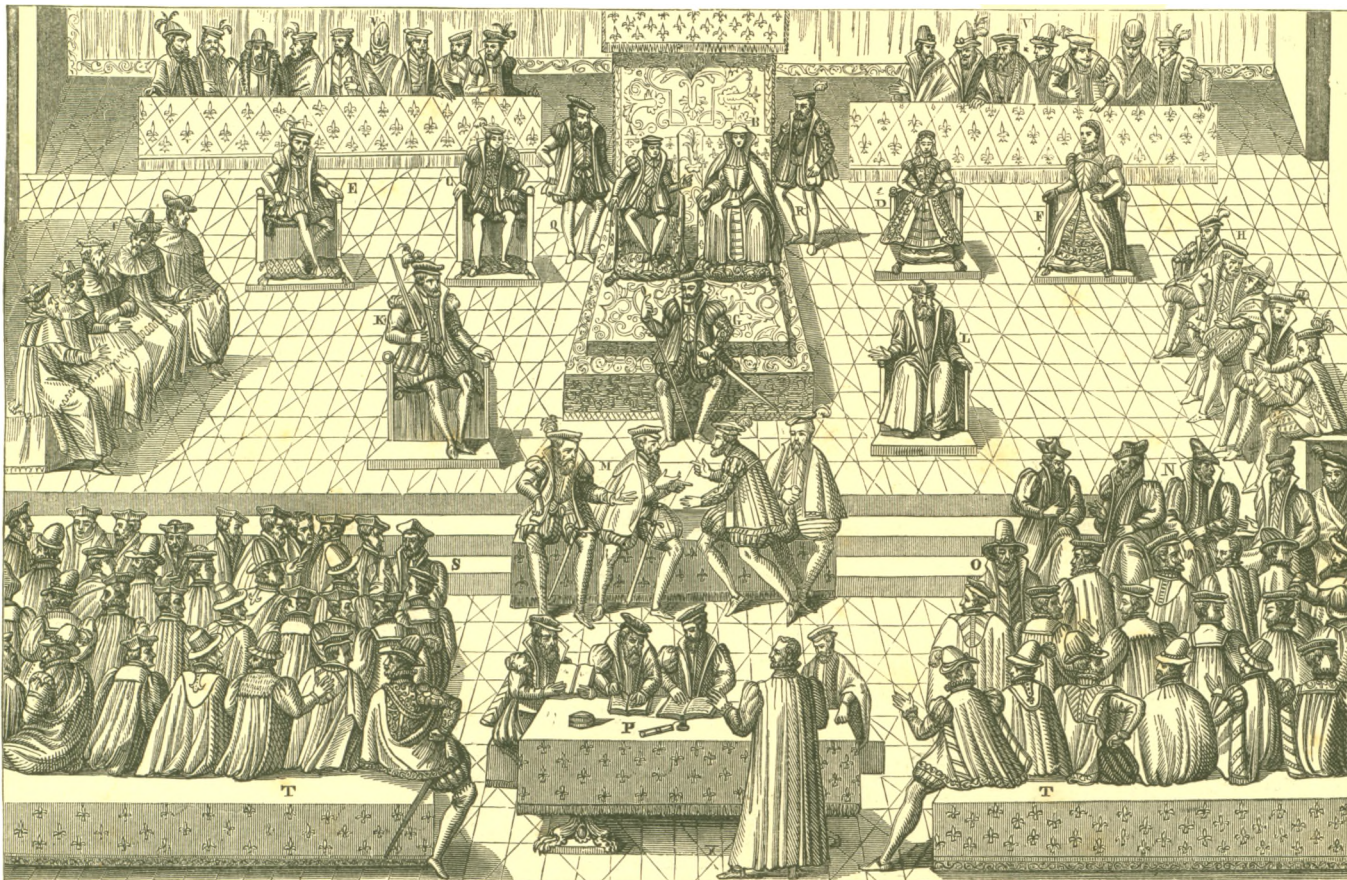
Karl IX. af Valois,
næstældste Søn af Henrik II. og Katharine af Medici. Konge af Frankrig 1560-74, lod sig ved Moderens Overtalelser forlede til at anstifte et Blodbad paa Hugenotterne Bartholomæusnatten 1572; døde kort efter kun 21 Aar gammel af Samvittighedsnag.

Coligny og hans Brødre. Efter et Kobberstik af Marc Duval. Gaspar de Coligny opnaaede 1547 Posten som Øverste for Fodfolket med Ærestitel af Admiral. Han optraadte under de langvarige Religionskampe i Frankrig som Hugenotternes (de reformertes) Leder, men faldt for Sigmord som Bartholomæusnattens første Offer (24. August 1572).

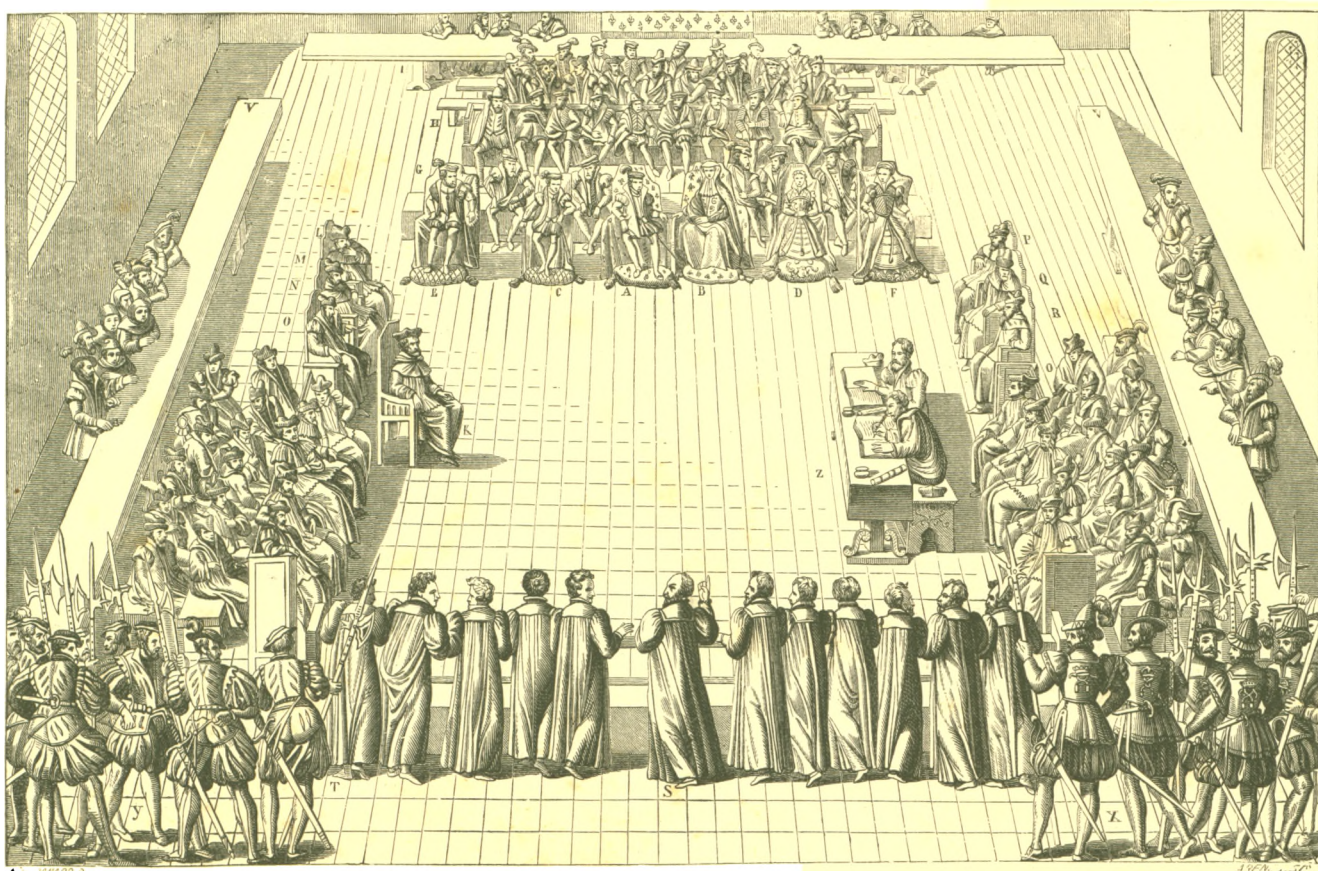

Fernando Alvarez af Toledo, Hertug af Alba. Grande ved Philip II's Hof. Generalguvernør i Nederlandene (1567-78), hvor han med Vold søgte at dæmpe Frihedskampen og udrydde Protestantismen.

Generalstændene i Paris i Jan. 1561. Efter et Stik af Tortorel og Périssin.

A. Kongen. B. Dronning-Moderen. C. Kongens Broder. D. Kongens Søster. E. Kongen af Navarra. F. Hertuginde af Ferrara. G. Den kgl. Overkammerer af Guise. H. Prinsene. J. Kardinalerne. K. Connetablen. L. Kansleren. M. Marschallerne og Admiralen af Frankrige. N. De kgl. Gehejmeraadere. O. Ordensridderne. P. De 4 Sekretærer. Q. M. de Cypierre. R. M. de Cursol. S. Medlemmer af Klerus og tredje Stand. T. Deputerede af Adelen og tredje Stand. V. Adelsmænd og andre. X. Quentin, deputeret af Klerus (talende).

Religionsamtalen i Poissy 9. Decbr. 1561. Efter et Stik af Tortorel og Périssin.

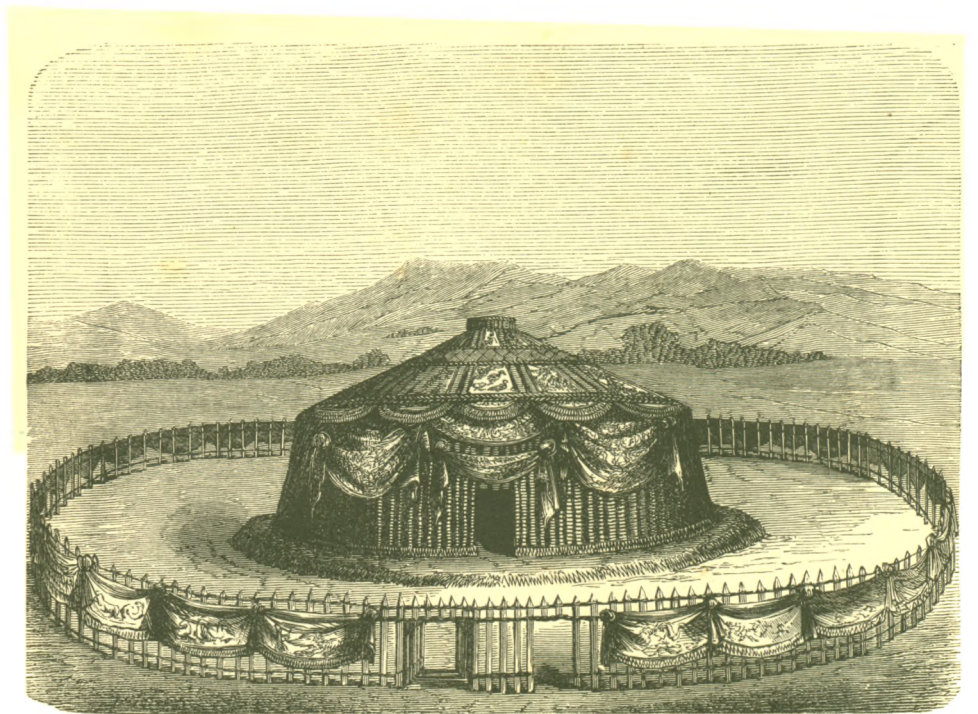
A. Kong Karl IX. af Frankrige. B. Dronning-Moderen. C. Kongens Broder. D. Dennes Gemalinde. E. Kong Anton af Navarra. F. Dronningen af Navarra. G. En Prins af Blodet. H. Kongelige Kammerherrer. J. Abbedissens Tafel. K. Kardinalen af Lothringen. L. Kardinalen af Tournon. M. Kardinalen af Chatillon. N. Kansleren. O. Bisper og Doktorer. P. Kardinalen af Armagnac. Q. Kardinalen af Bourbon. R. Kardinalen af Guise. S. Theodor Beza (talende). T. Hans Tilhængere. V. Nonnernes Tafel. X. Kongens Livvagt. Y. Schweizergardere. Z. Kongelig Gehejmeskriver.

Panorama af Antwerpen i Begyndelsen af 16de Aarh.
 1. Borgkirke. 2. Kødhus. 3. Borg. 4. Fiskerport. 5. Domkirke.

Kristian II. Efter et samtidigt Kobberstik.
 Konge over de tre nordiske Riger; den sidste danske Konge, der fornyede Kalmarunionen af 1397, anstiftede ved sin Kroning i Sverrig det stockholmske Blodbad (1520), hvorfor Svenskerne gav ham Tilnavnet „Kristian Tyrant“. I Aaret 1523 opsagde den danske Adel ham Huldskab og Troskab og nødte ham saaledes til at gaa i Landflygtighed.

Dschingis-Khan's Telt. Efter et gammelt Maleri.
 Temudschin, kaldet Dschingis-Khan, d. v. s. den store Hersker, var Stifter af det første Mongolrige med Karakorum til Hovedstad, erobrede 1209–15 det nordlige Kina og 1218 Turkestan; hans Søner udvidede Riget med Størstedelen af Rusland.

Upsala Domkirke.

Den største og anseeligste Kirke i Sverrig, opført i gammel gothisk Stil (1287—1441). I Sidekapellerne findes Erik den helliges, Gustav I. Vasas, Johan III's og Naturforskeren Linnés Grave.

Kristian III.

Konge af Danmark 1534—1539. Under hans Regering indførtes Reformationen eller Kirkeforbedringen i Aaret 1536.

Kong Kristian belejrer Stockholm. Efter et samtidigt Vægmaleri.

Stockholms Forsvar i 1520 blev ledet med stor Dygtighed af Rigsforstanderen Sten Sture den yngres Enke: Kristina Gyllenstjerna. Denne overgav dog tilsidst Staden, forledet dertil ved Overtalelse af Biskoppen af Linköping: Hemming Gad.

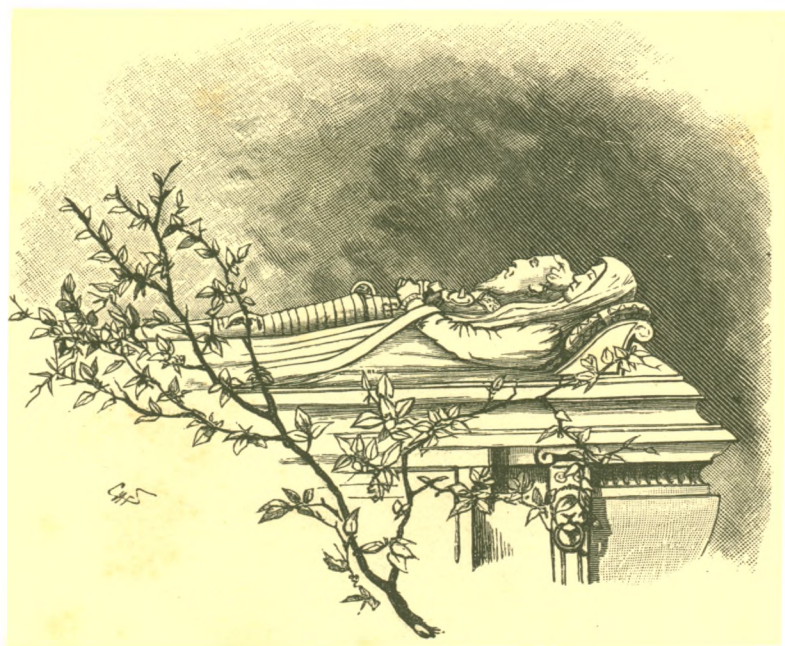

Hans Tavsén.

Bondesøn fra Birkende paa Fyen, Augustinermunk i Antvorskov, hørte paa en Udenlandsrejse Morten Luther prædike i Wittenberg, antog den nye Lære og begyndte strax ved sin Hjemkomst Reformationsværket i Danmark. Han fandt en trofast Beskytter i Kong Frederik I., der 1527 gjorde ham til sin Huskapellan. Det var dog først under den følgende Konge, Kristian III., at Reformationen blev indført paa Rigsdagen i Kjøbenhavn 1536.

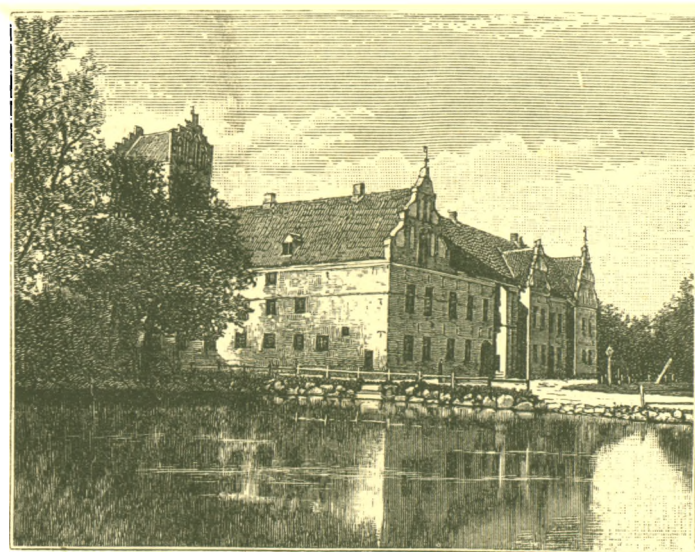

En Ligsten, hvorfra Hans Tavsén i 1523 prædikede Luthers Lære en Dag, da han havde fundet Graabrødrenes Klosterkirke aflukket af den ophidsede katolske Gejstlighed. Monumentet bag Stenen, rejst i 1886 ved Jubelfesten, er en Støtte af Bremer Sandsten med Tavséns Portræt og med den Indskrift: „Hans Tavsén til Minde sat i Frederik den sjettes Dage ved Kongens og Folkets Gaver.“

Herluf Trolle og Birgitte Gjøes Gravmæle.

Herluf Trolle opnaede efter Peder Skram Posten som Rigsadmiral under den nordiske Syvaarskrig (1563-70), men blev dødeligt saaret i et Slag under Mecklenburgs Kyst. Han stiftede sammen med sin fromme Hustru, Birgitte Gjøe, Herlufsholms lærde Skole.

Herlufsholm

ved Susaa tæt ved Næstved. Lærd Skole og Opdragelsesanstalt siden 1565.

Lissabon i 16de Aarhundrede.

Opsvang sig ved Middelalderens Slutning til Europas første Handelsplads, men blev senere under det spanske Herredømme overfløjet af hollandske og engelske Handelsstæder.

Ferdinand Cortes,

født 1485, død 1547, fattig spansk Adelsmand, der i Aaret 1519 gjorde en Opdagelsesrejse til Mexiko, som han ved Vaabenmagt tvang til Underkastelse. Han blev 1522 udnævnt til Statholder i „Ny-Spanien“.

Jürgen Wullenwever.

Raadsherre og Borgemester i Lübeck 1533-35, søgte at hæve Lübeckernes Magt i Norden ved at fremkalde en Krig, „Grevens Fejde“, saaledes kaldet efter den lübeckske Hærfører: Grev Kristoffer af Oldenburg.

Franz Pizarro.

Spansk Eventyrer, Perus Opdager, født 1471, død 1541. I Løbet af et Aarstid indtog han med en Styrke paa næppe 300 Mand det guldrige Peru og gjorde det til en spansk Provins (1531).

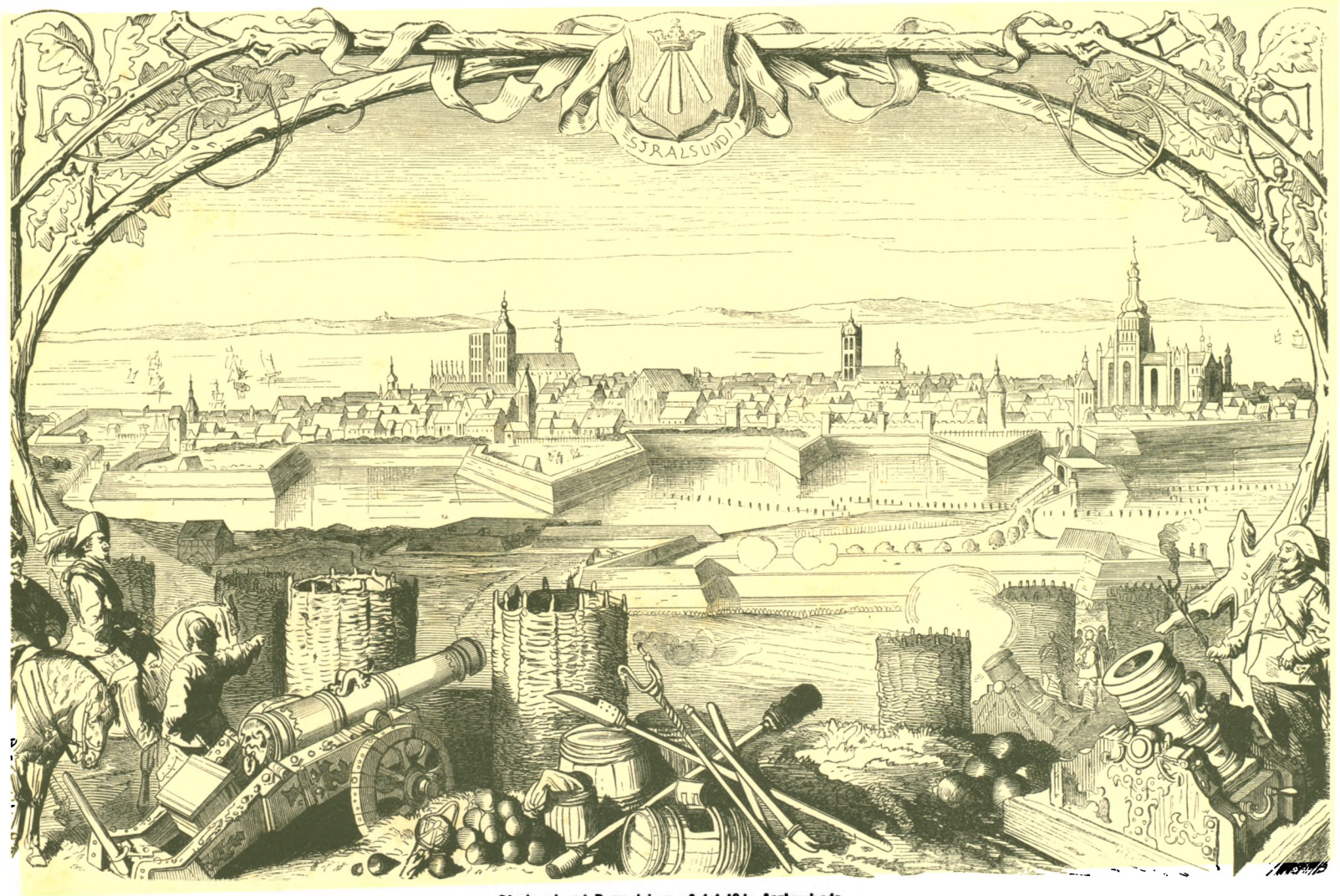
Lübeck ved Slutningen af 13de Aarhundrede. Efter et gammelt Billede.

Lübeck dannede tillige med Hamburg og Bremen det store Hanseforbund, der stadig søgte at bemægtige sig den danske Handel. Det undsatte derfor med Glæde paa Kjøbenhavns og Malmø's Anmodning de danske Borgere og Bønder i Grevens Fejde (1594-98) for at faa Lejlighed til at blande sig i Danmarks Anliggender.

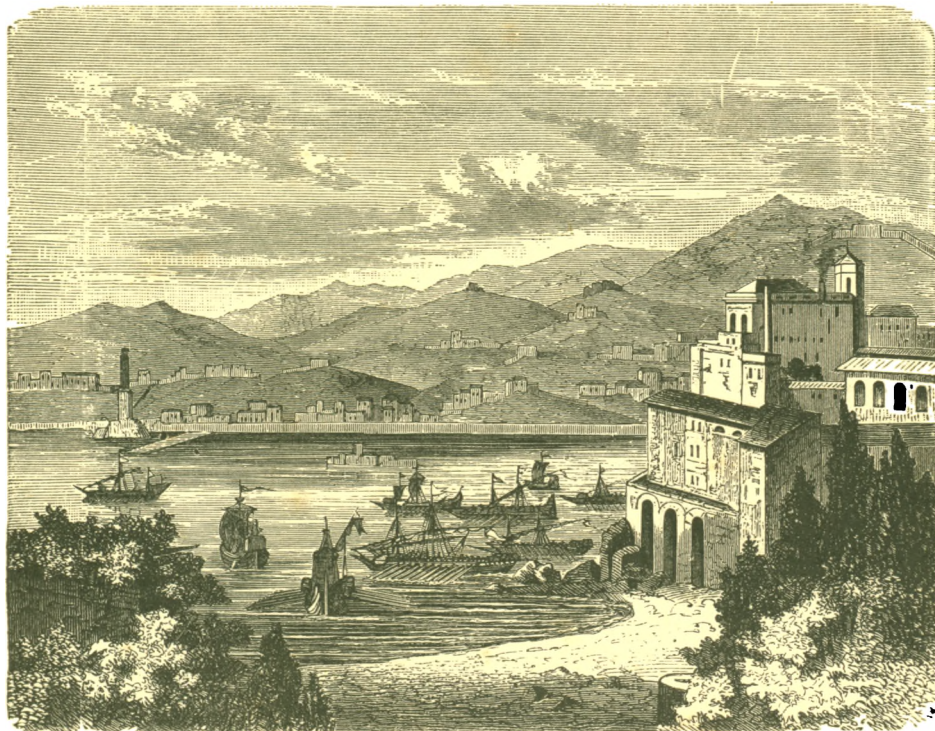
Mexikanske og centralamerikanske Oldsager.

- 1) Gudesøjle fra Centralamerika.
- 2) Aztekernes Gudinde for Frugtbarhed.
- 3) Jordskælvet's Gud.
- 4) Husgudekapel.
- 5) Tavshedens Gud.
- 6-7) Hornet Gud med Offerskaalen til Menneskeblod.
- 8) Offerpræst i rød Kaabe.
- 9) Menneskeoffer paa Alteret.
- 10-11) Alterstens.
- 12) Offerkniv.
- 13) Aztekisk Gud med udrakt Tunge.
- 14) Aztekisk Bacchus.
- 15) Stenblok med Døds gudinden.
- 16) Basrelief fra Yucatan.
- 17) Mexikansk Røgelsefad.
- 18) Dødsindbilleder paa en Teocalli (Helligdom).
- 19) Blæseinstrumenter.
- 20) Basrelief fra Yucatan.

Stralsund ved Begyndelsen af det 16de Aarhundrede.

Befæstet Stad i Pommern. I Middelalderen bekjendt som Medlem af Hanseforbundet.

Genoa. Efter et Prospekt fra Middelalderen.

Norditaliensk Søstad, Kristoffer Kolumbus' Fødestavn. Amerikas Opdager fødtes dér af ringe Forældre 1496.

Juka Atahualpa. Efter et gammelt Kobberstik.

Konge af Peru, blev overlistet af Pizarro ved Svig og myrdet paa hans Befaling.

Fra Opdagelseens Tidsalder.

Johan Tserclaes, Greve af Tilly.

Kejserlig Hærfører under Trediveaarskrigen. Sejrrherre ved det hvide Bjærg og ved Luther am Barmberg (1626). Blev slaaet af Gustav Adolf ved Leipzig (1632) og faldt samme Aar, dødelig saaret ved Overgangen over Floden Lech.

Frederik V., Kurfyrste af Pfalz (Vinterkongen).

Konge af Bøhmen 1619–20. Blev efter Slaget paa det hvide Bjærg (1620) fordreven baade fra sit Kongerige og sine Arvelande.

Ferdinand II., Erkehertug af Østerrige.

Kejser af Tyskland 1619–37. Tilintetgjorde Majestætsbrevet, som tilsikrede Protestanterne fri Religionsøvelse i Bøhmen, og gav derved den første Anledning til Trediveaarskrigen, den haardnakkede Krig, der førtes mellem Katholiker og Protestanter 1618–48.

Albrecht von Wallenstein.

Tysk Rigsgreve, Hertug af Friedland, kejserlig Feltmarschal under Trediveaarskrigen. Faldt i Unnae efter Slaget ved Lützen (1632), hvor han blev drevet paa Flugt af Svenskerne; snigmyrdet af nogle Adelsmænd (1634).

Maximilian I., Kurfyrst af Bavern.

1597–1651. Slog Bøhmerne i Slaget paa det hvide Bjærg og fik til Løn Kurværdigheden og Kong Frederik af Pfalz's Lande.

Søslaget paa Kolbergerheide ved Femern.

Under Svenskekrigen 1644–45 leverede Kong Kristian IV. Søslaget ved Femern, i hvilket han selv kommanderede ombord paa Skibet „Trefoldigheden“. Skjønt han blev haardt saaret i Ansigtet, fortsatte han dog Kommandoen og vandt Slaget (1644).

Johan Banér.

Svensk Rigsraad og General, uddannet i Gustav Adolfs Skole. Overtog sammen med Torstenson efter Heltkongens Fald (ved Lützen) Overansførselen af de svenske Hæere i Trediveaarskrigen.

Wallenstein's Hus i Eger.

(Stad i Bøhmen i Nærheden af Franzenbad.)

Don Gaspar de Guzman, Grove af Olivarez.

Virkede fra 1621–48 som enevældig spansk Førsteminister. Indgik under Trediveaarskrigen Forbund med Østrig imod Frankrig.

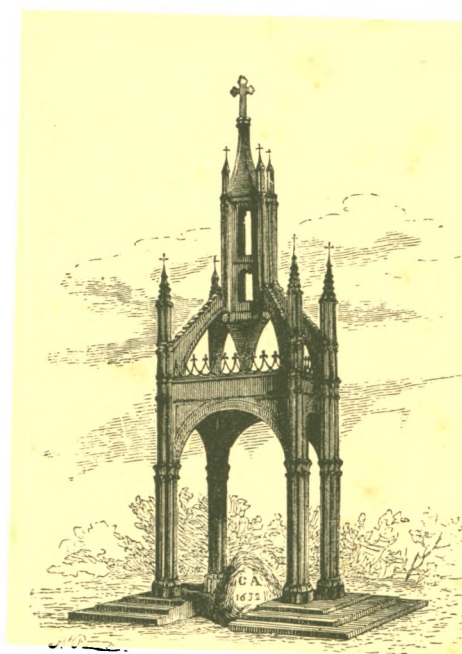

Heltebilleder af Sverige Historie.

Gustav I. Vasa, Stamfaderen til Huset Vasa (1523-60). Karl IX., hans yngste Søn (1604-11). Gustav II. Adolf, Søn af Karl IX. (1611-82). Christina, Datter af Gustav Adolf, den sidste Ætling af Huset Vasa (1632-54), nedlagde Kronen til Fordel for sin Fætter: Karl X. Gustav af Huset Pfalz. Axel Oxenstierna, der ligesom Torstensson var uddannet til General og Statsmand af Gustav Adolf, valgtes til Rigsforstander i Christinas Mindreaarighed.

Admiral Martin van Tromp,
Hollandsk Søhelt, f. 1597, d. 1653, udmærkede sig særlig i
Krigen med Spanierne.

Mindesteen over Gustav Adolf,
rejst paa Valpladsen ved Lützen paa det Sted,
hvor Heltekongens Lig blev fundet (1632).

Kong Frederik II. af Danmark.
Fader til Kristian IV., førte mod Sverig den nordiske Syv-
aarskrig (1563-70) og samlede ved sit Hof Mænd som Tycho
Brahe, Daniel Rantzau, Peder Skram, Herluf Trolle, Otto
Rud og Anders Sørensen Wedell. Stamfader til de fleste af
Eurovisionens nu levende Konger og Dronninger.

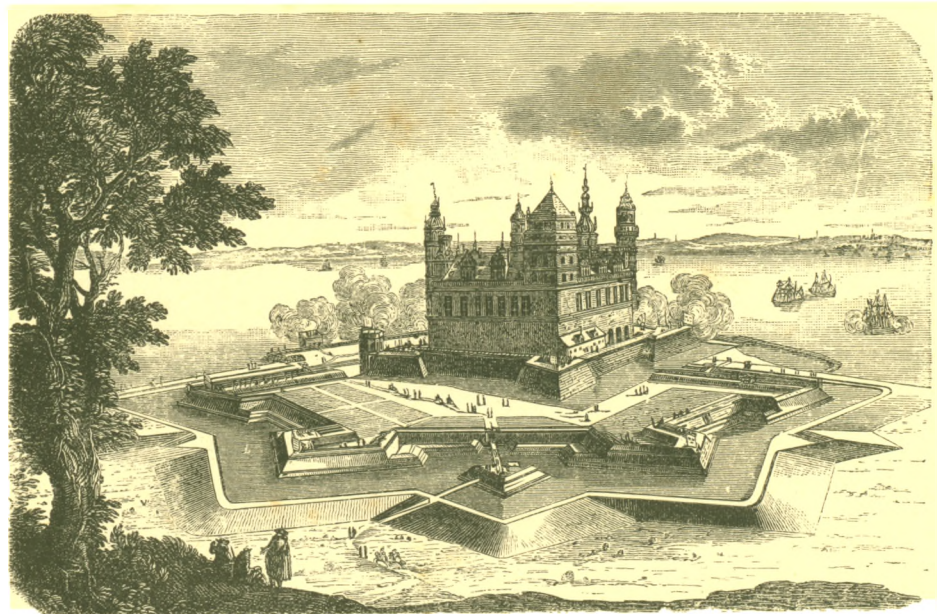
Frederiksborg Slot.

Bygget paa tre ved Broer forbundne Holme i Hillerødsø, paabegyndt af Frederik II., for en Del ombygget og fuldført af Kristian IV. (1602-20). Under Enevoldsmagten bleve de danske Konger og Dronninger salvede i Slotskirken.

Domkirken i Roskilde.

Fuldført omkring 1084, helliget St. Lucius, senere udvidet ved Tilbygninger af Gravkapeller i forskellig Stil (Kristian IV.s, Frederik V.s o. a. Baade i Korset og Sidekapellerne ligge danske Konger begravne, saaledes næsten alle Konger af det oldenborgske Hus.

Kronborg. Efter et Kobberstik.

Kronborg Fæstning er opført (1574-85) paa Sjællands Odde til Bevogtning af Øresund. Den blev ved List indtaget af Svenskerne 1658 under Krigen med Karl Gustav.

Peter den store.

Czar og Selvhersker over Rusland (1682-1725), erobrede under den store nordiske Krig Østersøprovinserne Ingermannland, Lifland og Estland fra Karl XII. og grundlagde det nye Kongesæde St. Petersburg med Fæstningen Kronstadt ved den finske Havbugt.

Karl XI., Konge af Sverige.

(1660-97). Eneste Søn af Karl X. Gustav, førte med Held den skaanske Krig imod Danmark 1675-79, opnaaede paa Rigsdagen 1680-82 Enevoldsmagten for sig og sit Hus og gjennemførte derpaa med Strængthed Reductionen, o: Inddragelse af Krongodset.

Karl XII., Konge af Sverige.

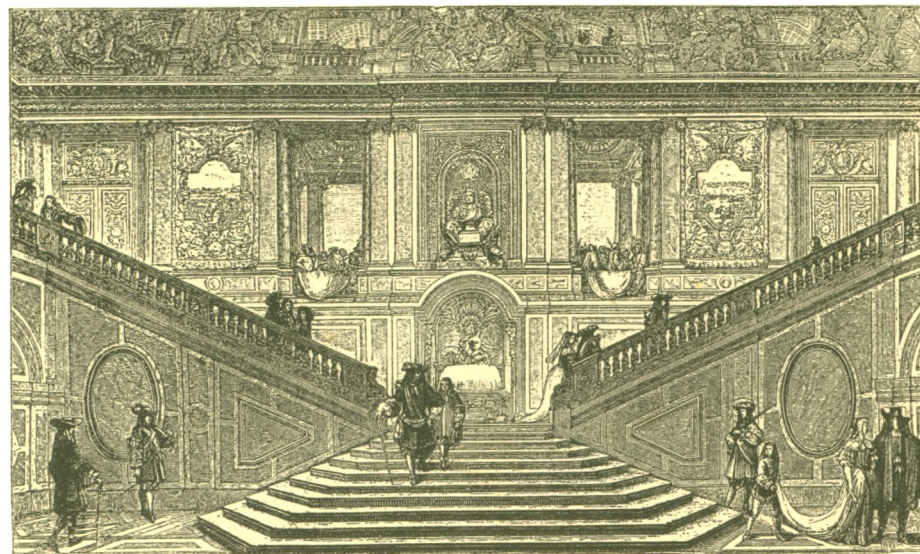
(1697–1718), sidste Ætling af Huset Pfalz, førte mod Danmark, Polen og Rusland den store nordiske Krig (1700–1720), vandt Slaget ved Narva, led senere 1709 Nederlaget ved Pultava, gjorde 1716 og 1718 Indfald i Norge og faldt ved Belejringen af Frederikshald. Han regnes for Sverrigs Nationalhelt, og paa det Sted, hvor han faldt, er rejst et Mindesmærke med følgende Indskrift (af Tegnér):

„I med- og motgång lika
Sin lyckas öfverman,
Han kunde icke vika,
Blott falla kunde han“.

Frederik III.

Søn af Kristian IV., Konge af Danmark (1648–70), indførte paa Rigsdagen i København 1660 Arve-Enevoldsmagten. Danmark, som hidtil havde været et Valgrige, skulde være et Arverige, og Kongemagten, som hidtil havde været indskrænket ved et Rigsraad, blev enevældig.

Trapphus til Slottet i Versailles. Efter E. M. Chevetot.

Versailles, et Pragtslot i Paris' Omegn, opført af Ludvig XIV. i Slutningen af det 17de Aarhundrede. Fra 1672–1789 Residens for det franske Hof, senere 1837 omdannet af Kong Ludvig Philip til et Nationalmuseum med et stort historisk Billedgalleri.

Janitscharer fra Slutningen af 17de Aarh.

Tyrkisk Livvagt, oprettet 1329 af Sultan Orchan, organiseret af Murad I., talte i det 17de Aarhundrede 100,000 Mand.

Medaller fra Tyrkekrigen (med Billeder af Pave Innocents II., Leopold I., Johan Sobiesky og Dogen Marsantonio Giustiniani).

Johan Sobiesky, Konge af Polen (1674–96) udmærkede sig i Tyrkekrigen og kom 1688 Wien til Undsætning; æres som sit Folks Nationalhelt.

Cornelius Jansen.
F. 1595, d. 1688, hollandsk Theolog og Biskop, dannede en ny Sekt: Jansenisterne.

Henri de la Tour d'Auvergne, Vicomte de Turenne.
Dattersøn af Vilhelm af Oranien, Feltmarschal af Frankrig, udmærkede sig i Trediveaarskrigen, faldt i en Grænsefægtning ved Sasbach 1676.

Karl X. Gustav

af Huset Pfalz, Konge af Sverrig 1654-60, gjorde i Vinteren 1658 sit berømte Tog over de tilfrosne Belter og aftvang Danmark ved Roskildefreden: Skaane, Halland, Bleking, Bornholm og Trondhjems Lehn, vovede senere en mislykket Storm paa Kjøbenhavn Natten til den 11te Februar 1659.

Kong August den stærke af Polen.

(1697-1733), deltog i Alliancen mod Karl XII. under den store nordiske Krig, tabte derved sit Kongerige for en Tid 1704-09, men opførte senere mange Pragtbygninger i Warschau og Omegn.

Jean Baptiste Molière.

Molière, fransk Skuespiller og Komediedigter, Forbillede for Holberg o. fl., f. 1622, d. 1673. Særlig bekendt ved Komedierne: „Den indbildte Syge“, „Tartuffe“, „Scapins Skalkestykker“ og „Misanthropen“.

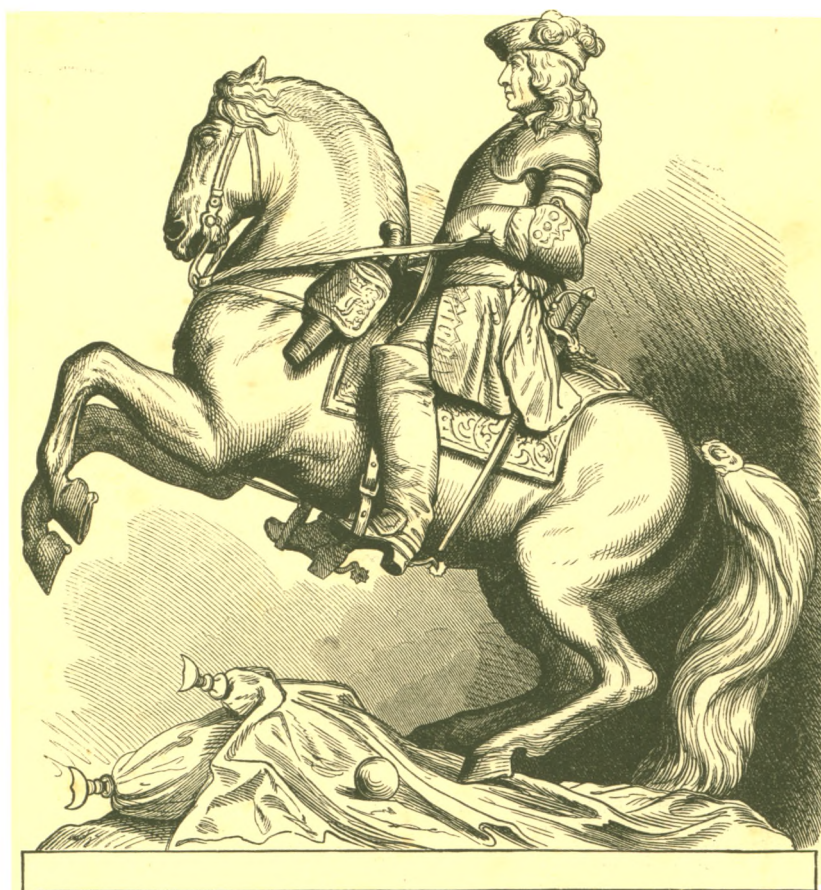
Ludvig II. af Bourbon.

Hertug af Englien, kaldet „den store Condé“. Sejrhærrer ved Rocroi, udmærkede sig i Krigen med Nederlandene 1643–48 samt i Frondekrigen, hvor han kæmpede paa Hoffets Side.

Paul I., Kejsar af Rusland.

F. 1754, d. 1801, Søn af Peter III. og Katharina II., holdt streng Mandstugt i Hæren, men var mild overfor Polakkerne. Han blev dræbt af sammensvorne, da han ikke vilde frasige sig Tronen. Fader til Alexander I., Nicolaus I. og Storfyrst Constantin.

Prins Eugens Rytterstatue i Wien.

Eugen af Savoyen, udmærket Feltherre, f. 1663 i Paris, d. 1736; blev Feltmarschallieutenant i Tyrkekrigen og vandt senere glimrende Sejre i den spanske Arvefølgekrig (1700–1713).

Katharina I. af Rusland.

F. 1682, Lillfænderinde af ringe Fødsel, blev senere paa Grund af sin store Skjønhed og Klogskab viet til Peter den store, hvem det var lykkedes hende at udfri af tyrkisk Fangenskab, og ophøjet til Kejsarinde 1718.

Katharina II. af Rusland.

F. 1729, d. 1796, var Prinsesse af Anhalt-Zerbst, søgtede Hertug Carl Peter Ulrich af Holstein-Gottorp, den senere Kejsar Peter III., som hun lod myrde 1763 for at tilrive sig Magten.

Moskwa i 17. Aarh. Efter et samtidigt Kobberstik.

I Kreml: 1. Czaregrad, Czarens Residents. 2. Det nye Palads. 3. Michaelskirken. 4. Patriarkens Palads. 5. Welikij Iwan (St. Johanneskirken). 7. Himmelfartsklosteret. 10. Forleserporten. — I Kitaigorod: 6. Værtshuse. 8. De udenlandske Gesandters Kvarter. 16. Raadhus. — I Bielgorod: 9. Fængsler. 11. Gostinnojdwor, Kjøbmændenes Hus. 12. Varme Bade. 13. Czarens Stalde. 14. Hestetorvet. 15. Støbehuset.

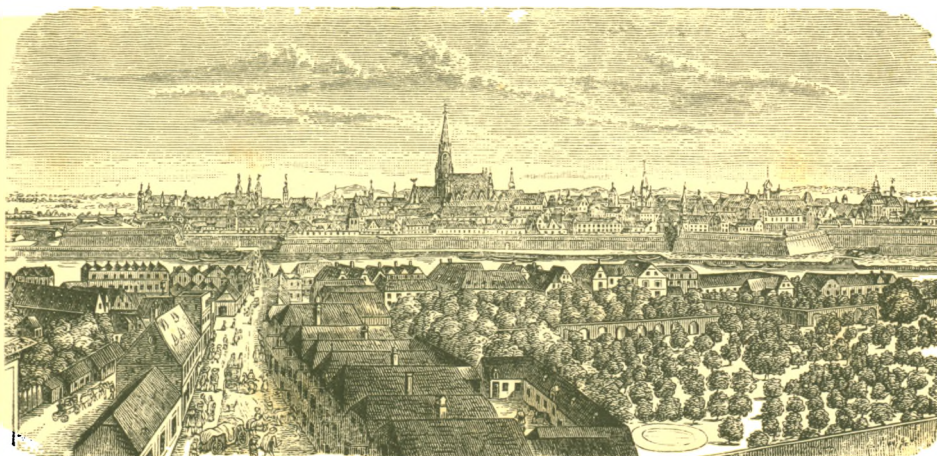
François Marie Voltaire.

Bekjendt fransk Forfatter, f. 1694, d. 1778, som ved sine frisindede Skrifter særlig bidrog til den store franske Revolutions Udbud.

Clemens XIV.

Giovanni Vincente Antonio Ganganelli, født 1703, ophævede Jesuiterordenen, blev Pave 1769, døde, rimeligvis forbigivet, 1774. Han stiftede det clemontinske Museum i Rom.

Wien ved Midten af 17. Aarh.

Jan de Witt.

F. 1625, d. 1672, styrede Nederlandenes Politik, førte en heldig Sækrig mod England og sluttede Tripelalliancen mod Ludvig XIV 1668. Dræbt i et Folkeopløb i Dortrecht.

Johan Frederik Struensee.

Født i Halle 1736, død 1772, blev 1768 Kong Christian VII.s Livlæge og forfremmedes ved Kongens Gunst i Løbet af kort Tid til Geheimekabinetminister og Greve. I den sindsyge Konges Sted styrede han Danmark med utrolig Vilkaarlighed, blev derfor i Januar 1772 arresteret af nogle Sammensvorne, dømt fra Livet og henrettet.

Gottfried Wilhelm Leibniz.

Statue, opstillet i den store Sal i Polyteknikum i Stuttgart.
Tysk Philosoph og Videnskabsmand, født 1646, død 1716.

Isaak Newton.

Født 1642, død 1727, navnkundig engelsk Mathematiker, Grundlægger af en ny fysisk Astronomi.

Maria Theresia.

Tysk Kejsersinde, f. 1717, d. 1780, ægtede Frants Stephan af Lothringen, der blev tysk Kejser; medvirkede til Polens første Deling, erhvervede derved Galizien og virkede utrættelig i hele sin lange Regjeringstid paa 40 Aar.

Frederik II. Tegning af Adolf Menzel.

„Den store“, Konge af Preussen 1740–1786, Søn af Frederik Vilhelm I, værgede heldigt sit Land under den preussiske Syvaarskrig (1756–63) imod Frankrigs, Østrigs og Ruslands forenede Angreb og vandt i denne Krig Sejrene ved Rossbach, Leuthen og Zorndorf.

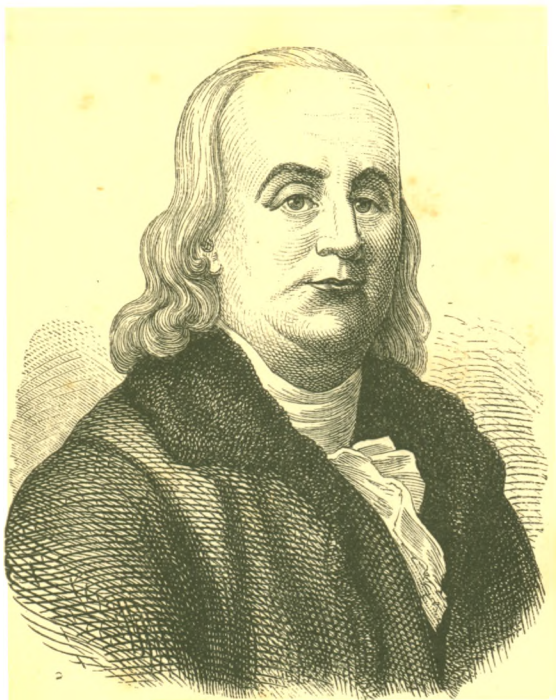
Spinozas Mindesmærke i Haag.

F. 1632, d. 1676, jødisk Philosoph af portugisisk Byrd, bosat i Holland.

Josef II. af Østrig

(tysk Kejser), Søn af Marie Theresia og Frants I., f. 1741, d. 1790, ophævede 700 Klostre, forbedrede Jødernes Kaar og gav Protestanterne fri Religionsøvelse. Hans Minde bevares med Hæder i Østrig, skjøndt hans udenrigsske Politik ofte var uheldig.

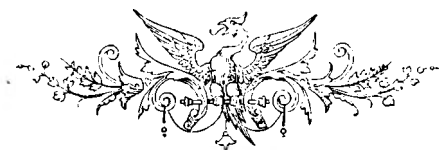
Benjamin Franklin.

Berømt amerikansk Statsmand og Physiker, Opfinder af Lynaflederen, født 1706, udvirkede som Gesandt i Paris, at Ludvig XVI. sendte Amerikanerne Hjelptropper under Frihedskrigen 1776-83.

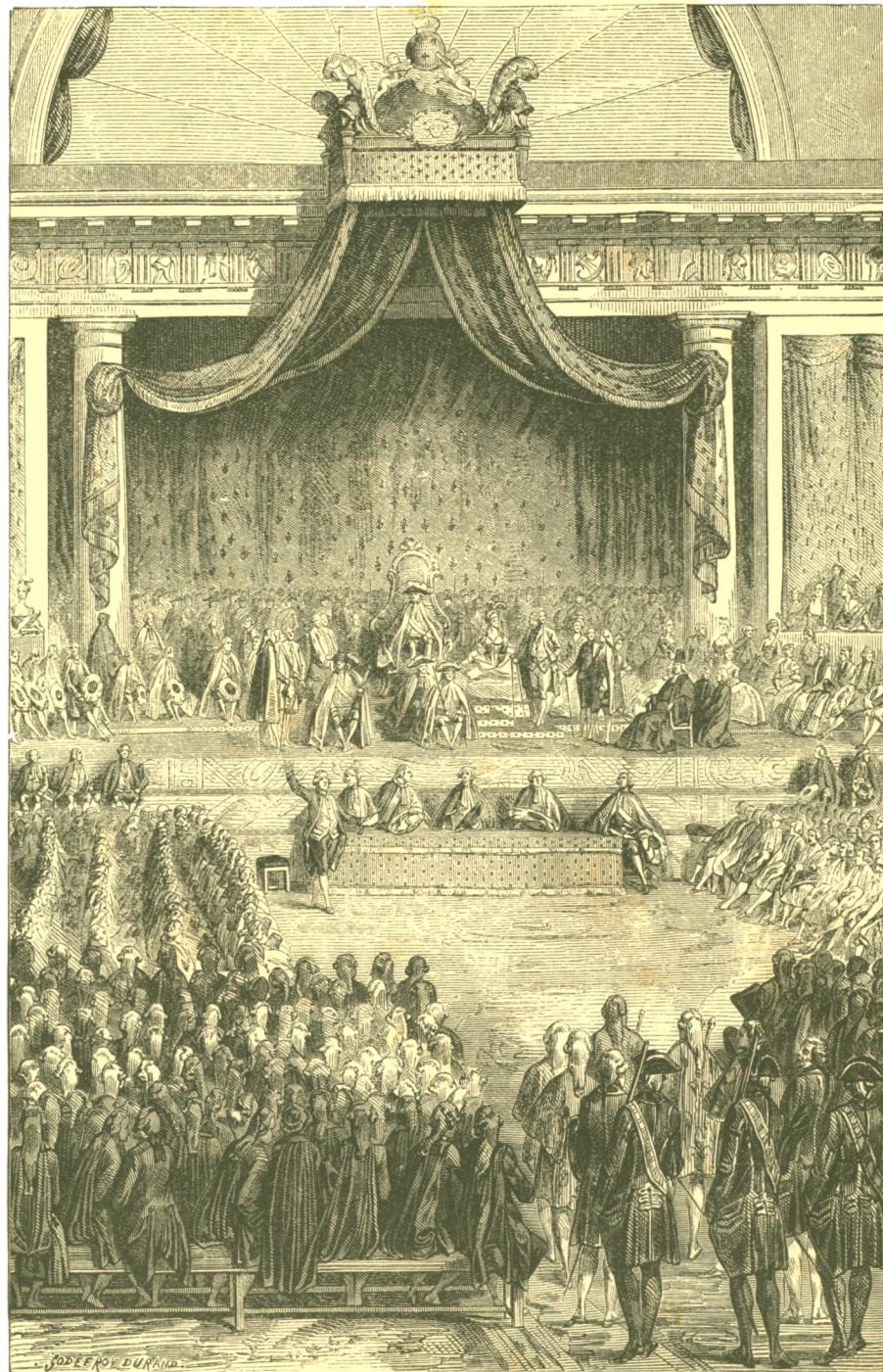

Frederik Vilhelm I. Efter W. Camphausen.

Konge af Preussen, født 1688, død 1740, arbejdede ihærdigt paa Hærens Forbedring og levede selv tarveligt paa Soldatervis. I den store nordiske Krig mod Karl XII. erhvervede han Forpomeren.

DEN NYESTE TID.

Aabning af Generalstænderne i Salle des Menus i Versailles. Efter Monet.
Stænderforsamlingen i Versailles aabnedes den 5te Maj 1789, bestod af 800 adelige, 300 gejstlige og 600 borgerlige.

Charlotte Corday,
fransk adelig Pige, født 1768, nærrede et glødende Had til Revolutionsmændene og myrdede i Juli 1793 Marat, der i hendes Øjne var Ophavet til alle Revolutionens Udskejelser. Hun blev dødsdømt og guillotineret (hals-hugget med en Faldøxe: Guillotinen.)

Ludvig XVI. Tegning af A. de Neuville.
Sønnesen af Ludvig XV., Konge af Frankrig 1774-92. Under Republikken afsat og henrettet under Navn af „Ludvig Capot“ d. 21. Januar 1793.

Jacques Necker,
fransk Finansmand, f. 1732 i Genf, d. 1804, kom til Paris som Generalcontrolleur for Finanserne. Da han søgte ved Reformen at indføre større Spar-sommelighed ved Hofvet, blev han afskediget, men dog senere gjenvalgt. Forlod 1790 sit Embede, da Revolutionen antog truende Karakter.

Markis Marie Josef Paul de Lafayette.
Fransk General og Statsmand, f. 1757, d. 1834, udmærkede sig i den nord-amerikanske Frihedskrig (1776-83), blev under Revolutionen Chef for den nye Nationalgarde, men maatte senere gaa i Landflygtighed.

Dronning Marie Antoinette. Tegning af A. de Neuville.
Datter af Marie Theresia af Østrig, henrettet under Revolutionen som „Capets Enke“ d. 16. Oktober 1793.

William Pitt, Greve af Chatham,
„den yngre“, engelsk Statsmand, f. 1759, d. 1806, Medlem af Underhuset, Skat-kammermester samt Førsteminister, ivrig Modstander af den franske Revolu-tion. Hoved-Leder for tre Coalitioner.

Honoré Gabriel Victor Riquetti, Greve af Mirabeau. Tegning af E. Ronjat.
F. 1715, d. 1789, berømt Taler og Folkeleder under den franske Revolutions Udbrud.

Mirabeau svarer Kongens Afsending paa hans Begjæring om nærmere Underhandling med Nationalforsamlingen: „Gaa og sig Deres Herre, at vi staa her i Følge Folkets Vilje, og at vi ikke ville vige uden for Bajonetterne!“

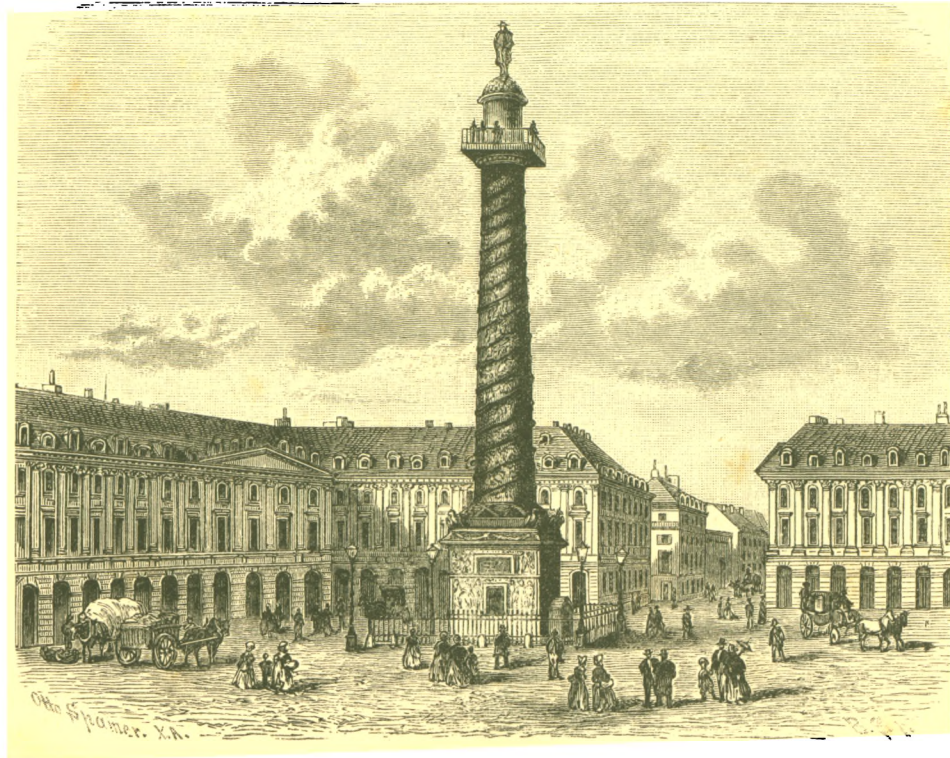
George Danton,
fransk Folkeleder, f. 1759, særlig yndet paa Grund af sin sjældne Veltalenhed; ledede Stormen paa Tuillierne, blev Minister og gjorde alt for at fremskynde Kongens Henrettelse; da han senere blev mere maadeholdende, lod Robespierre ham henrette.

Jean Paul Marat,
fransk Revolutionsmand, f. 1744, d. 1793, udevede som Redaktør af det skamløse Frihedsblad „La Liberté“ et stort Herredømme over Folkemasserne og havde væsentlig Andeel i Girondisternes Fald; blev dræbt af Charlotte Corday.

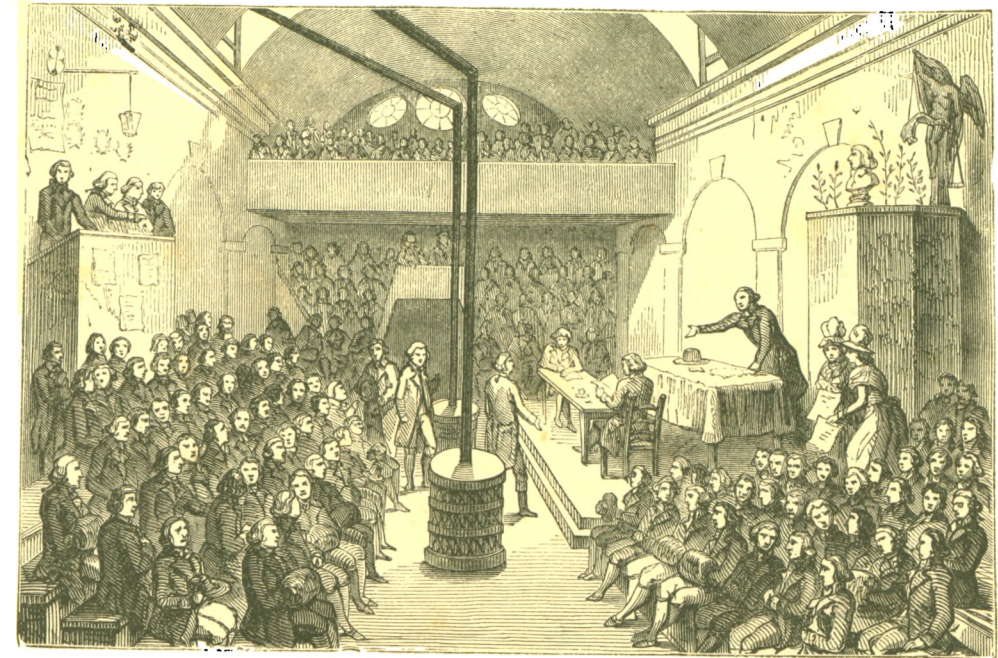

Maximilian Robespierre,
Frankrigs frygtede Styrer under Rædselsperioden, f. 1758, d. 1794, svang sig op til Nationalconventets Præsident, havde væsentlig Andeel i Kongeparrets Henrettelse, blev den 9de Thermidor selv styrtet og henrettet.

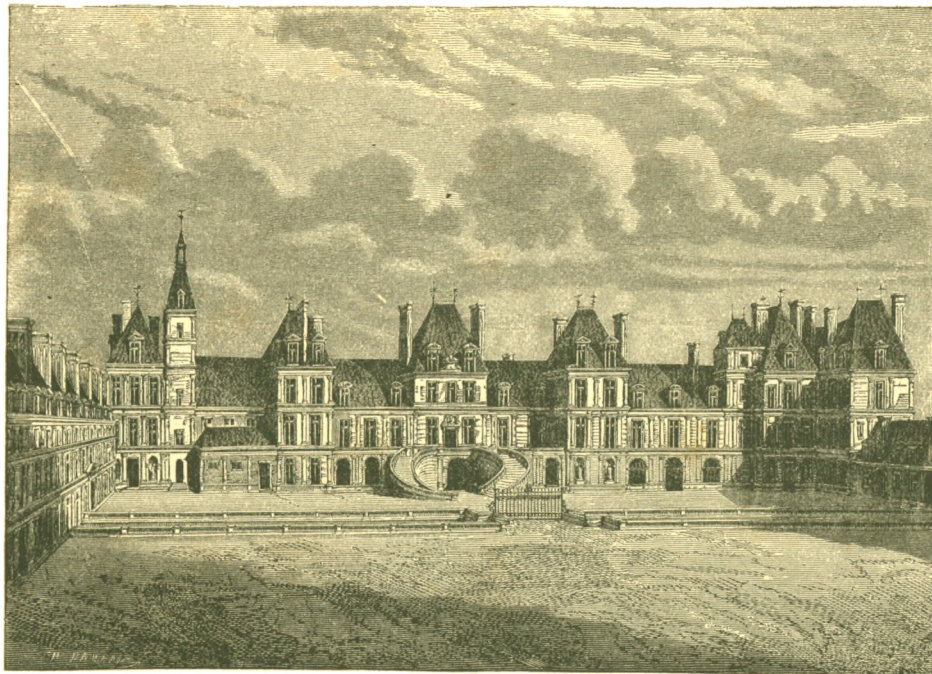
Vendomesøjlen i Paris.

En Efterligning af Trajans Søjlen i Rom, (rejst 1810 af Napoleon), støbt af erobrede østrigske Kanoner. Paa Toppen staar en i 1868 opstillet Statue af Napoleon i romersk Imperatordragt.

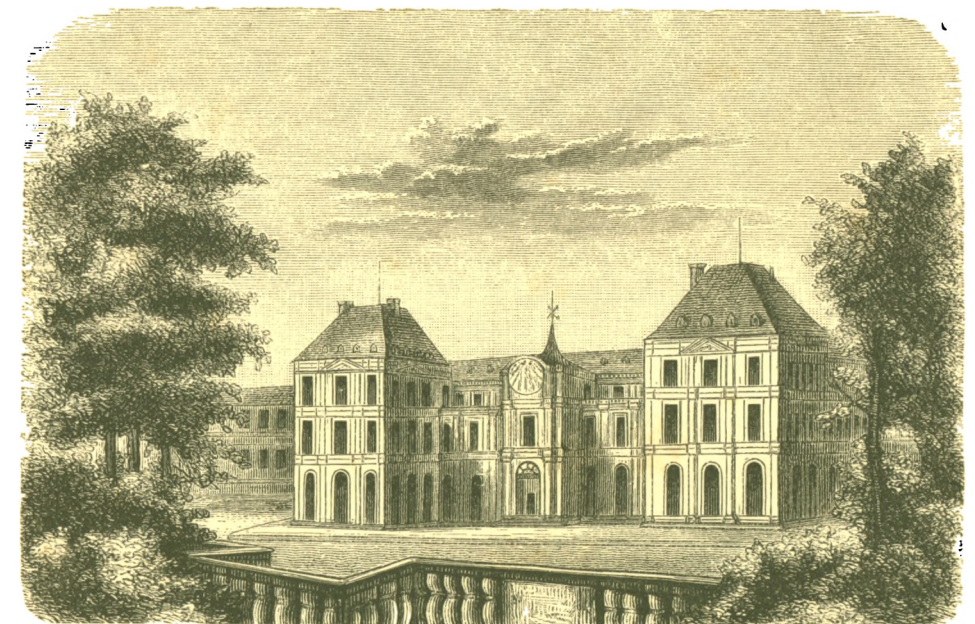
Jakobiner-Klubben.

Navnet paa en fransk politisk Klub, der holdt sine Møder i et nedlagt Jakobinerkloster i Paris, grundet 1789.

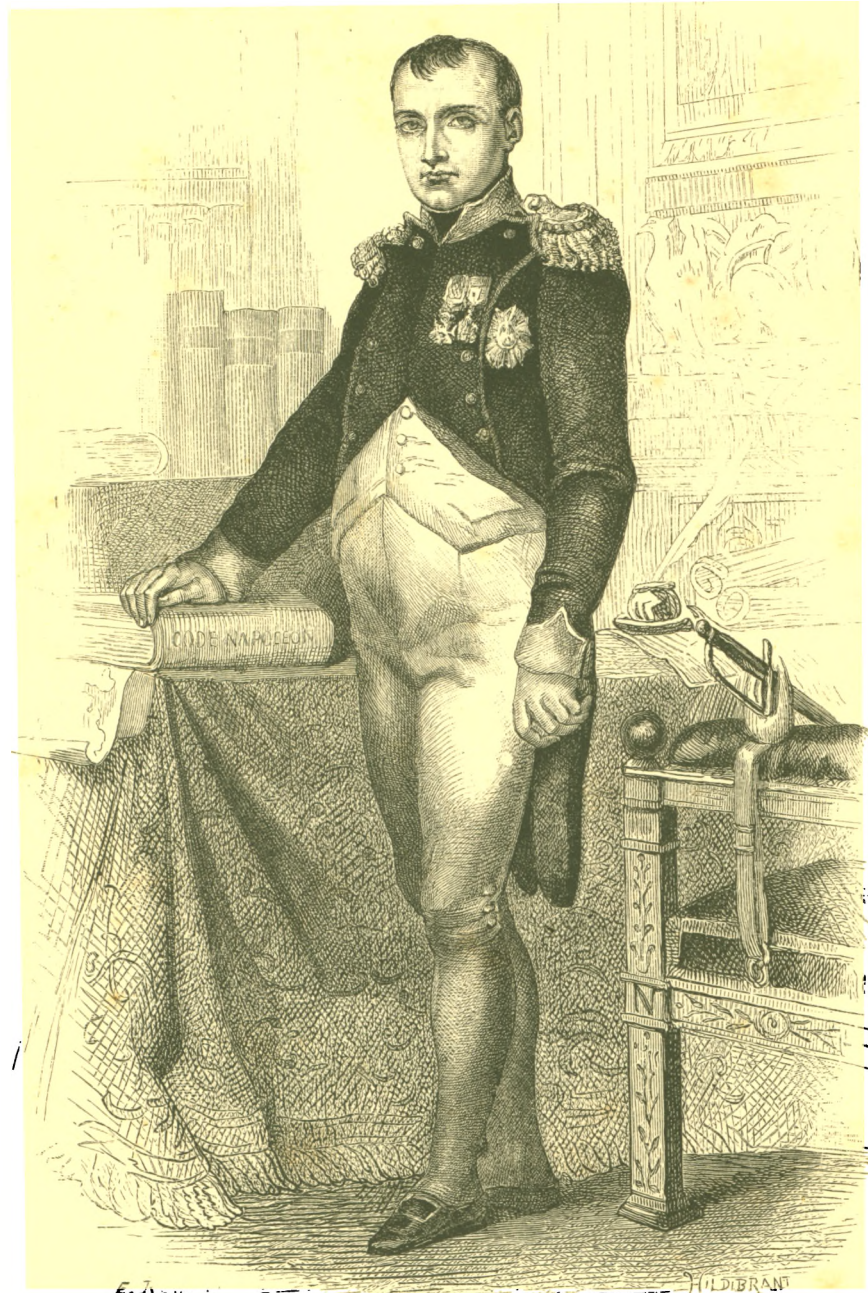
Fontainebleau.

Et stort og prægtigt Slot i Paris' fjærnere Omegn, smukt beliggende mellem Haver, Parkanlæg og vidtstrakte Skove. Her var det, at Napoleon i 1814, umiddelbart før sin Afrejse til Elba, underskrev sin Tronfragselse og tog Afsked med Garden.

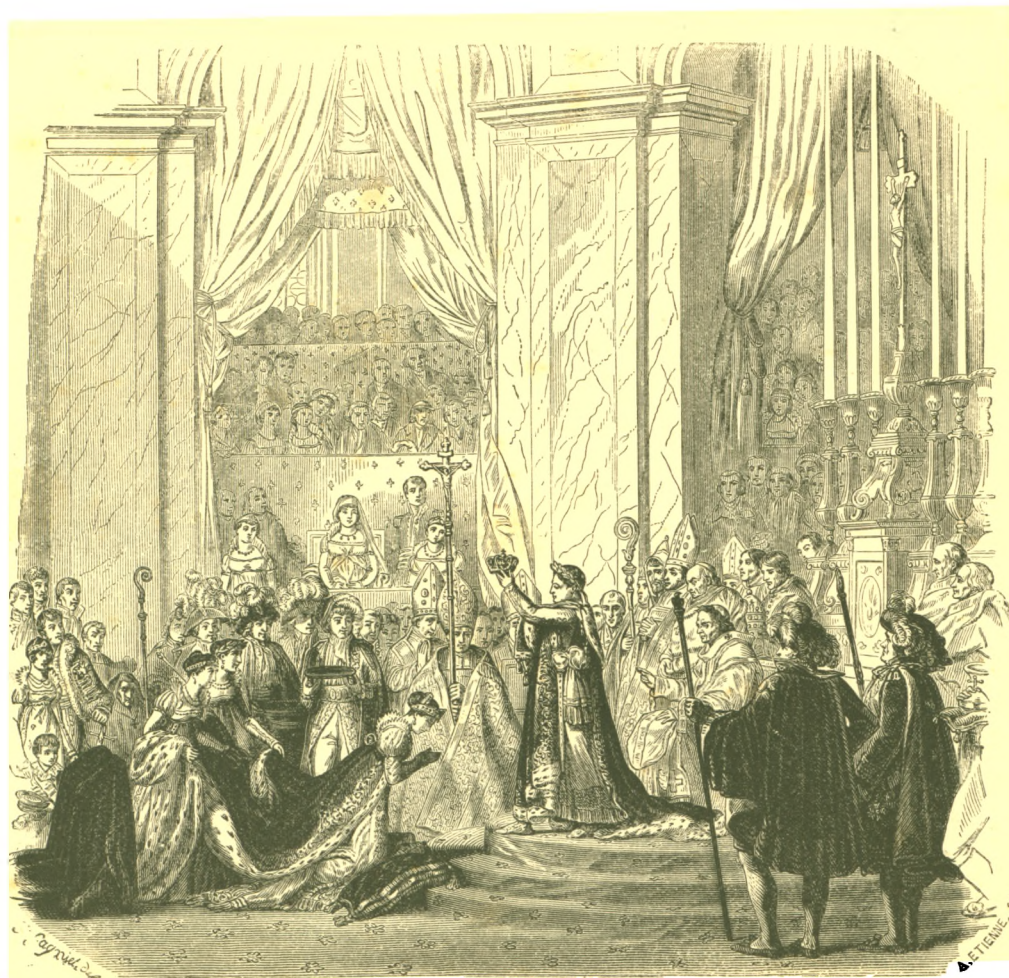
Tullerierne i Aaret 1799.

Slot i Paris, bygget 1564 af Catharina af Medici, udvidet af Henrik IV. og Napoleon I. Residens for Ludvig XIII. Under Revolutionen blev det stormet af Pøbelen trods Schweitzer-Gardens heltmodige Forsvar. I Maj 1871 ødelagdes det ved Brand, paasat af Communarnerne.

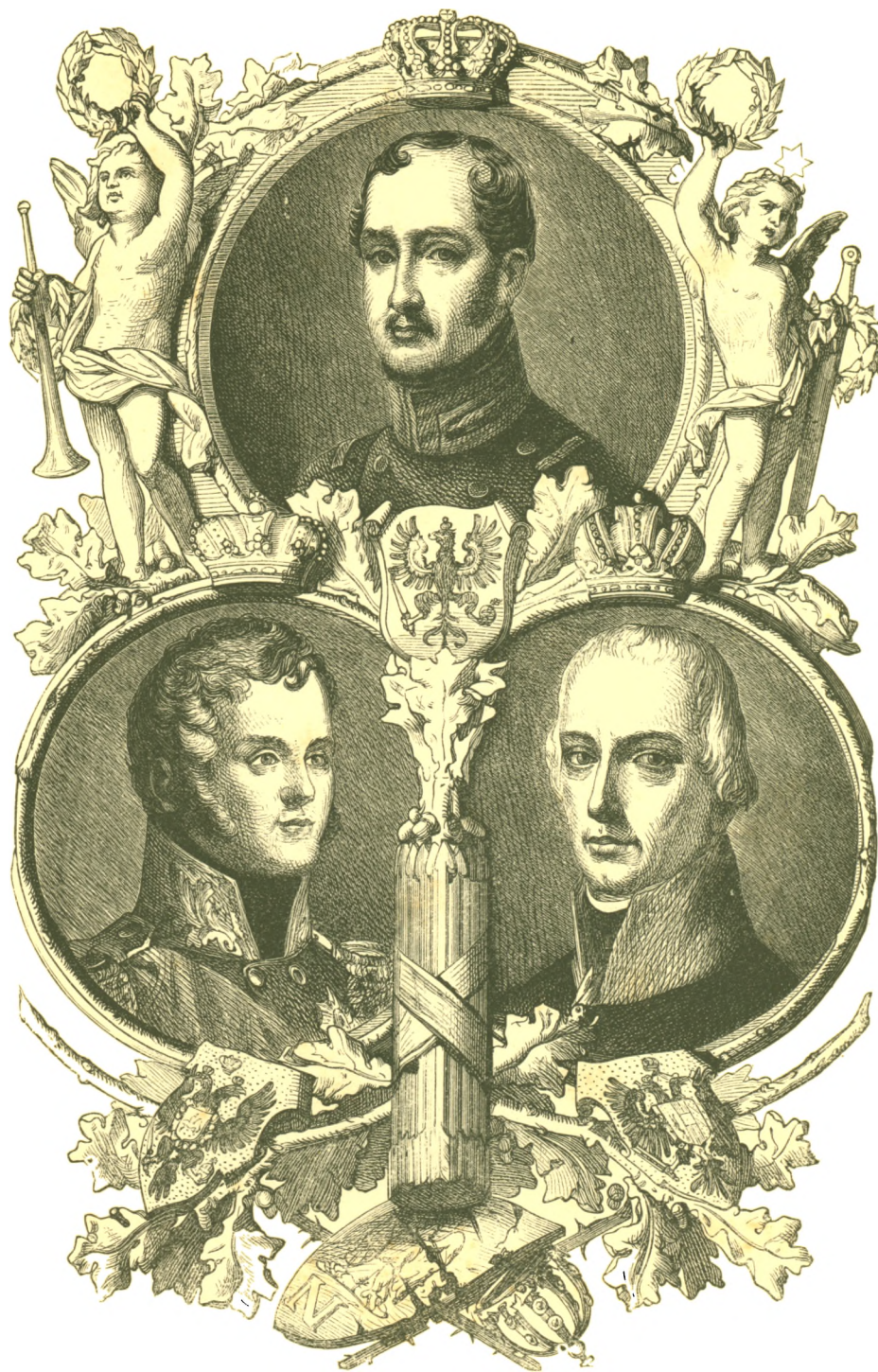
Napoleon I., de franskes Kejser. Tegning af E. Ronjat.

Født 1769 paa Corsica, ophøjet 1799 til Førsteconsul og 1804 til de franskes Kejser, Sejrherr i Slagene ved Lodi, Marengo, Austerlitz, Jena, Wagram og Ligny, 1814 afsat og forvist til Øen Elba, 1815 paany valgt til Kejser (i hundrede Dage), men efter Nederlaget ved Waterloo 1815 fordreven og hensat paa St. Helena, hvor han døde 5te Maj 1821.

Napoleons Kroning. Efter Davids Maleri.

Napoleons og Josephines Kroning foran Højalteret i Nôtre-Dame Kirken i Paris den 2den Decbr. 1804.

Alexander den første,
Kejser af Rusland.

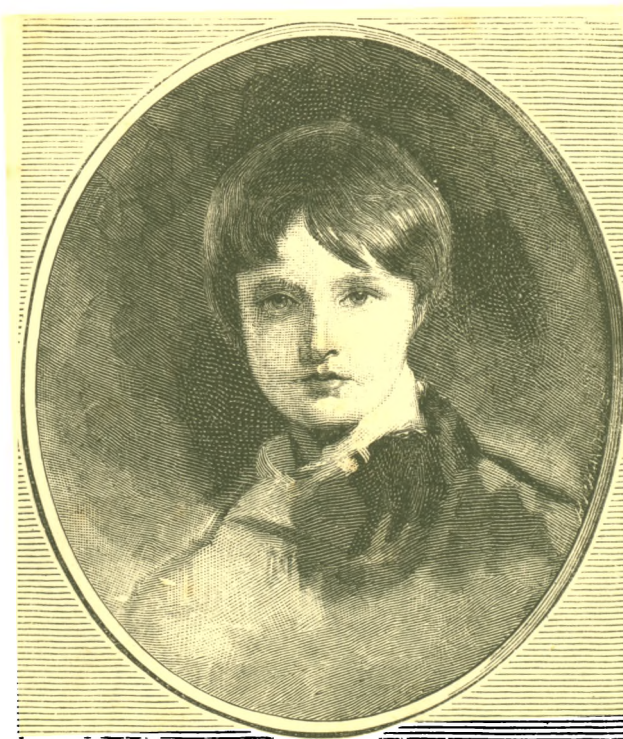
Den hellige Alliance.
Frederik Wilhelm den tredje,
Konge af Preussen.

Frants den anden,
Kejser af Østrig.

Horatio, Nelson.

Engelsk Søhelt, født 1758, død 1805, mistede sit højre Øje ved Corsicas Indtagelse, bidrog 1797 til Seiren ved Cap St. Vincent, ødelagde 1798 den franske Flaade ved Abukir, leverede Slaget paa Kjøbenhavns Rhed 2. April 1801 og faldt 1805 ved Cap Trafalgar.

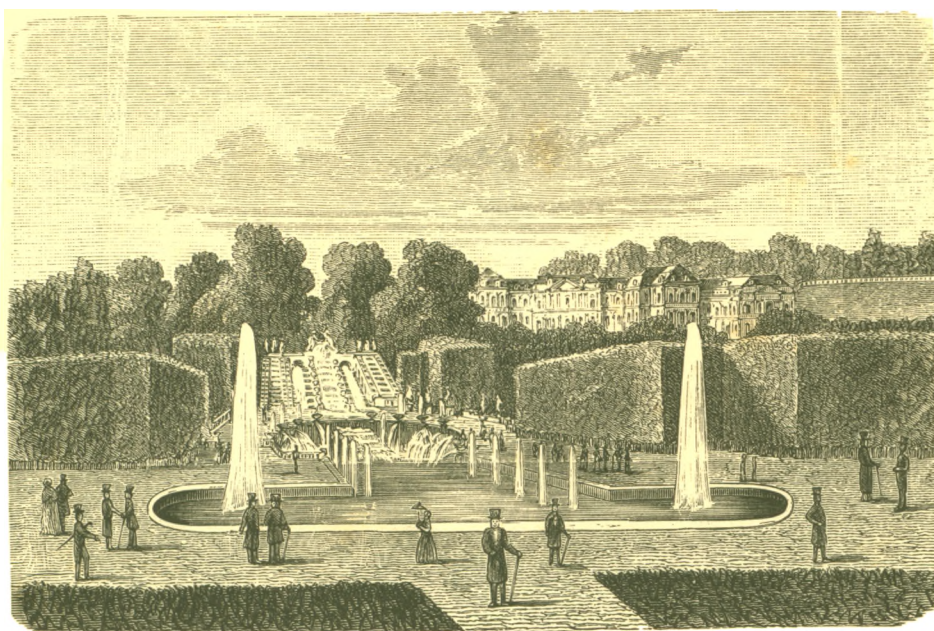

Kongen af Rom. Efter et Maleri af Sir Thomas Lawrence. Den senere Hertug af Reichstadt, født paa Tuilliererne 1811, død paa Schenbrunn ved Wien 1832, Søn af Napoleon I og Marie Louise af Østrig. Napoleon indsatte ham ved Tronfragselsen 1814 til sin Efterfølger (Napoleon II), men kun 5 Aar gammel maatte han forlade Frankrig med sin Moder og henleve Resten af sit korte Liv som østrigsk Fange.

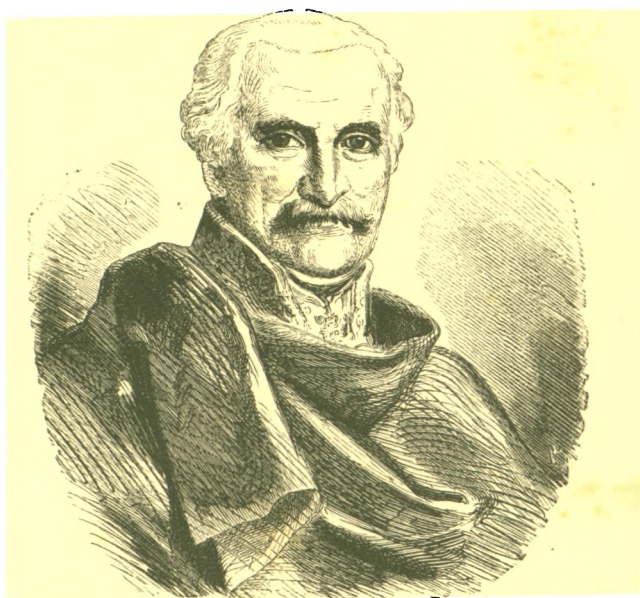

Karl X., Konge af Frankrig.

Født 1757, død 1836, Broder til Ludvig XVI og Ludvig XVIII, regjerede fra 1824 til 1830, begunstigede Jesuitterne og sine personlige Venner, og fremkaldte ved sine lovstridige Forordninger Julirevolutionens Udbrud; afsat 1830.

Slottet St. Cloud ved Paris,
bekjendt for dets smukke Park med Springvande. Slottet, der nu kun er en Ruin, havde en glimrende Beliggenhed med en vid Udsigt ud over Seinen og Paris. Det blev ødelagt af Communarderne 1870.

Gebhard Lorecht von Blücher.

Preussisk Feltherre, f. 1742, d. 1819, udmærkede sig som Anfører for den preussiske Hær ved Katsbach og Leipzig, holdt senere sit Indtog i Paris, blev Fyrste af Wahlstadt, tabte 1815 Slaget ved Ligny, men kom Englænderne til Hjælp ved Waterloo og tvang Paris til Overgivelse.

Pave Pius IX.

født den 13. Mai 1792, valgt til Pave 16. Juli 1846, fremmede i Begyndelsen af sin Regjering Frihedsbevægelsen i Italien, men gav sig senere i Jesuitternes Vold og kom derved i Fjendskab med Folket; han tabte en stor Del af sine Landsdele og 1870 endog Rom, hvor han selv blev fængslet paa Vaticanet. Han er den eneste Pave, der har regjeret i over 25 Aar.

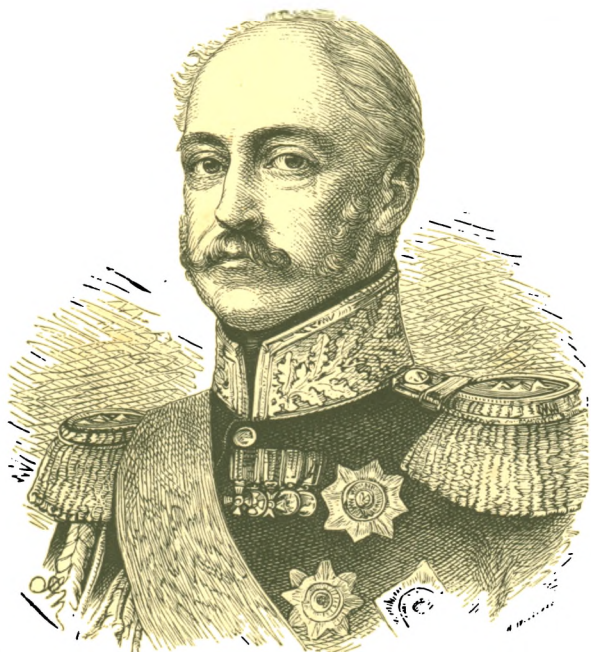
Moskvas Brand.

Da Napoleon paa Ruslandstoget 1812 holdt sit Indtog i Moskva efter det blodige Slag ved Borodino, satte Indbyggerne Ild paa Staden for at de rige Kornforraad ikke skulde falde i Erobrerens Hænder.

Ludvig XVIII. Efter Davids Malerz.

Ludvig XVIII, født 1755, død 1824, regjerede i Frankrig fra 1814—1824, Broder til Ludvig XVI, gik i Landflygtighed og paakaldte Udlandets Indblanding. Efter Revolutionen 1814 kaldtes Ludvig atter tilbage til Frankrig, udviste som Konge stor Strengthed mod Bonapartister og Revolutionsmænd; var gift med Louise af Sardinien, men havde ingen Børn.

Kejser Nikolaus I. af Rusland,

født 1796, død 1855, Søn af Paul I., afskaffede flere Misbrug, men undertrykte grusomt Polakkerne. Krimkrigens Ulykker, som han selv fremkaldte, forkortede hans Liv.

Joseph Garibaldi,

italiensk Fædrelandsven og Friskarehøvding, f. i Nizza, d. 1807, anførte et frivilligt Corps af Alpejægere, vandt en Sejr over den østrigske General Urban, indtog Palermo og blev Dictator paa Sicilien, deltog senere i Victor Emanuels Indtog i Rom og tilbragte sine sidste Leveaar paa Caprera.

Abd-el-Kader,

f. 1807, d. 1855. Efter Algeriens Erobring af Franskændene, blev han Anfører for Araberne i den „hellige Krig“ mod de Christne, var længe heldig, men maatte overgive sig 1847. Blev holdt fangen i Frankrig, indtil Napoleon III. 1852 løslod ham

Andreas Hofer,

født 1767. Tyrolernes Anfører under Opstanden 1809, kort Tid Regent i Landet, 1810 fangen ved Forræderi, og af Franskændene skudt i Mantua.

„Clermont“, Fultons første Dampskib.

Robert Fulton, født 1765, død 1815, nordamerikansk Mekaniker, byggede i 1807 det første Dampskib, som prøvedes paa Hudsonfloden.

Sohamyl,

født 1797, død 1871, Høvding for det kaukasiske Bjergfolk, førte det mod Russerne, undslap oftere, men overgav sig endelig 1859 og døde paa en Rejse til Mekka og Medina.

Mehemed Ali, Vicekonge af Ægypten,

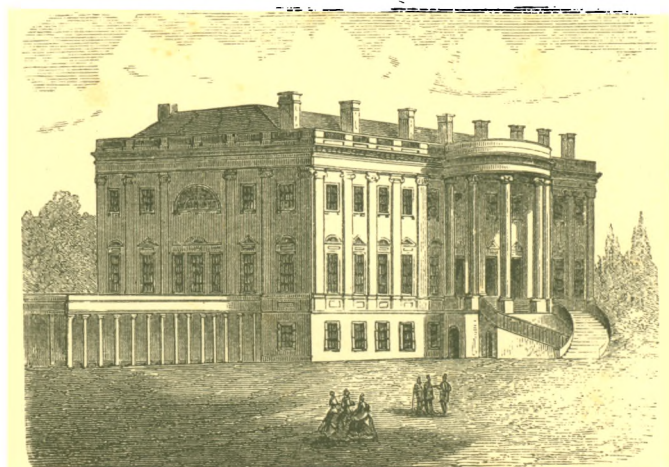
født 1769, død 1849, af albanesisk Herkomst, indtraadte i den tyrkiske Hær og valgtes 1804 til Pascha, hjalp 1826 Sultanen i den græske Frihedskrig, tabte sin Flaade i Søslaget ved Navarino 1827, men fik til Løn Arvelighed for sin Slægt i Ægypten og Styrelsen af Kreta.

Ulysses Grant,
født 1822, nordamerikansk General, Chef for alle Unionens Tropper,
valgte til Unionspræsident 1866 og gjenvalgte 1872.

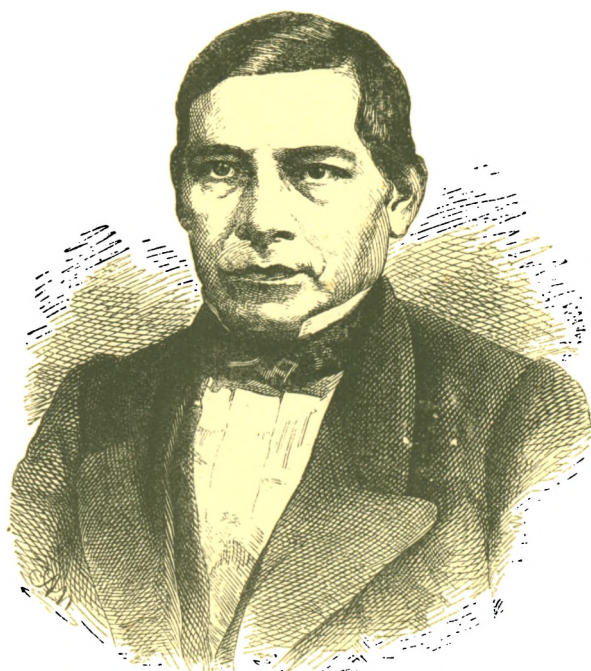
Ludvig Kossuth,
ungarsk Statsmand, f. 1806, frembar som Fører for det radikale Parti
Ungarns Klager for Regeringen i Wien, blev 1847 Finansminister og
Ungarns Guverneur; maatte senere flygte til Amerika.

Det hvide Hus i Washington.
Præsidentens Palads i Washington.

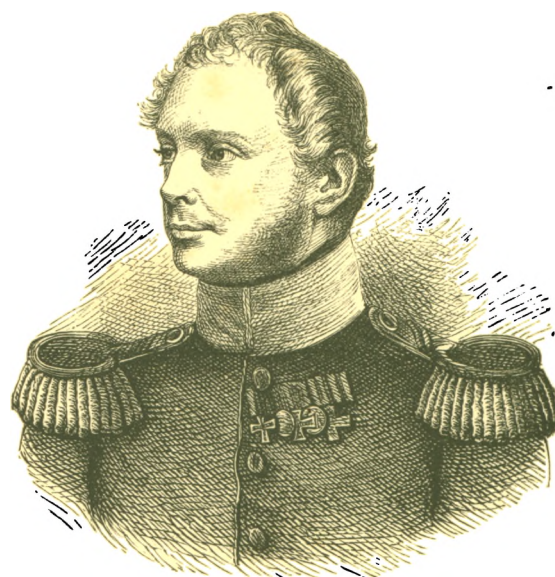
Jefferson Davis,
født 1808, kæmpede for Slaveriet, valgte til Præsident for Sydstaternes
Union. Han ledede dennes Bevægelser med overlegen Dygtighed. 1865
— da Nordstaterne havde sejret — fængsledes han. Efter sin Frigtvelse
trak han sig tilbage til Privatlivet.

Benito Juarez,
født 1809, død 1872, Søn af fattige Indianere, Præsident i Mexico, for-
dreven 1868 ved de franskes Indfald, omstyrkede 1867 det nye Kejser-
dømme og lod Maximilian skyde, hvorefter han virkede som Præsident
til sin Død.

Eugène Cavaignac,
f. 1802, d. 1857, Generalguvernør i Algerien, ledede med dictatorisk Magt
Barikadekampen imod Oprørerne under Junirevolutionen i Paris 1848.

Kong Frederik Wilhelm IV.,
født 1795, død 1861, regjerede i Preussen fra 1810–61, efterfulgtes af
sin Broder Wilhelm I.

Leopold I., Konge af Belgien,
født 1790, død 1865, gift med den engelske Prinsesse Charlotte, styrede Riget med
stor Dygtighed og nød stor Agtelse blandt de europæiske Fyrster. Fader til
Leopold II., Philip af Flandern og Charlotte af Mexico.

Horace Vernet,
berømt fransk Maler, særlig Historie- og Slagmaler, f. 1789, d. 1863.

Grev Charles de Morny,
f. 1811, d. 1865, Napoleon den III.s Raadgiver, havde udmærket sig
som Officer i Algerien, bidrog til Statscupets heldige Udfald.

Eugénie, de franskets Kejsersinde.

Eugénie, gift med Napoleon III., f. 1826, Datter af Grev Montizic, af Napoleon ophøjet til Grevinde af Teba, aabnede (1869) Suezkanalen med stor Pomp; flygtede efter Kejserdømmets Fald (1870) til England, hvor hun nu lever som Enke paa Landgaarden: Camden Place, nær ved Dover.

Napoleon III.

(Portræt fra 1852 ved hans Tronbestigning).

Louis Napoleon, Søn af Kong Louis af Holland, Brodersøn af Napoleon I., f. 1806, d. 1873, 1848 valgt til Præsident for den franske Republik, 1852 den 2. Decbr. kaaret til de franskets Kejser, førte heldigt den orientalske og den italienske Krig (1858-59) og erhvervede Nizza og Savoyen som nye Provinser for Frankrig, udviklede sig 1870 i en ulykkelig Krig med Preussen, tabte Hovedslaget ved Sedan, blev selv fangen tillige med sin Hær og døde i Landflygtighed i England.

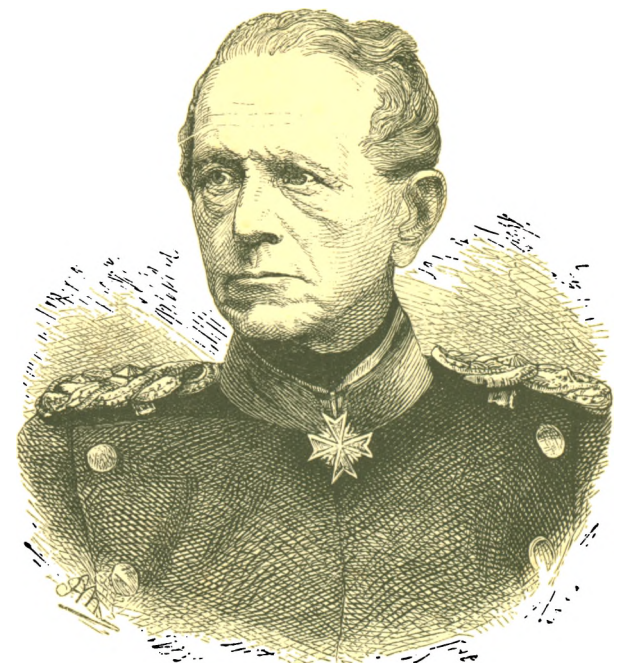
Kejsersprinsen.

Eugène Louis Napoleon, eneste Søn af Napoleon III., født 1856, fulgte efter Kejserdømmets Fald sin Moder til England, gennemgik med Hæder Officersskolen i Woolwich, meldte sig 1879 som frivillig i Kampen mod Zulukaerne og faldt paa en Recognoscering, overrumplet af et Baghold.

Fyret Bismarck.

(Efter et Portræt fra 1863, ved Udbrudet af den dansk-tyske Krig.) Tysk Statsmand, f. 1815. 1862 ophøjet til Første- og Udenrigsminister hos Kong Wilhelm I og 1871 efter at have grundet Tysklands Enhed til Rigskansler og Fyrste.

Grev Holmut v. Moltke.

Tysk Hærfører, f. 1800, deltog i Felttoget mod Danmark, vandt Bærrømmelse i Krigen mod Østrig 1866 lige som senere i Krigen mod Frankrig, blev Generalfeltmarschal og Greve.

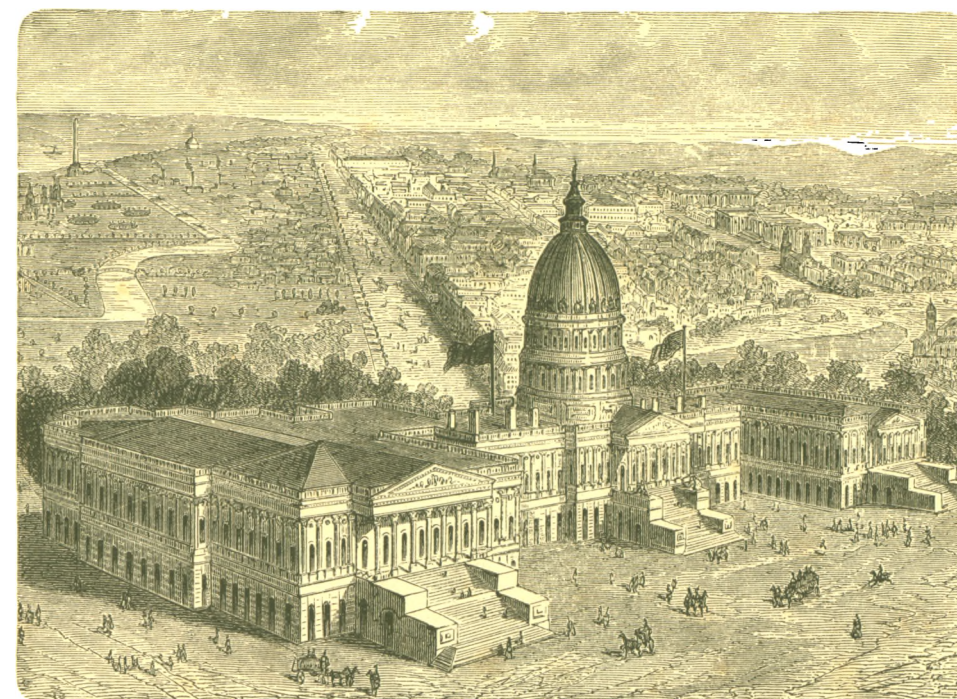
Dardanellerstrædet.

Oldtidens Hellespont, nu Strædet ved Dardanellerne, mellem Tyrkiet og Asien med 2 Forter paa den europæiske og 2 paa den asiatiske Side. Strædet fører fra Marmorhavet ud i Archipelagus.

Havnen ved La Valetta paa Malta.

Ø i Middelhavet, en høj Kalkklippe med stejle Kyster. Den overlodes af Carl V. af Sicilien til Johanniter-ridderne, der efter den kaldte sig Malteserordenen.

Capitollet i Washington.

Washington er Hoved- og Forbundsstad i de nordamerikanske Fristater. I Distriktet Columbia paa en af Floden Potomae dannet Landtunge findes det prægtige Capitolium, opført 1818-27.

Bugten ved Sebastopol.

Stad paa Krim ved det sorte Hav, var inden Krim-Krigen (1856) Ruslands vigtigste Krigshavn.

Athen med Ruinmarken paa Akropolis.

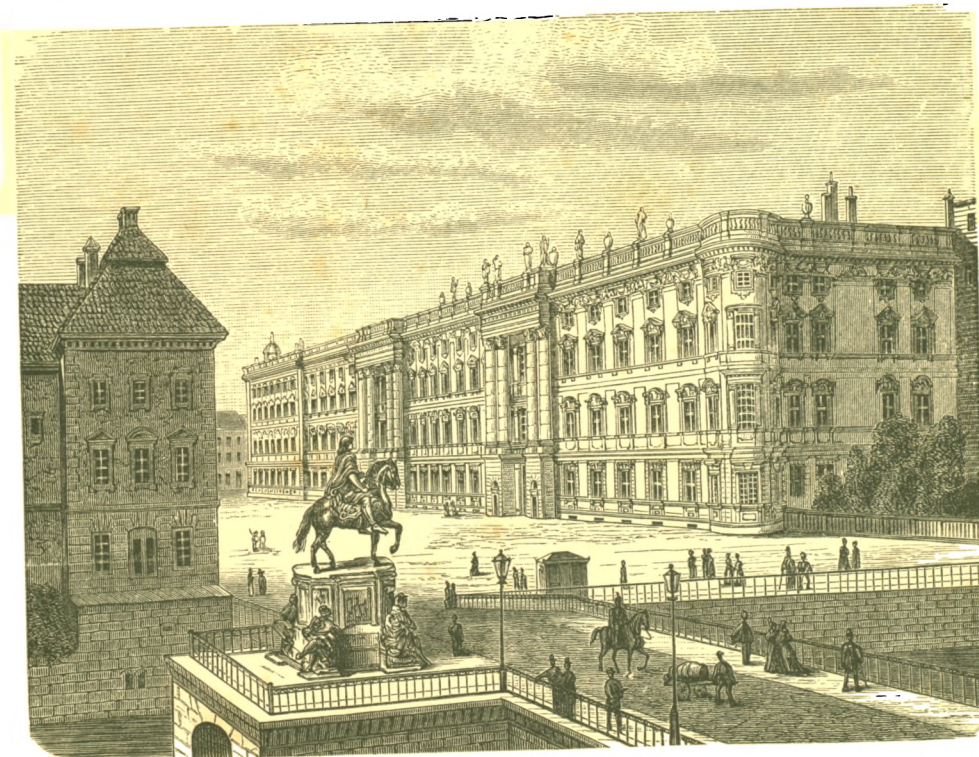
Marschal Mac Mahon, Hertug af Magenta,

f. 1808, blev General 1852, bidrog væsentlig til det heldige Udfald af Stormen paa Sebastopol og førte den franske Hær til Sejr ved Magenta, blev derpaa Hertug af Magenta og Guvernør i Algier. Ved Sedan blev han fangen med hele sin Hær. Efter Fredslutningen valgtes han til Republikens Præsident, men trak sig senere frivillig tilbage.

Feltmarschal Grev v. Wrangel,

f. 1784, d. 1877, preussisk Feltherre, førte 1849 den preussiske Hær mod Danmark, blev senere Feltmarschal og førte Hæren i den anden slesvigske Krig.

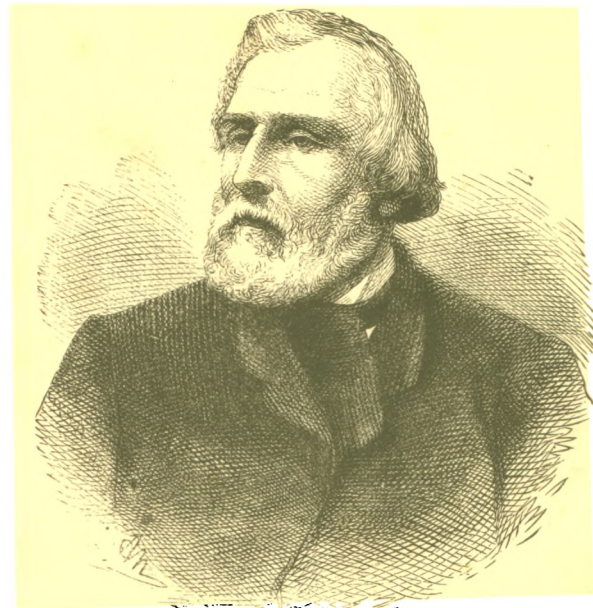

Det kongelige Slot i Berlin.

Walter Scott.

Engelsk Digter og Romanforfatter, f. 1771, d. 1832, særlig bekendt for sine historiske Romaner, hvortil Stoffet er hentet fra Englands og Skotlands Historie i Middelalderen.

Turgenjow.

Den russiske Forfatter Ivan Turgenjow, født 1818, død 1883, debuterede med Novellen „En Jægers Dagbog“, der gjorde ham bekendt over hele Europa. Blandt hans Hovedværker nævnes: „Fædre og Sønner“ og „Røg“, der i Romanform give en fortrinlig Skildring af Nihilismen.

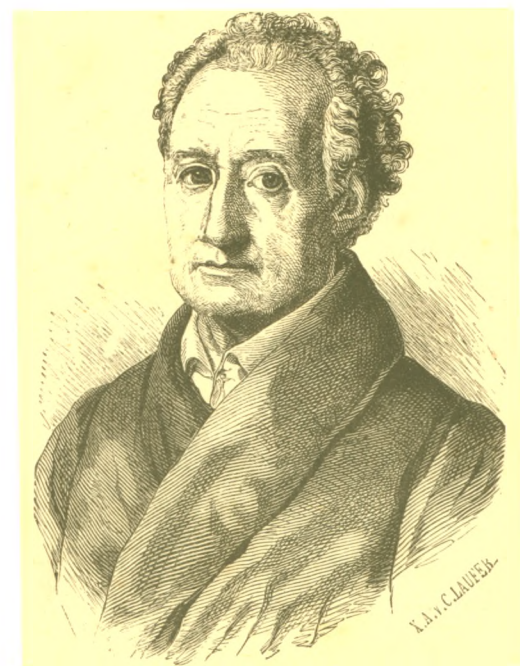
Charles Dickens.

Berømt engelsk Forfatter, født 1812. Af den lange Række Romaner, denne originale og interessante Forfatter har skrevet, ere de mest kendte: „The Pickwick-papers“, „Oliver Twist“, „Bleak-House“ og „David Copperfield“. Charles Dickens døde, æret og anses ikke alene af sine Landsmænd, men af hele Europa, 1870.

Lord Byron.

George Byron-Gordon (f. 22. Jan. 1788, d. 19. April 1824) tilhørte en fornem engelsk Familie. Han førte et vildt og omflakkende Liv, der efterhaanden nedbrød hans Helbred. Da Grækerne rejste sig mod Tyrkiet for at hævde deres Frihed og Uafhængighed, var Lord Byron mellem dem, der ilede det forkuede Land til Hjælp. Han oprettede paa egen Bekostning et lille Korps. Lord Byron er bleven berømt over hele den civiliserede Verden ved sin storartede Digtning. Hans Samtid foragtede og forstødte ham. Nu regnes hans Værker („Don Juan“, „Junker Haralds Pilgrimsgang“, „Mazeppa“, „Manfred“, „Sardanapal“) til de ypperste i Verdenslitteraturen.

Johan Wolfgang von Goethe.

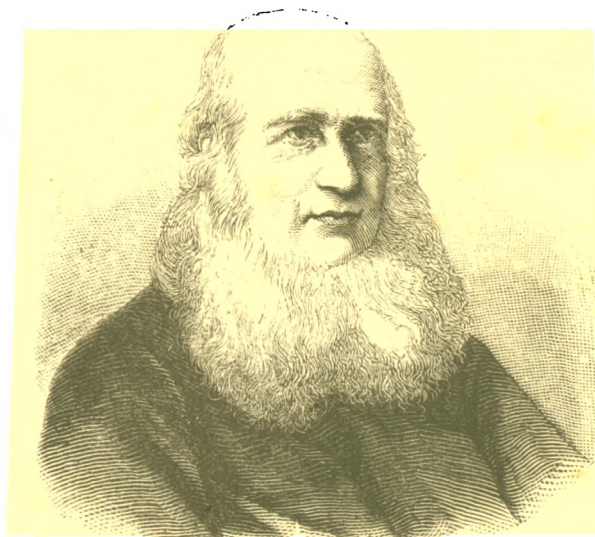
Blandt de store Forfattere, der levede i Tyskland i Slutningen af forrige Aarhundrede, staar Goethe (f. 28. Aug. 1749 i Frankfurt a. M., d. 1832) som den, der i sit Fædreland er regnet for størst. I sit lange Liv har Goethe udfoldet en rig Produktion. Hans mest kendte Værker, der alle ere som Hovedhjørnestene i Litteraturens store Bygning, ere: „Götz von Berlichingen“, „Werthers Leiden“ (offentliggjort 1774), „Stella“, „Iphigenie in Tauris“ og „Italiensche Reise“ foruden en Række Digtsamlinger. 1807 havde Goethe 1ste Del af sit Hovedværk „Faust“ færdig. — Goethe var tillige stor Videnskabsmand.

NORDISKE DIGTERE.

Ludvig Holberg,

f. i Bergen 1684, d. i Kjøbenhavn 1754, kaldet „den danske Literaturs Fader“, grundlagde den danske Skueplads ved sine vittige Komedier, hvori han afslørede sin Samtids Skrøbeligheder. Af de berømteste Komedier maa nævnes: „Jacob von Thybo“, „Den Stundesløse“, „Den Vægelsindede“, „Den politiske Kandestøber“, „Barselstuen“, „Maskeraden“ o. fl. Han har desuden skrevet et parodisk Heltedigt: „Peder Paars“, som strax gjorde stor Lykke. Han døde som Professor ved Kjøbenhavns Universitet og Baron.

N. F. S. Grundtvig.

Nicolai Frederik Severin Grundtvig, født 1783, død 1872. Af Grundtvigs Skrifter have især følgende haft Betydning for dansk Literatur: „Optrin af Nordens Kæmpeliv“, „Kvædlinger“, „Saxo Grammatikus“ og „Snorre Sturlesøns Krønike“ (hvilke to Værker han fordanskede) og „Bragesnak“. Grundtvigs religiøse Digtning, der er det betydeligste, han har frembragt, blev udgivet under Navnene „Sangværk til den danske Kirke“ og „Festsalmer“.

Adam Oehlenschläger,

født 1779, død 1850, Danmarks største Digter. Skrev allerede som ganske ung de skønne Sørgespil: „Hakon Jarl“ og „Axel og Valborg“ samt Eventyrdramaet: „Aladdin“. Senere paafulgte Heltedigtene: „Helga“ og „Rolf Krake“ og en Række Tragedier, af hvilke „Yrsa“, „Hagbarth og Signe“ og „Dronning Margareta“ høre til de betydeligste. I Aaret 1829 blev han i Lunds Domkirke laurbærkronet og hyldet som „Nordens Digterkonger“.

Esaias Tegnér,

f. 1782, d. 1846, Professor i Lund, senere Biskop i Vexlø, stor svensk Digter, sælig bekendt ved sit Hovedværk Digtningen: „Frithiofs Saga“, der er oversat paa mange fremmede Sprog.

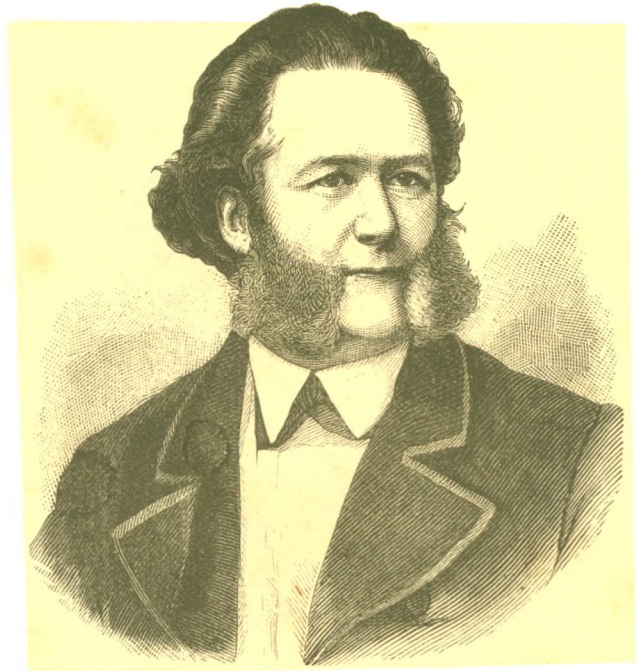
H. C. Andersen.

Dansk Eventyrdigter, f. 1805, d. 1875. Nogle af hans Eventyr ere oversatte paa ikke mindre end 21 fremmede Sprog.

Bjørnstjerne Bjørnson.

Bjørnstjerne Bjørnson, født 1832, har haft stor Betydning for Norges Aandsliv, dels som Forfatter, dels som Politiker. 1857 skrev han den originale Fortælling „Synnove Solbakken“, hvis Figurer ere hentede fra den norske Bondestand, og som foregaar imellem Norges granbevoxede Fjælde. I samme Aand fulgte en Række andre Prosafortællinger saasom: „Arne“, „Fiskerjenten“ og „En glad Gut“. Af B.s Dramaer ere de bekendteste „Kong Sverre“, „Sigurd Stenbe“ og „Maria Stuart“ samt de moderne Skuespil „En Fallit“, „Redaktøren“ og „Det ny System“.

Henrik Ibsen.

Henrik Ibsen, født 1828, Norges berømteste Digter, optraadte som Forfatter med Skuespillet „Catilina“. Faa Aar efter udkom „Gildet på Solhoug“. Senere skrev han 1862 „Kjærlighedens Komædie“, hvis Personer leve i vore Dage. Dette Arbejde danner Begyndelsen til den storslaede Problemdigtning, der senere frembragte de berømte, geniale Skuespil: „Et Dukkekjæm“ og „Gjengangere“. Imellem ligger dog en rig Produktion i mere romantisk Aand, saasom „Hærmændene paa Hølgeland“ og „Kongs-Emmerne“, der er et af de betydeligste Værker i Aarhundredets Skuespilliteratur, og det dramatiske Digt „Brand“, „Per Gynt“, „Kejser og Galilæer“, alle Arbejder, der have haft en mægtig Indflydelse paa Aandslivet i de nordiske Riger.

Dronning Victoria af Storbritannien og Irland, Kejserinde af Indien.

Dronning Victoria, f. 1819, har siden 1837 siddet paa Englands Trone. Hun nedstammer fra den hannoveranske Linje, der med Georg I. (1714) blev arveberettiget i England. Under Dronning Victoria ere betydelige Reforme gennemførte i Storbritannien, og Landet har gjort store Fremskridt. Af de hendes Krone undergivne Folk fører Ierne en ivrig Kamp for deres Uafhængighed. 1876 blev Victoria Kejserinde af Indien. 1887 havde hun regjeret i 50 Aar.

Statsoverhoveder fra Midten af det 19. Aarhundrede.

Franz Joseph I.,
Kejser af Østerrig, Konge af Ungarn.

Alexander II.,
Kejser af Rusland.

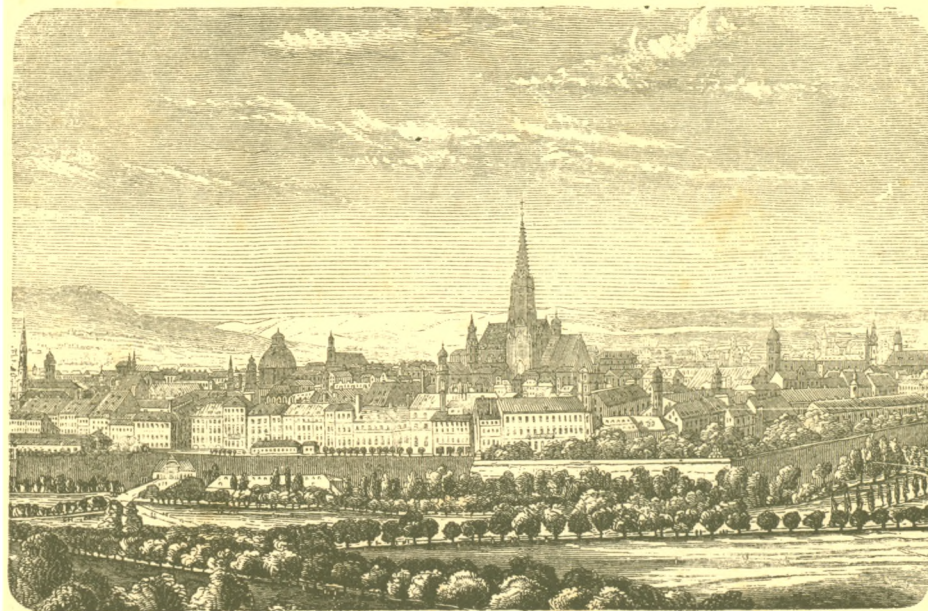
Wilhelm I.,
Kejser af Tyskland, Konge af Preussen.

Frederik VII.
Konge af Danmark.

Napoleon III.,
de franskes Kejser.

Victor Emanuel,
Konge af Italien.

Abraham Lincoln,
Præsident for de amerikanske Nordstater.

Wien i Aaret 1848.

Da næsten hele det øvrige Evropa — smittet af Februarrevolutionen — rejste sig for at vælte det trykkende Aag af sig, udbød der ogsaa i Wien en heftig Opstand. Wienerne blev Herrer i deres By og tvang Kejser Ferdinand I. til at give Landet en fri Forfatning og til at jage den almægtige Minister, Fyrst Metternich, i Landflygtighed. Efter at Ferdinand havde overdraget sin Søn, Franz Joseph, Regeringen, samlede denne en Hær, hvortil Slaverne — der var det eneste af det store Riges talrige Folkelag, der ikke havde gjort Opstand — sluttede sig. Wien aabnede omsider paany sine Porte for Kejseren. Ungarerne, der samtidig under Kossuth havde rejst sig for at opnaa Uafhængighed, blev ved Ruslands Hjælp undertvungne.

Berømte Komponister i det 19. Aarhundrede.

1. Richard Wagner. 2. Franz Liszt. 3. Daniel François Esprit Auber. 4. Edvard H. Grieg. 5. Johannes Brahms. 6. Anton Rubinstein. 7. Felix Mendelssohn-Bartholdy. 8. Niels W. Gade. 9. Charles Gounod. 10. Giuseppe Verdi.

Kantons Bombardement.

Kina havde i Aarhundreder søgt at afukke sig fra Omverdenen; desuagtet lykkedes det Indien at indføre aarlig kolossale Kvanta Opium til Kina. Da Regeringen saa, hvilke skadelige Følger Opiumsforbruget havde paa Befolkningens moralske og fysiske Tilstand, udstedte den Indførselsforbud. Da de engelske, ostindiske Kolonier herved led betydelige pekuniære Tab, fandt England sig foranlediget til at erklære Kina Krig. En forenet engelsk og fransk Flaade bombarderede 1860 Kanton, indtog Peking og tvang den kinesiske Regering til at aabne nogle af Rigets Havne for evropæisk Handel.

Livingstone.

Den skotske Missionær David Livingstone, f. 1817, død 1873, rejste i Aaret 1840 til Afrika for at virke for Christendommens Udbredelse. Ogsaa for Geograflen har hans Rejser haft den største Betydning. En Tid troede man, at han var omkommet, og af det amerikanske Blad „New York Herald“ blev der derfor udsendt en Expedition under Stanley for at finde ham. Stanley — der senere selv har gjort sig berømt ved sine Opdagelser i Afrika — fandt 1871 Livingstone ved Thanganjika Søen.

Henry Stanley,

født 1843, opsøgte og fandt Livingstone 1871. Gjennemrejste Afrika fra Zanzibar til Benguela (1874–77). Denne og hans senere Rejser i Afrika har haft stor geografisk Betydning.

Ibrahim Pascha.

Da Sultan Mahmud under den græske Opstand (1821) ikke med sin egen Hær kunde betvinge Grækerne, der kæmpede for deres Uafhængighed, bad han sin mægtige Vasal, Vicekongen af Ægypten, om Hjælp. Denne sendte sin Søn, Ibrahim Pascha (f. 1789), med en fortrinlig udrustet Armé til Morea, hvor Landet lagdes øde. Ibrahim vilde let kunne have undervundet Grækerne, hvis ikke Rusland, England og Frankrig havde støttet dem. I Slaget ved Navarino (1827) ødelagdes Ibrahims Flaade, og han maatte forlade Grækenland. Ægypten var under Ibrahim Pascha næsten uafhængigt. Han døde 1848.

Grev Cavour.

Italien var splittet i Smaariger, hvis Fyrster herskede mere eller mindre despotisk. Eggede af Februarrevolutionen rejste ogsaa Italienerne sig under Victor Emanuel, Konge af Sardinien, til Kamp for Friheden. Victor Emanuels kloge Minister Cavour (f. 1810, d. 1861) havde vundet Napoleon III. af Frankrig for sine Ideer. Ved hans Hjælp sejrede Italien over Østerrig og aftvang det Lombardiet. Grev Cavour og Garibaldi nævnes med Victor Emanuel som Italiens Frihedshelte.

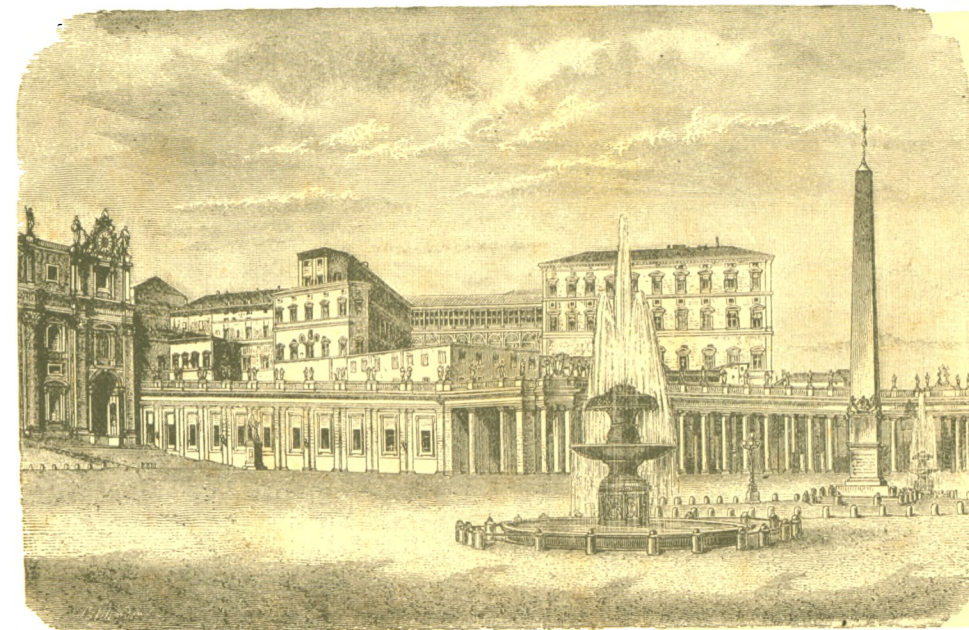

Henry, Viscount af Palmerston,

berømt engelsk Statsmand, f. 1784, gjorde sig fortjent af sit Land ved talrige dygtige Regeringshandlinger. Det var Palmerston, der i Aaret 1808 raadede til, at den danske Flaade skulde tages, for at Frankrig ikke skulde faa Lejlighed til at betjene sig af den. Lord Palmerston døde 1865.

Kejserligt Sommerpalads i Peking.

Vatikanet.
Pavepaladset i Rom med 1100 Værelser og 22 Gaarde, ved en overdækket Gang forbundet med Engelsborg Fæstning.

Det kejserlige Vinterpalads i St. Petersborg.
Kejseren af Ruslands Vinterresidens, der er sammenbygget med Kunstsamlingen.

Alexander III., Kejsar af Rusland.
F. 1845 — Kejsar 1881.

Wilhelm II., tysk Kejsar, Konge af Preussen.
F. 27. Januar 1859 — Kejsar 15. Juni 1888.

Christian IX., Konge af Danmark.
F. 8. April 1818 — Konge 15. Novbr. 1863.

Georg I., Hellenernes Konge.
F. 1815 — Konge 1863.

Oscar II., Konge af Sverige og Norge.
F. 1820 — Konge 1872.

